VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE

ÅRSSKRIFT
2016

Åttiofemte årgången

INNEHÅLL

CHRISTER ZETTERBERG
Vänersborg under första världskriget 3

HALVORD LYDELL
Halvord Lydells årskrönika krigsåret 1916 19

LENNART LINNARSSON
Ursandsstugan 31

PETER JOHANSSON
Hur han ur sitt hjärta lärde… 35

JOAKIM BERNLING
Alpina skidbacken på Hunneberg 63

BENGT O. T. SJÖGREN
Casten Adolf Warberg Fragment av en livsresa 67

Handelsbankens klocka
En historia berättad av Lennart Blomberg 77

Sommardrömmar eller Vänersborg om 20 år 81

Årskrönika 89

Minnesrunor 97

Medlemsförteckning 107

Styrelseberättelse 128

Årsbokslut 130

Gillets styrelse och funktionärer 131

Medlemsinformation 132

Annonser 135

Gillemästerskap i golf 144

Tryck: Mediatryck i Trollhättan 2016
Bokbinderi: Falköpings Bokbinderi

Vänersborg under första världskriget

Av

Christer Zetterberg

Vänersborg, krigsåret 1914

Jul och nyårshelgerna 1913-1914 hade varit regniga och slaskiga, trots att Anders hade slaskat. Vintern ville inte riktigt infinna sig. Julen för patienterna på Lasarettet hade varit trevlig fick vi veta. Tänd julgran på Julafton, predikan av kyrkoherden Helander, härliga sånger, besök av tomte med nissar och överläkaren med familj. Inte att förglömma den rara julegröten, lutfisken och härligt kaffe med rikligt dopp. Kallare och bistrare tider skulle dock breda ut sig över landet och Europa innan nästa årsskifte skulle inträffa.

Under de senaste decennierna hade det inträtt en viss stagnation i staden, men det kändes att nedgången hade vänt. Välståndet ökade stadigt och den ekonomiska, tekniska och vetenskapliga utvecklingen medförde att det fanns skäl att vara hoppfull inför framtiden. Fler människor lämnade landsbygden. Industrierna sög åt sig arbetskraft och människorna behövde bostäder. Rejäla trevåningshus, de kända landshövdingehusen, hade redan uppförts och småhusbebyggelsen sökte sig allt längre ut från centrum. Man kunde även glädja sig åt annan tillkommen bebyggelse. Det gamla Läroverksannexet hade byggts om för att bättre tillgodose de naturvetenskapliga ämnena. Vattentornet hade byggts till på höjden, ett nytt Kommunalhus och ett nytt Försörjningshem hade inte bara gett nya arbetstillfällen, utan även visat på en starkare framtidstro hos stadens styrelsemän. Fler nybyggen var också att vänta. Det planerades för ett nytt skolhus med gymnastiksal invid norra folkskolan och både Värmlandsbanken och Vänersborgsbanken lockade med nya stora bankpalats. Även det beslutade Kungl. Västgöta regemente, I 6, vilket skulle stå klart om några år ledde till en livligare byggverksamhet och ökade förväntningarna hos handeln och näringslivet. Inte att förglömma societetens drömmar om ett rikare kulturliv, som de kommande officerarna skulle bidra med.

Vänersborgs torg under första världskriget, omkring 1916.

Invånarantalet hade ökat och uppgick nu till 7743 personer. 178 barn hade fötts. Dock var 35 så kallade oäkta och sällan följde lyckan den avkomman. De flesta invånarna hade ändå en dräglig tillvaro och såg fram mot det nya året 1914 med tillförsikt och förväntan.

Den största tidningen i staden var Elfsborgs Läns Annonsblad, ELA som 1914 trycktes i 11 500 exemplar, varav enbart Vänersborg hade en postupplaga av 2500 exemplar. Tidningen har överlevt, om än i total omstöpning till både till namn, format och ägarförhållanden. Den andra tidningen av betydelse var Vänersborgs-Posten, en tidning för Vänersborgs stad och län. En lokal upplaga från Västra Dagbladet. Den bland ”kroppsarbetare” mest spridda tidningen i staden, som den själv uttryckte det. Upphörde 1918. Båda var huvudsakligen borgerliga, frisinnade-liberala. Årsprenumerationen kostade 1,75 kronor.

Tiden efter nyår var tidningarna som vanligt fyllda av allehanda tidstypiska annonser och meddelanden. Hanna Bengtsson i Malmö annonserade om hjälpmedel mot Engelska sjukan. Sålde preparat för utvärtes bruk, vilka var fullkomligt ofarliga. Tyska försäkringsbolag meddelade att kvinnor kan försäkra de delar av kroppen, som så att säga utgöra deras ”huvudattraktion”. Gällde främst ”aktriser, varietédivor, dansöser”. Äldre fruntimmer önskade hushålla för änkeman. ”Är van att sköta kreatur. Svar till ..”. IOGT Logen vid Vallgatan ordnade ”Familjefäst” Trettondedagsafton. Avgift 75 öre. Vänersborgs teater bjöd på Tourneé Tango Original med opera- och vissångare. Äkta Argentinsk Tango dansas av fru Lindlöf och herr Sterling. En glad afton utlovas. Teater-publiken hade även att se fram emot den oemotståndligt

muntra ”Sten Stenson Steen”. Biografen Stjärnan visade Slavhandelns offer och Mexikanaren, finaste cowboydrama. Vänersborgs frivilliga fattigvård, hembar ett varmt tack till givarna G Zetterberg, 10 par galoscher, till Anderssons Vävnadshandel, flera slags tyger och Nordfeldts konditori för bakverk. Vänersborgs Söners Gille, VSG, hade av onämnd givare genom bokhandlaren G Bergius återigen erhållit 75 kr till fonden för byggande av ett ålderdomshem. Polisen meddelade att under 1913 anhölls 868 för fylleri, 18 för stöld, 30 för lösdriveri och 44 för oljud och förargelseväckande beteende.

Allt verkade således rulla på som vanligt och föga anade invånarna att innan året var till ända, skulle ingenting vara sig likt. De skulle få uppleva en konstitutionell kris med en regeringsavgång och ett världskrig, vilket skulle vara i fyra år och sannolikt utgöra den mest omvälvande händelse, som drabbat vår kontinent.

Under 1800-talets andra hälft hade en växande nationalism präglat de västeuropeiska länderna med ett sökande efter nationella särdrag och traditioner. Så även i Sverige där det rådde en stegrad patriotism med försvarspropaganda och fosterländsk retorik. Bakgrunden härtill hade delvis formats av stora författare såsom Heidenstam och Karlfeldt. Den mest framträdande agitatorn vid denna tid var emellertid den då mest kände svensken, kungaparets förtrogne, det konservativa Sveriges idol, upptäcktsresanden Sven Hedin. Denne hade i tal och skrift outtröttligt frammanat faran av en rysk invasion och erinrat om landets skyldighet att vidmakthålla vakthållningen mot öster. Han förordade även ett närmande till Tyskland och dess kejsare Wilhelm II, samt en längre värnpliktstid.

Högern hade i valet 1911 förlorat regeringsmakten till liberalen Karl Staaff. För att minska utgifterna för försvaret hade den nya regeringen ställt in byggandet av redan beslutade marina fartyg. Staaff hade också satt civila män i spetsen för försvarsdepartementet och i olika beredningar. Detta väckte stark indignation hos militären, vilka menade att endast den förstod sig på försvarsfrågor och att regeringens politik var ansvarslös, ”om ej rent av fördärvbringande för landet”. I detta delade kungen Gustaf V deras uppfattning. Dessutom var kungen och Staaff oense om kungens konstitutionella ställning, främst vad gällde försvarsfrågan. Initiativ togs nu från enskilda officerare för att försöka få med Gustaf V i en regeringskris. Grundad på denna oenighet väcktes på annat håll sent på hösten 1913 en tanke, vilken växte till ett upprop, med innebörden att ”bönderna i landet borde slå sig samman och resa upp till kungen och säga att han kan lita på oss.” Man skulle ordna ett Bondetåg.

I januari 1914 hölls runt om i landet föredrag i försvarsfrågan, så även i Vänersborg. Den 3 januari medverkade teologie kandidaten Harry Cullberg från Uppsalastudenternas försvarsbyrå. Innebörden i hans tal var att med en välövad armé med tidsenliga vapen och en stark och snabb flotta kunde vi avvärja varje ryskt anfall. Häradshövdingen Strandmark avtackade Cullberg och gemensamt sjöngs ”Du gamla, du fria”. Därpå utbringade Strandmark ett leve för Gamla Sverige, vilket av den till 400 personer uppgående publiken besvarades med fyra kraftiga hurrarop. En vecka senare, på ett annat möte, antogs en resolution om ett deltagande i Bondetåget. Olika insändare och maningar kunde senare läsas i ELA till stöd för tåget, en del högstämda och svulstiga; ”i detta beslut skymtar ännu en fläkt av andan från Engelbrekts, Sturarnas och den kringvandrande Gustav Wasas dagar, då den nedärvda friborenskap obrottsligt fordrade aktning för sin frihetskärlek. Anslut eder till Bondetåget”. Ett oenigt stadsfullmäktige beslutade ansluta sig till Bondetågets syfte.

Idén ledde till att den 6 februari 1914 tågade Bondetåget, med över 30 000 bönder in på borggården till Stockholms slott där Gustaf V tog emot med ett tal som fick långtgående konsekvenser. Kungen vidhöll sin uppfattning att kunna tala om ”min armé och min flotta” samt att fritt få meddela sig med ”sitt folk” och tänkte även i fortsättningen lägga sig i politiken. Hela innehållet i talet och meningsutbytet med Staaff offentliggjordes efter några dagar, även i våra lokala tidningar och regeringen avgick. En opolitisk ministär under landshövdingen i Uppsala Hjalmar Hammarskjöld tillträdde efter en tid.

Vad skedde på det lokala planet i Vänersborg? Den politiska krisen föranledde att flera möten hölls under våren, såväl i Stadshotellet som i Arbetareföreningens lokaler, där situationens farlighet underströks. Inbjudare var olika politiska partier. Mötena var välbesökte, ofta fullsatta och med utförliga tidningsreferat efteråt. Flera insändare kunde läsas. Kollegiet vid Högre allmänna läroverket uttryckte sin mening med ett telegram till nye statsministern och hälsade denne med vördnad. De ”förmena, att det är den viktigaste livsfrågan för ett folk att utmärkt duglighet, besinningsfullt och offervilligt mod och omutlig rättvisa föra rikets styrelse an”.

Den 23 mars besökte den avgående statsministern Karl Staaff Vänersborg. Vänersborgs-Posten meddelade att ”Vid ankomsten till Vänersborg hade flera hundra personer som ej kunnat få biljett till föredraget samlats nere vid järnvägsstationen och hyllade hr Staaff med dånande hurrarop. I den överfulla föredragslokalen började bifallsytt-

ringarna omedelbart efter att den frisinnade föreningens ordförande herr Madsen hälsat herr Staaff vid hans första framförande. Gång efter annan avbröts det lugna, sakliga föredraget av bravorop och applåder". I reportaget fanns en mycket uttömmande redogörelse för talets innehåll där kritiken mot "försvarshetsen" var en huvudpunkt. Särskilt gick Staaff åt en fröjdad, svensk upptäcktsresande (Hedin) som särskilt utmärkt sig. "Där sätter jag", framhöll han" hans geografiska upptäckter i Asien större än hans politiska. Och med tanke på den ringa vederhäftighet som vidgått honom, så tvekar jag ej att säga, att han gjort vårt land större ära ju längre bort han har befunnit sig".
För första gången uppläts även Dalaborgs festplats på Blåsut till politiskt möte. Det var amiralen, högermannen och förre statsministern Arvid Lindman som talade om försvarsfrågan och den demokratiska partipolitiken. På fråga från redaktören i ELA svarade parkföreståndaren, tillika sekreteraren för VSG, Halvord Lydell att "detta är ju inte så konstigt då 4/5 av styrelsen består av högermän".

I maj kallades Vänersborgs nybildade landstormsförening till ett första offentligt möte. Målgruppen var män i åldersklasserna 33- 40 år, vilka frivilligt ville genomgå enklare utbildning. Det informerades om landstormens organisation och uppgifter, att vid fientligt anfall och innan värnpliktiga hinner fram, sköta bevakningstjänst på viktiga knutpunkter och platser. Åtskilliga nya medlemmar anmälde sitt inträde i föreningen. Även kvinnorna engagerade sig vid denna tid i stärkandet av landets försvar. Den 29 maj träffades ett 40-tal intresserade för att bilda Vänersborgs kvinnliga landstorms- och skytteförening. Verksamheten leddes av kommittéfruarna Ulla Hasselström, Gunborg Natt och Dag, Ragnhild Malm och Camilla Jennische samt fröken Signe Dahlström. Uppgifterna var att få övning i skjutvapnens bruk, förfärdiga och anskaffa sjukvårdsartiklar och klädespersedlar samt ordna kurser i sjukvård i såväl freds- som krigstider. Första skjutningen ägde rum 3 juni på Skyttegillets skjutbana på Holmängen. Ett 20-tal kvinnor deltog. Skjutbanan skulle senare stå öppen för landstormsmän, som under ledning av befäl ville öva sig i skjutning.

Men det var annat som också engagerade eller berörde stadens invånare. Stadsläkaren meddelade att allmän vaccination mot smittkoppor skulle genomföras på alla barn under två års ålder. Skulle ske på gamla Folkskolan på Edsgatan. Kostnad 1,50 kronor. Sparbanken och VSG och många andra deltog med bidrag för att möjliggöra ett förvärv av en kopia av J P Molins staty Bältesspännarna. Bland annat ordnades en fest till förmån för statyn i IOGT:s ägda park Sommarhemmet på

Blåsut. Den långvariga heta sommaren med torka hade lett till vattenbrist och torra brunnar. Bönderna fick hämta vatten långväga ifrån och boskap hade börjat slaktas ut. Kräftorna dog i mindre vattendrag. Vänerns vatten hade sjunkit så att man helt torrskodd kunde gå eller köra mellan bron över Hamnkanalen och Länsmansliden i Dalbobergen. Vänersborgs Segelsällskap meddelade att det vid sin sommarseglats hade uppmätt 25 grader i vattnet vid Gardesanna. Man gladdes åt de satsningar, promenadväg, soffor, lekplan för barnen, bro till Jakobssons holme, vilka VSG medverkat till på Skräcklan.

I Malmö hade den stora Baltutställningen öppnats av kronprinsen Gustav Adolf. En mässa som skulle stärka Sveriges industri och handel och öka exporten i söder och öster. Utställningen gav Skåne en oförglömlig festsommar. Symboliskt störtade utställningens kännemärke, det 87 meter höga trätornet till marken i en storm den 28 september och utställningen fick stängas i förtid.

I 1914 års Europa fanns gott om tvister, olösta konflikter och spänningar mellan eller inom nationerna. En grogrund för konflikterna hade varit det Osmanska rikets svårigheter att under 1800 och 1900-talen upprätthålla sina positioner på Balkanhalvön. Detta hade lockat Rysslands att agera, i första hand försöken att få kontroll över inloppet till Svarta havet, vilket ledde till Krimkriget 1853. Senare 1912 gick Grekland, Bulgarien och Serbien till gemensamt angrepp på Turkiet, vars rike på Balkan nu helt föll samman. Resultatet blev bland annat att Serbien fördubblade sitt territorium. Deras drömmar om ett Storserbien upplevdes som ett allt större hot av Österrike-Ungern. I detta läge sökte Tyskland bevara ett någorlunda starkt Turkiet som motvikt till Englands allt starkare intressen i östra Medelhavet. England satt ju redan på Cypern. Rysslands intressen av utloppen från Svarta havet hade heller inte minskat. Ytterligare källor till bekymmer var stormakternas tävlan om vinstgivande kolonier, Frankrikes stående värnpliktsarmé och landets längtan att återta förlorade landområden, liksom britternas oro för tyska flottans tillväxt. Situationen 1914 var allt annat än lugn. Tron var ändå stark att uppkomna konflikter skulle kunna lösas med diplomati eller bara mynna ut i lokala, begränsade konflikter, vilka skulle klaras av på några månader. Bland de politiker och regenter som styrde Europa fanns alls ingen längtan efter eller tro på ett storkrig.
Men så kom tidningarna måndagen den 29 juni med ”Tronföljarparet af Österrike mördat”. Det var ärkehertigen Franz Ferdinand och hans hustru hertiginnan Sophie, vilka dagen innan hade skjutits vid ett attentat i Sarajevo.

Tidningarna gav en saklig information om händelsen, men utan kommentar och eventuella konsekvenser. Endast med en redovisning av Österrike-Ungerns kejsare Frans Josefs reaktion vid beskedet, ”förfärligt, förfärligt, här i världen har ingenting besparats mig”. Utöver detta fanns i början inga tecken på att attentatet orsakat någon större upprördhet. Mord på statschefer och kungligheter i detta hörn av Europa var ju inte helt ovanliga. Österrike-Ungern måste ju ändå reagera på något vis, landet hade ju fått sin tronföljare mördad. Morden togs därför till intäkt för den notutväxling som går under benämningen julikrisen, vilken nådde sin fullbordan med mobiliseringar och krigsutbrottet i början av augusti.

Historien om hur Europas statsmän denna heta julimånad drev fram ett världskrig eller sökte förhindra detsamma måste ses mot bakgrund av hur kontakter parter emellan skedde vid denna tid. En kronologisk uppställning av skickade telegram, kan i eftervärldens ögon uppfattas som att länderna hade kunnat förhindra kriget. I verkligheten kunde ett avsänt telegram ta timmar på sig innan det nådde mottagaren, dechiffrerats, lästs och tolkats av flera personer, för att sedan besvaras. I vissa fall undanhölls, ändrades eller medvetet fördröjdes telegram av ministrar eller höga militärer, vilka hade egna agendor. Under tiden strömmade andra telegram och depescher in från olika håll, rykten cirkulerade och ambassadörer sökte företräde för att träffa ministrar och ämbetsmän. Gamla alliansbeslut och moraliska aspekter måste också tas hänsyn till. Det var ett enda stort virrvarr. Man gled långsamt och obönhörligt in i mobiliseringen, vilket för några berörda var detsamma som krigsutbrott. Att inte mobilisera samtidigt som sin motståndare, var att ge denne ett försprång. Dessutom fanns en eskaleringslogik inbyggd i de militära systemen och redan 29 juli beskjuter österrikiska kanonbåtar Belgrad. Innan augusti månad är slut har ett 10-tal krigsförklaringar mellan länder avgetts och världskriget är ett faktum.

Samtidigt sker ett ståtligt mottagande, med Gustaf V i spetsen, av Frankrikes president i Stockholm. Denne kommer direkt från ryske tsaren och har med sig ett budskap från denne att Ryssland har fredliga avsikter gentemot Sverige och att vi kan stärka vårt försvar hur mycket vi vill utan att detta uppfattas hotfullt i Ryssland eller tolkas leda till en allians med Tyskland. Vi hade ingen anledning till oro.

Den 3 augusti förklarade sig Sverige neutralt i stormaktskriget och började förbereda sig för den förändrade situationen, att skydda landet och befolkningen. Även vänersborgarna börjar nu beröras på allvar.

Söndagen 2 augusti mobiliserades de första landstormsmännen på

Soldater på skidor utanför kasernerna på I 6, nuvarande Hagaparken.

Gotland och till befästningar längs våra kuster. I förtid inkallades 1912 och 1913 års värnpliktiga repsoldater. Det berättas att på vissa orter började kyrkklockorna ringa och fabrikers ångvisslor tjuta. Dramatiskt värre. Några dagar senare, lördagen den 8 aug mobiliserades landstormen i Vänersborg. Kallelser utgick och gula anslag sattes upp i staden. Samlingen skedde vid Dövstumsskolan och 80 man infann sig. Det visade sig att endast 60 behövdes. Nödtorftigt utrustade måste de samma dag ge sig iväg. De placerades ut på strategiska platser runt staden, främst broarna. Härigenom kunde de ha bra kontakt med sina hem. Exempelvis logerades de vid Rånnums bro i Vargön i tre järnvägsvagnar, där de kunde äta och sova mellan passen. Avlösningen kom att ske först i slutet av augusti. Bland kompani- och plutonsbefälen igenkänns ingenjörerna F Lundvik, Hagelfeldt, Carling, W Paalzow, järnhandlaren C Gadde, och trävaruhandlaren K Persson.
Högstämda insändare saknades inte, ”den åldriga helgedomsklockan ringde för att kalla svenske män under fanorna att med väpnad hand hävda Sveriges självständighet och värna dess neutralitet. Icke första gången då dess toner lockat tårar ur kvinnoögon och bortkallat männen från fredlig id”.

Kommande måndag fick staden bevittna en ovanlig köplust av livsnödvändigheter. Priserna började stiga på främst mjöl, gryn och salt. Affärsmännen var naturligtvis inte rustade och förråden hotade tryta.

Prishöjningar höll jämna steg med åtgången, oundvikligt då grossisterna annullerade leveransavtalen. Från regeringshåll bestämdes att värnpliktiga nu skulle få daglig ersättning med 70 öre samt 25 öre för varje barn under 15 år. Då skördearbetet stod för dörren och många värnpliktiga var inkallade ” var det av vikt att arbetslediga delen av befolkningen i möjligaste mån ställes till jordbrukets förfogande”. Fattigvårdsstyrelsen i staden meddelade att åtgärder kommer att vidtas i god tid. Vänersborgs Scoutkår, med ett 50-tal gossar, hade föranstaltat om åtgärder för att i händelse av behov biträda vid skördearbete eller följa landstormen för att vara behjälpliga som sjukvårdare, rapportförare eller kockar.

Stadens industrier gick till en början sin gilla gång, dock med luckor för de inkallade. Det varnades emellertid tidigt för inskränkningar i driften på grund av avbrott i kolinförseln och bristande exportmöjligheter. Det dröjde sedan inte länge förrän Vänersborgs Tändsticksfabrik bara gjorde fyradagarsvecka, måndag till torsdag, bland annat av brist på aspstockar från Ryssland. A.F. Carlssons Skofabrik började dagen först efter frukost och arbetade inte på lördagar.

Insändare önskade ett allmänt förbud mot rusdrycksförsäljning och såg helst att bränning av sprit helt förbjöds. Den klena potatisskörden behövdes till föda. Snart randades nya tider när det gällde inköp av de starkare varorna när motboken på försök infördes efter Dr Ivan Bratts förslag.

Åtgärder vidtogs nu i snabb takt. Kommunen tillsatte ”Kommitté för motarbetande av arbetslöshet och nöd”. Partsammansatt av bland andra Fattigvårdsstyrelsen, Barnavårdsnämnden, arbetsgivare- och arbetstagare. Kostnadsfri arbetsförmedling lämnades av Nationalförsamlingen mot Emigrationen, Byrån i Vänersborg, adress Nygatan 16.

Förbud inträdde mot offentliga demonstrationer. Bankerna i staden begränsade uttag till 50 eller 100 kronor per motbok. Räntesatser på in- och utlåning höjdes. Nya lån lämnades inte tills vidare. Riksbankens skyldighet att inlösa sedlar mot guld upphävdes. Krogar, ölvärdshus och Systembolagets utskänkningsställe stängdes. Dalaborgs festplats meddelade att man till följd av rådande förhållanden inte längre hyr ut till fester.

Regeringen sökte på alla sätt stävja prishöjningarna på baslivsmedel. Statsministern meddelade att spannmålstillgången var god, varför inga skäl till prishöjning fanns. Totalt förbud mot export av kött, fläsk och smör var dessutom redan infört. Stadens tidningar meddelade att torgpriserna höll sig under augusti; fläsk 70 öre, nöt och kalv 1 kr kilot,

runt 1 krona för en kyckling eller ett tjog ägg, smör 2 kr kilot. En fet makrill kunde man fortfarande få för 15 öre.

Upprop skedde till stadens och ortens kvinnor att arbeta för Röda Korset med tillverkning av förbandsartiklar, handdukar, skjortor och kalsonger och övrigt som erfordrades i fält. Intresserade kunde träffas i tekniska skolans lokal vid Södergatan. Landshövdingen Husberg begärde att Landstinget måtte bidra med 75 000 kronor för lindrande av nöden i länet. Föreslog inrättandet av lokala materieldepåer för hemarbete av enklare alster för avsalu.

Informationsflödet till stadens invånare kom främst genom lokalpressen. En handfull tidningar fanns med riks- eller regional täckning, men det är osäkert i vad mån dessa nådde Vänersborg. Det fanns sedan några år en folkbiblioteksförening i Arbetareföreningens lilla sal, men om denna, såsom idag, tillhandahöll tidningar är osagt. Radiosändningar fanns inte. Först 1925 startade Sveriges Radio rikstäckande långvågssändningar. I lokaltidningarna sammanfördes krigsnyheter under särskilda rubriker ”Sverige och världskriget” respektive ”Kriget”. Här samlades officiella meddelanden och notiser som gav en bild av dagsaktuella händelser. Nyheterna kom från de militära staberna och förmedlas ut i världen av de stora telegrambyråerna, Wolffs telegrambyrå i Tyskland, Reuters London och TT här hemma.

En ledare den 10 augusti i Vänersborgs-Posten gav en realistisk inblick i nya tidens krigföring, vilken kom att prägla det första världskriget. ”Moderna krig är vetenskapligt intressant, men som karaktärsutbrott den gröfsta tarflighet. Ingenjörstekniken triumferar. Förstörelse-redskapen grassera. Metoden innebär den största ringaktning af individen. Människofänad föses fram till kanonmat. Föga rymd lämnas åt det personliga modet. Ej så, att det ej fordras mod att viljelöst offra sig åt elden. Härtill kräfves helt enkelt uppgivandet av jaget. Strapats är alltid strapats, fysisk smärta, alltid fysisk smärta. Men individens mod afgör ej striden. Utgången bestämmes främst av de skickligt konstruerade dödsverktygens användning”.

Redan tidigt visade det sig att många familjer hade svårt med försörjningen när familjeförsörjaren mobiliserade. I många familjer uppkom rent av nöd. Initiativ till insamlingar togs. För att lindra situationen beslutar riksdagen bifalla understöd till landstormsmän med 1 kr per dag jämte 25 öre till varje barn under 15 år. Detta först efter särskild prövning av lokala Pensionsnämnden och utbetalning via Postbanken. Förskott kunde erhållas hos läraren Wallin på Dövstumsskolan. Ett allmänt upprop gick ut till bättre bemedlade och andra att lämna kontanta

bidrag till landstormens expedition. Denna samarbetade med frivilliga fattigvården och bidragen skulle täcka hyra och matkuponger för fattiga barnfamiljer. Landshövdingen Husbergs hustru och Tändsticksfabriken bidrog med 50 kronor vardera. Kyrkan ordnade konsert med 1 krona i inträdesavgift. Biografen Stjärnan skänkte hela nettoförtjänsten, 150 kronor från en helgs filmvisning. Arbetareföreningen ordnade en föreläsning av fil dr W Kandern över ämnet ”En forskningsresa till Madagaskar”. Inträde 10 öre. I ELA framfördes ett tack för gåvorna av chefen för norra landstormsområdet Olof von Nolting.

På riksplanet var högern för en stark upprustning och gjorde allt för att stärka försvaret och anklagade Liberalerna i den tidigare regeringen för att ha försummat detsamma. Högerns politik var helt protysk. Den inflammerade frågan om värnpliktstiden fick sin lösning 19 september, då riksdagen beslutade om ökning till 250 dagar med tre repetitionsövningar om 30 dagar. Socialdemokraterna, som var ett parti på stark frammarsch, betonade genom Hjalmar Branting att det var nödvändigt att vårt lands arbetare visade intresse för landets försvar. Var emellertid inte överens med högern eller marinledningen om riktigheten i att bygga stora pansarbåtar, utan inriktningen borde omläggas till ett marint försvar med undervattensbåtar. Var tillskyndare av neutraliteten.

På lokalplanet i Vänersborg var det högern och borgerligheten som hade majoriteten i stadsfullmäktige. Deras mening följde säkert i huvudsak den på riksplanet. Ett belägg för detta kan nog återfinnas hos Halvord Lydell, vilken var Vänersborgs Söners Gilles första sekreterare, som i Årsberättelsen 1914 anger; ”Den krigförande makt jag tycker om, som har stormaktsfiender, både i öster och väster och ändå klår dem, som har en kejsare jag fullt gillar och en kronprins som får mogna litet innan jag gillar honom”. Vänstern lyssnade nog i huvudsak till Brantings och Staaffs mer försvarsvänliga, men neutralitetssökande linje, än till socialdemokraternas främsta agitator Kata Dalström. Hon besökte staden under hösten och förespråkade en mer antimilitaristisk och radikalare vänster och gick till angrepp på storkapitalismen, som hon menade orsakat kriget.

I september öppnade alla tre biograferna i staden åter för säsongen och visade bilder som hörde samman med kriget. Dock inga stridsbilder utan flod- och landskapsbilder från västfronten och mobiliseringsbilder från Berlin och Köpenhamn. Kanske censurerades filmer från verkliga kriget. Även Teatern öppnade och gav lustspelet ”Ordensbröderna”. Föreställningen fick goda recensioner. Även öl och brännvinshandeln togs åter upp. Engströmska Konditoriet medgavs tillstånd att

utskänka öl och vin, vardagar mellan 11 fm till 7 em, dock ej lördagar.

Trots kriget måste det politiska livet fortgå i staden. Under ledning av 1:e provinsialläkaren Dr Nils Englund sammanträdde Stadsfullmäktige. Blandade beslut togs; såsom byggandet av en ny kaj vid nya Trafikkanalen, en ej alltför dyr kaj, avsedd att stå i 25 år för att, under tiden utröna om man finge råd att anlägga en dyrare sådan. Vidare att starta bygget av Norra skolan, att döpa en gata i nordstan till Skräcklegatan, trots protester från en ledamot, vilken menade att ingen vill bo på en gata med ett sådant hemskt namn, att fortsätta utbyggnaden av avloppsledningar i norra stadsdelarna, att bevilja ett personligt lönetillägg till stadsträdgårdsmästaren J Ericsson, att anlägga bryggor och stege vid Jacobssons holme vid Skräcklan, där det vid övriga strandområden rådde badförbud. Ett ärende som diskuterades livligt under hösten var placeringen av ett nytt farsotssjukhus, Epidemin. Landstiget önskade ersätta det gamla med ett nytt och större. Detta äldre sjukhus kom sedan att tas i anspråk för Vänersborgs Söners Gilles ålderdomshem. På en förfrågan från stadens livsmedelskommission, huruvida staden skulle uppköpa ett brödsädsförråd på 150 ton för tryggande av befolkningens behov, beslutade fullmäktige att ta upp ett lån på 30 000 kronor.

I november köpte Vänersborgs hjälpkommitté in 50 famnar ved att i småposter försäljas till inköpspris. Riktade sig till mobiliserade eller inkallades familjer och ofrivilligt arbetslösa. De förra kunde även, till dess ”statsunderstödet bekommes, erhålla mindre lån hos dövstumsläraren Wallin”. I ett försök att mildra arbetslösheten hjälpte kommunen till med att på olika sätt hitta arbetstillfällen. Sålunda kunde kvinnor erhålla viss inkomst genom strumpstickning. Ändå försökte man leva så normalt som möjligt. Man gladdes åt att alla mobiliserade landstormsmän sedan 27 oktober var hemförlovade. Trots delvis bistra tider missade man inte den populära julskyltningen. Denna startade som vanligt vid Lucia och tidningarna meddelade att ”stora åskådarskaror togo de exponerade artiklarna i betraktande, trots yrvädret och blåsten”.

I augusti inträffade en astrologisk händelse, vilken i gamla tider hade tolkats som ett förebåd för ofärd. Solförmörkelsen var i Vänersborg synlig till 90 %. Tidningarna spekulerade huruvida fenomenet skulle väcka panik bland de ryska soldaterna, injaga skräck hos de vidskepliga folkmassorna och påverka utgången av kriget.

Det har konstaterats att vänersborgarnas huvudsakliga informationskälla om stora och små händelser var de lokala tidningarna. Föreläsningstraditionen var stark och gav en bredd på kunskapsinhämtningen

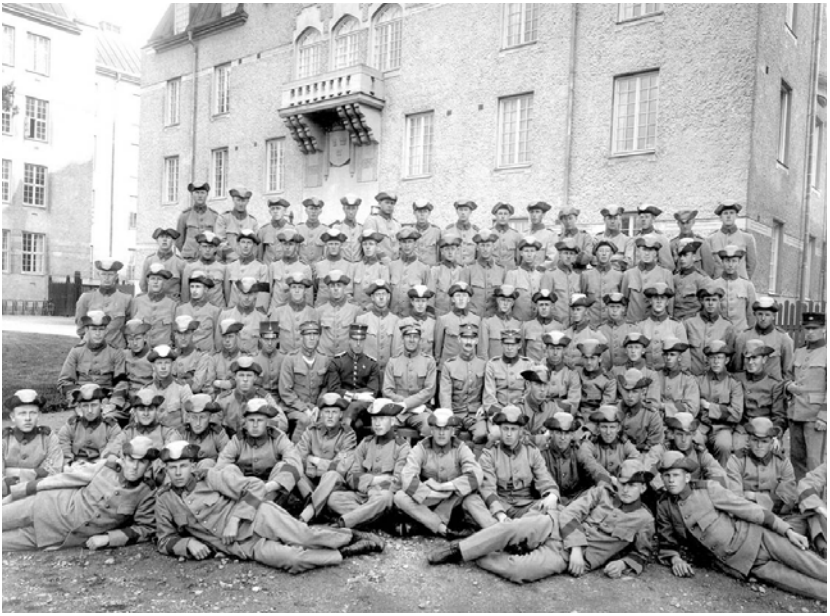

Soldater framför kanslihuset på I 6, nuvarande Hagaparken.

som inte skall underskattas. Dessutom bidrog framväxten av de politiska partierna till bättre samhällsmedvetenhet. När det speciellt gällde möjligheterna att följa turerna och händelserna kring världskriget var rapporteringen både bra och dålig. Telegrambyråernas krigsnyheter var starkt färgade av de egna truppernas framgångar och rymde i stora mått ren propaganda eller talande tystnad vid nederlag eller förluster. Gällde för alla stridande parter och ingick troligen redan då i stabernas informationsstrategier. Som hos tyska Wolffs telegrambyrå avseende strider 10 augusti väster om Mülhausen, ”Tyskarnas förluster voro icke synnerligen stora, fransmännens däremot betydande”. Ibland tydligt heroiserade som vid striderna vid Liege i augusti, där intagandet av den stora moderna fästningen inte lyckades; ”Detta företag, som var av utan inflytande på de stora operationernas gång, kommer pressen i det fientliga utlandet naturligtvis stämpla som ett nederlag. För oss är det blott och bart en enastående bragd i krigshistorien och ett bevis på våra truppers dödsföraktande angreppslust”. Liknande reportage tonades dock ner med tiden.

Franska tidningar klagade på att svenska tidningar var fullkomligt

översvämmade av falska underrättelser från Tyskland. Tidningarna innehåller ”nästan inga Franska eller Belgiska meddelanden och den ofullständigt underrättade allmänheten fäster därför icke tillräcklig vikt vid hur brutalt Belgiens neutralitet blivit kränkt och föreställer sig till och med att det är Frankrike som börjat kriget.”
Det är emellertid inte rätt att kritisera tidningarna i detta avseende. Egna rapportörer från tidningarna ute på slagfälten var sällsynta. De stora händelser, som i efterhand har bedömts vara avgörande eller strategiska för krigets utveckling, är väldigt svåra att läsa ut. Det är här bristerna främst framträder. Rapporteringen utvecklades till en ”snuttefiering”. Det hjälpte inte att ELA citerade Dagens Nyheter på hösten 1914 att ”man nu väntar på att ridån går upp för det fasansfullaste skådespel som världen någonsin bevittnat, två miljonarméers gigantiska kamp. Hittills inrapporterats om sammanstötningar är blott en inledning till den hemska världskampen”. Eller tidningen Times militäre sakkunnige, viken menade att ”fransmännen borde kunna bjuda segerrikt motstånd och tillbakakasta fienden”. Vidare att ”den förestående striden kommer att bli den mest fruktansvärda och mest ödeläggande i världshistorien”. Vilken kommande strid? Vad är det som väntar och varför? Lokaltidningarna saknade, kanske förståeligt, resurser att bidra med svar i dessa avseenden. Senare analyser av de militära skeendena vid denna tid visar att inga militära staber heller förstod vidden av det som pågick. Så länge det fanns ny manskap att skicka fram till fronten, så var det bara anfall som gällde.

Publiceringen av dessa dagliga notiser hade dock en tendens att frampå senhösten/vintern 1914 minska i antal. Antalet spalter drogs ner. Rapporterna blev ganska enahanda, ex vis; Paris tisdag 10 november; ” Dimman fortfar. Ingen väsentlig förändring i situationen har inträtt. Dagens resultat i norr gott. Vi ha hållit våra ställningar mellan Lys och Langemark och gjort märkbara framsteg”, Paris onsdag. 11 november ”Mot norr fortsätter slaget med stor våldsamhet. Från övriga delar av fronten är intet att meddela”. Man kommer osökt att tänka på Erich Maria Remarque ”På västfronten intet nytt”.

En tysk artikel analyserade att kriget kommer att bli långvarigt och de enorma kostnaderna för de krigförande länderna började väcka bekymmer. Kanske var det sådana meddelanden, en tidig krigströtthet och ett vaknat ointresse för dessa rapporter som förändrade nyhetsflödet. Eller var det ett symtom på att strävandena i den egna vardagen med arbetslöshet, matbrist och oro för framtiden som tog över tidningarnas rapportering.

Julaftonen, denna världssorgens jul, detta sorgens år satt Halvord Lydell åter i sin hörnlägenhet i Burmanska huset. Han hade doppat i grytan, druckit sitt middagskaffe och tänt sin cigarr, extra strong. Han fattade stålpennan i piggsvinsskaftet, för att i bläck redogöra för året 1914. Han hade ännu inte berörts av eller hört talas om livsmedelsnämnder, arbetslöshets-kommissionen, maximipriser på mat och tvångsinlösen av förnödenheter och skog, ransoneringar, socker- och brödkort, kaffebeslag, utfordringsförbud, förbud mot brännvinsbränning med mera. Men han skulle tids nog bli varse de bistrare tiderna.

Huvudsakliga källor

Hasselberg,Gösta, *Vänersborgs historia II. Tiden 1834-1944.* Göteborg 1944

Vänersborgs Söners Gille. Årsberättelser 1913 och 1914.

Jan Olof Olsson 1964. 1914. Alb. Bonnier 1968

Elfborgs Läns Annonsblad 1914

Vänersborgs-Posten 1914

Vänersborgs Söners Gilles Bildarkiv

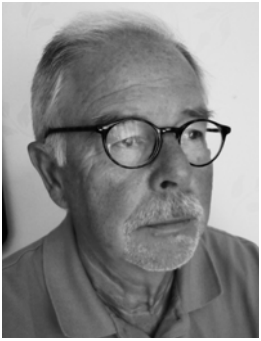

Christer Zetterberg, Gilleskrivare sedan 2003.

Edsgatan

Edsgatan norrut från korsningen vid Södergatan, februari 1977. Det äldre paret till vänster är lektor Oscar Hedlund med hustru Kerstin.
Foto: Karl Bernling

Edsgatan norrut från korsningen vid Södergatan, mars 2016.
Foto: Karl Bernling.

Halvord Lydells årskrönika krigsåret 1916

1916

Det stundar till jul detta år 1916, och jag får som vanligt slå in mig i en filt och skriva Gillets årsrevy. Nå, filten är mera en vana ty i år är det inte så fasligt kallt, som förra året, då kölden stod på -16 under stark nordost, just som jag då skulle skriva.

Nu är blitt den 22 dec. och lugnt, och det är då för väl i denna förskräckliga krigstid, då ved och kol äro så dyra, och då de näringsmedel, som skola ge den inre värmen, såsom smör, fläsk och all andra kolhydrater knappast kunna fås för pengar.

Man får allt vara med och betala världskriget, fastän man är neutral, och Gud vet, om det någonsin blir bra, ty nu delar hela landet upp sig i två mot varandra krigiska grupper: producenter och konsumenter. Det syns nu rakt ingen annan lösning på eländet än en fullt genomförd statsrevolution. Men tiden kan ju ändra sig, och det är inte värt att profetera, allraminst i dessa tider, då det tycks, som om vad som helst kunde hända. Men nog äro livsmedelsnämnder och maximipriser och statsbeslag och utförselförbud och sockerkort och brödkort och urfodringsförbud m.m. m.m. en god, eller rättare otrevlig början på den nämnda socialismen.

Olika falla emellertid i dessa tider ödets lotter, och gulaschbaroner och gulaschbaronessor tända väl snart sina julsilvergranar, ty där hemma ha de ”så fint, så fint, allt av guld och silver t.o.m. kopparkastrullerna.” säger en skämttidning. Men de äro ett fåtal mot alla dem, som lida, och längta till bättre tider och bättre förhållanden.

Men vad är väl dock detta mot vad de få uthärda, som ligga i skyttegravarnes vatten och lera. Och reumatism. Det ljusnar dock nu vid horisonten, ty fredens morgonrodnad kastar verkligen de första glimtarna över synranden. Det är Tyskland, som efter att hava med sina bundsförvanter segrat på alla Europas slagfält och står med alla sina trupper på främmande mark, inbjuder till underhandling. Få se, om inte England ändå måste bita i det sura äpplet.

Den 28 augusti gick Rumänien med ententen ut i kriget, och dess ministerpresident Bratiann vågade ”inte lyfta sina ögonlock för det bländande ljuset av Rumäniens stolta framtid”. Har världshistorien nå-

got dumdristigare att förtälja, så har jag läst henne illa. Den 6 dec. föll huvudstaden Bukarest, och nu är hela Rumänien upp till Sereth taget.

I hela detta gräsliga krig finns det inget, som jag beundrar till den grad som handelsundervattensfartyget ”Deutschlands” färder mellan Europa Amerika. Vilken sportbragd, vilken ingeniörstriumf, vilken sjömanskonst, vilken sammanfattning av människosnille kunde inte antecknas den 22 augusti.

Man får emellertid inte tro, att detta utslag av snille är en frukt av kriget. Nej, visst inte. Det är en frukt, fallen efter föregående fredligt arbete, alldeles som explosionsmotorer, flygplan, trådlös telegrafi, Dahlénljus och mycket annat på alla möjliga områden, både det vägbaras och ovägbaras kemi, ja, man kan gott säga alla områden, och man har alldeles särskild orsak, att säga detta, då vår eljest nog så snillrike professor Schück i ett eljest nog så snillrikt tal i svenska akademien låtit förstå, att människosnillets trädgårdar blomma rikare under de ”trånga” – nå, ordet trånga var citerat – under de ”trånga” lidelsernas tider. Professorn höll sig visserligen till litteraturens och konstens områden och nämnde *Shaksperes alstring efter armadans besegrande. Men, bevare oss, Shakspere, så kan man fråga sig, hade verkligen-skapat sina på ren malm outtömliga gruvor, om inte det inre England efter spanjorens besegrande haft en alldeles ovanligt fredlig tid. Och tror någon, att den engelska konsten under 1800-talet och den del av 1900-talet, som hittills förflutit, en konst så rik, så hög, så blomstrande, så just ur Shakspere ösande, som de stora engelska målarnas och skulptörernas under denna tid, ja, så hög, att man lugnt kan profetera om eftervärldens beundran, tror någon denna konst skulle kommit därhän, om inte de aristokratiska engelska målarne, skulptörerna och även författarne suttit som furstar på sina slott, varit fullt befriade från både ”tvång” nationalism och ”trånga” lidelser och njutit det högsta liv utan att övergås av sådana ”stormar” som Schück tror behövas för skörden.

Åh, nej, kriget har frambragt en del mindrenödens lag, och förfärligt vore det eljest, men nedåt drar det nog i längden – en ”längd” för vilken Gud bevare oss.

Bland annat kriget medfört är att en del förut föraktade naturtillgångar börjat mera uppmärksammas. Man gör utmärkt jute och även finare tyger av vår brännässla. Det säger jag er, pojkar i Vänersborgs Söners Gille, att en matta av nässleväv, helst i grön färg, skulle vara en utmärkt present åt mig, när något tillfälle yppar sig. Och jag tror inte Edwin har något emot, om nässlorna plockas i dalbobergen. Även vår vanliga Epilobium, som också växer i Dalbobergen, duger att göra

tyg av, och det fint siden till på köpet. En nattrock av Epilobiumsiden har jag rakt inget emot. Bör dock göras i mörkviolett, eller vad säger Bertel. Det är emellertid av yttersta vikt, att ingen möda skys för att mönstret skall bli vackert, ty jag ställer antagligen ut den på någon av de permanenta utställningar, som jag väckte förslag om på hantverksföreningens tioårsjubileum förra året, och som jag nu satt myror i huvudet på hela landet och dess hantverksorganisation med.

Dom får lätt myror i huvudet i det här landet, när man väcker dem helt hastigt ur den ljuva slummern, och låter dem veta att de försovit sig minst 26 år. Den förtjänsten har kriget haft, att det låtit oss skåda vår nästan obegripliga efterblivenhet med en tydlighet, som chockerar även de sömnigast. Men det ginge väl an om det vore endast efterblivenhet, man finge konstatera. Nej, dessvärre är det också tillbakagång i en del fall, stora fall till på köpet.

Se på lantbruket i det här landet under det här året. Redan hos Nonnen 1855 – 57 fick man lära sig, att om rågkornet är så hårt, när man skär rågen, att man ej kan klämma sönder det med blotta nypa utan användande av nageln, då har man tagit rågen för sent. Nu har man vänt satsen så, att i år fick rågen stå och övermogna tre hela veckor efter det kornet blivit så hårt. Och så såg jag till och med en lantbrukare göra, som jag själv sett stå och buga och mottaga priser av både Sparre och Lothigius och Husberg. Kors ett sådant elände. Men jag skrädde då inte på ord, när jag läste lagen.

Att potatisen är en tropisk växt, och aldrig rättar sig efter vår havre, den kunskapen går nog inte att få in igen. Här var den färdig att tagas upp och läggas i källare i slutet av augusti. Men nej, de industriidkare, som köpt in våra lantbruk hade lärt sig att hon skulle vänta till slutet av oktober, då havren var inne. Och nu ligger hon där och ruttnar.

Ja, så gör man inte i Tyskland, varken före, under eller efter krig.

En åtgärd här vore kanske att ta och helt enkelt slänga ut både domänstyrelse och hushållningssällskap och jordbrukskonsulenter. Det vore radikalt, men vad säger J.W. Carlsson.

Sedan jag nu skildrat Vänersborgs omgivningar, först de mera periferiska ute vid krigsteatern och sedan de mera centrala och dess lantbruk, ja, det kallas visst av gammal slentrian lantbruk fortfarande, så torde det vara riktigt, att jag nu övergår till själva vårt centrum och berättar om vår födelsestad Vänersborg år 1916.

Den 24/12. Det här kom att ligga över ett par dagar, men skall nu, julafton, som i år är på söndag fortsättas. Det har varit stark nordost med snöyra i natt, och blåsten har fräst om mitt Burmanshörne. Vårt kök är

emellertid det lugnaste och angenämaste rum, man kan tänka sig. Nanny har prytt med gran – och tallris – julgran kan naturligtvis inte ifrågakomma i en skogsvårdares hem – och satt upp underliga väggbonader med röda grisar och röda kälkar m.m. och ”Nu är det jul igen” och små svenska flaggor, och Cissi, egentligen Westerbergs katta, men som kommit till oss och stannat, gillar det hela. Hon trivs vådligt bra hos oss, där det alltid brinner på tre ställen, och där det är filtar och kuddar och mjuka mattor och mjuka pallar överallt, trots att hon inte får vara så självsvåldig med rå köttfärs oupphörligt. En viss regeringsmakt har hon tillvällat sig och deltar med liv och själ i studiet av matematik, fysik, nationalekonomi m.m. och en fru i gården har sagt, att Cicci är lika klok som en människa. Det felas bara, att hon inte kan tala.
Det är slaskigt ute trots nordosten, och jag börja nu med Vänersborg år 1916.

Det kan sägas genast, att året i Vänersborgs historia intager en sådan rangplats, att man kan antaga, att det kommer att fira i framtiden. Det kommer att nämnas vid sidan av 1645, då staden vann den lysande segern över Sehestads norsk-danska trupper, vid sidan av år 1646, då vid juletid vår grundläggarinnas nådiga privilegiebrev, undertecknat den 12 november samma år, upplästes av borgmästare Belfrage, vid sida av år 1679 då staden blev residensstad, som kanske dock ingen upphöjelse var, åren 1777 och 1834, då eldsvådor härjade och 1867, om vilket mera nedan m.fl. år.

Ja, året 1916 bör i sanning vara ett märkesår. Det är tre stora och märkliga ting som hänt:
1. har staden genom kanalutvidgningen blivit en stor exporthamn och det direkt på oceanerna till på köpet.
2. har staden återtagit något av sin äldsta fysionomi, i det den blivit garnisonsstad.
3. har staden fått en läsestuga.
Detta var nu de tre stora sakerna, och det är väl bäst jag håller mig till dem så länge.
25/12. Jag blev hindrad igår att skriva om Vänersborg år 1916 och de tre stora sakerna detta för staden så historiskt märkliga år. Jag har nämligen gått och lagt min näsa i blöt med en hop saker, så att det är ingen lätt sak att få litet julefrid. Det är två utställningar till sommaren, en i Motala och en i Kristianstad, som vill ha råd, den sista in i minsta detalj, och då jag tyckte det var roligt få en Skåneutställning till, som tog ett tuppfjät framåt på det området, så…

Cicci väckte mig i morse genom att slicka mig i ansiktet, och när

min syster kom in med kaffet och lyste med den elektriska ficklampan genom persiennen, så var det tio grader kallt, alltså ett härligt vinterväder på juldan, som också föranledde mig till en promenad till lungsotssanatoriet på förmiddagen. Men nu är jag hemma och skall nu skriva om de tre stora tingen i Vänersborg 1916.

Det var onsdagen den 25 oktober som blev den stora kanalinvigningsdagen. Här hade vi ju redan förut intimt studerat vår märkvärdiga klaffbro och konstaterat att den nog går an och blir en sevärdhet. Och vår nya svängbro, hon må nu kallas Gåsbron eller Käringvändan – detta har inget avseende på Rhea, som vände i Vassbotten – om svängbron har jag skrivit förut. Vad jag inte nämnt om den förut, det är att så ringa skydd är berett åt brovakten, men eftersom Manne Jansson tål det, blir han inte gammal där. Han kommer otvivelaktigt att få en bättre anställning vid nästa expedition till sydpolen. Han marscherar säkerligen rakt på polen och planterar Vänersborgs ”bojort” där.

Det var, som sagt. En onsdag i oktober som kanalinvigningen skedde, varav synes, att vederbörande inte voro onsdagsrädda. Kungen gick ombord på Rhea i Lilla Edet. Rhea är ett mycket hedniskt namn. Hon hade himlen till pappa och jorden till mamma, och själv var hon mamma till överguden Zevs och alltså hela den andra gudaskaran.

Det hela gick emellertid utmärkt bra ända upp i Vassbotten, men genom broarna kom man inte. Den hedniska gudamamman fick inte skölja sin köl med de vågor som skölja den allra kristligaste Kinnekullestranden. Man skyllde på, att det dragit så långt ut på tiden. För den forskande eftervärldens skull nedtecknar jag emellertid, att verkliga orsaken var, att man muddrat så smal ränna ut till fyrarna, att Rhea inte kunde vända där. Man hade ”muddrat lite snålt”, hette det. Nåja, det behöver ju i regeln inte vändas med annat än tråg därute.

Det var emellertid för allmänheten litet snopet, och för mig, som flaggade så stiligt i Dalaborg, och för kapten Larsson, som hade både flaggor och vimplar och signalställ uppe på sin ”Polstjärnan” ute vid vågbrytaren. Brovakten J.E Olsson, som var med år 68 ren, hade i Trollhättan ur kungens hand mottagit medalj för nit i rikets tjänst, och han var inte ensam bland kanalens sjöbussar, som den äran vederfors,. Men, när de öppnade sina etuin, befanns det att medaljen var av silver och mindre än Patriotiska Sällskapets stora guldmedalj, som de redan innehade. Ännu har jag inte hört, att Patriotiska Sällskapets medaljkapital gjort ändring. Men det är väl nödvändigt, ty så aktade våra brovakter än äro, så kan det väl ändå inte överlåtas åt dem att själva fundera ut, hur de skola bära denna kungagivna medalj.

Nå, så var det med invigningen. Kungamiddagen åts i Trollhättan, vilket vi ju och även Göteborg få erkänna var gammal riktig kanaltradition. Men hur det kunde gå för sig utan att Trollhättan förut eller samtidigt erhöll sitt stadsvapen, det går över mitt lilla förstånd, som ändå skall vara av gammaldags god kvalitet. Jag kan aldrig tro, att vår egen Vasadrottning skulle själv varit närvarande och hälsat en ort som stad, innan hon givit den emblemet, neej, det tror jag då rakt inte. Dom fick pryda den kungliga estraden med av dem själva påhittade Neptunigafflar. Tvi…..

Nå, det var om Vänersborg jag skulle skriva. Var och en förstår att Vänerdrottningen åter står inför en möjlighet att förverkliga den snillrika Vasadrottningens och hennes förmyndares avsikt med staden, Men det ser ut som om det vore med Vänersborg som med Spanien: det får aldrig en god styrelse.

Var inte orolig ordföranden lilla. Gillet får inte ingripa i kommunalpolitiken, men jag sitter här med forskarens och kritikerns rätt att vara fullkomligt obunden av den paragrafen.

Förr i världen fanns det bara en sak, som betecknades med namnet Vassbotten, nämligen viken, Vänerns sydligaste, mellan den ”Doggersbank”, som kallas Sanden, och som lägrat sig som en vågornas jämviktsnivå söder om Svalberget, och Brätte-stranden allra längst i söder.

Namnen ”Stora” och ”Lilla” Vassbotten ha i år fyllt 50 år och uppstodo då U.V.H. järnväg byggdes och skar av en del av sjön söder om sanden. Nu har emellertid den i 50 år Lilla Vassbotten kallade sumphålan fyllts, och kvarteret borde väl återfå sitt gamla namn, Sanden, som ännu står på kartor och i Turistföreningens handbok. Eller kanske Södra Sanden till skillnad från Norra Sanden norr om Dalbobron. Den gör nästan mer skäl för sitt gamla namn nu, sedan den fyllts med flygsand till stor del – med fin lera, jordens bästa vetejord, under. Nåja, om den heter Lilla Vassbotten eller Södra Sanden spelar ju ingen teater. Vad som är att hoppas är, att den inte kommer att genom någon faktisk åtgärd förtjäna min särskilda eftertanke för att giva platsen ett denna åtgärd motsvarande namn.

Men, det ser inte bättre ut. Två stycken herrar i drätselkammaren vilja, som vi sett, göra platsen till boplats. Den var det för något över 5000 år sedan, enligt vad rektor Nordin utläst ur gjorda fynd av flinta och diabas. Det är intressant att se, hur allt upprepar sig. Det är intressant att tänka sig dessa stenåldersmänniskor, huru de på denna sand slogo ned pålar och byggde hyddor alldeles vid vattnet, ordnande en halvcirkel av eldar däromkring under natten till skydd mot vilda djur,

bundo sina tama schakaler nära eldarna för att dessa genom sina gälla tjut skulle varsko om faran – ack, det är intressant, i sanning mycket intressant att nu få se några herrar restaurera denna bild, att se dem liksom gamla visa män, som så gärna säga: ”Ack, att jag hade ungdomen åter, dock med bibehållande av min vunna världserfarenhet, mitt odlade förstånd,” att se dem i denna tid, då alla beklaga vår efterblivenhet, vilja bota denna efterblivenhet med att föra oss 5000 år tillbaka, fem årtusenden för att repetera från början, fem årtusenden för att utan mistningen av redan vunnen erfarenhet, vår eller deras, få börja om igen och se var vi eller de verkligen kunna taga vid. Fem årtusenden tillbaka och ändå på förhand veta, att vi inte hinna fram så långt som till drottning Kristina för nära 300 år sedan, ty hon visste ju mer än vi eller de, inte blott vad vattenfall, vägkorsningar duga till, utan även industriområden.

En stor forskare har sagt, att det mänskliga framåtskridandets historia verkligen är historien om ett skridande uppåt. Men historien visar, att denna väg uppåt, är att likna vid en bergbestigning. Det bär uppför en mödosam stund, men rätt som det är får man vandra framåt på ett plan eller rentav gå nedåt i en däld: Men i det stora hela bär det dock uppför. Detta är ju trösterikt, i sanning tröstande, att historien visar detta. Men då man betänker, att historien knappast omfattar mer än fyra årtusenden, hur skall det då kännas för dem, som störta i en avgrund så djup, att de genom fallet förlora hela fem årtusendens vandringsmöda. Mörkt. Dystert. Mörkt.

Hur skönt i alla fall, när vi bara hade den gamla kanalen. Vi levde ett enkelt småstadsliv. Men vi hade hoppet, denna den fattigastes rikedom, vi kunde åtminstone drömma framtidsdrömmar, storhetsdrömmar, vi kunde bygga luftslott med tinnar och torn och minareter, önsketorn så granna, så granna. Vi sågo Olsson stå där på den gamla bron, vi sågo Simmonsson gå på jetén, den gamla. Vi gladde oss åt en liten båtbrygga då och en segeljakt då, och i de ljusa förhoppningarnas inbillningssfär ropade vi: Nu, nu skall prinsessan Vänersborg ändå bliva Vänerns Drottning.

Men ack. Från den där ingenting haver skall ock taget varda det han haver, säger ju den starkt satisfaktiondyrkande skriften.

När nu den nya kanalen invigdes, ropade vi yra av glädje: Nu, nu skall hon bli Vänerns Drottning. Men kraftiga labbar lade sig på sandens karta, krossande korthusen, och röster hördes säga: Även där skall bliva boplats för inackorderingskäringar.

Om vi också se, att den nya kanalens minnesår 1916, kommer att

av framtidens Vänersborg genom nu verksamma kraftiga andars åtgöranden firas på samma sätt, som vi hittills firat minnet av Öxnereds tillkomst, av Huvudnäsfallens försäljning, om vi också se, att kanalen på ett annat sätt kommer att minnesfiras av Vänersborgs syster vid Vänern, Kristinehamn, som fick sitt vapen fyra år före oss av samma drottning, som då var endast 16 år, men som av förmyndarne fingo pennskaftet att egenhändigt underteckna brevet, om vi också se detta i detta tillblivelsens år, så få vi inte glömma saken numro 2.

Och saken numro 2, det är Västgöta regementes mottagande på stora torget fredagen den 15 december. Alltså inte heller någon fredagsrädsla: Vad skulle salig kung Edward VII av England ha sagt, han, som var både onsdags – och fredagsrädd och lät världshistorien gå och lägga sig dessa dagar – så långt på honom berodde. Nå, den rädslan kanske bidrog att förhala världskriget.

Regementets intåg skedde med pomp och ståt, och det var märkvärdigt att se, vilken stämning av 1600-tal, som gavs åt torget, då trupperna bildade fyrkant där, framför det gamla residenset och de låga husen. Värmlandsbankens nya hus förstörde inte stämningen, huvudsakligen på grund av den om Nederländskt 1600-tal påminnande gavel, i vilken hörnet blivit upplöst.

Både borgmästarns och överstens tal få godkänd t.o.m. av mig. De voro fria från sentimentalitet och ganska monumentala och kunde gärna varit ”phynt” prentade på pergament att överräckas av adjutanter. Måhända borde de erinrat om, att skansen Vänersborg låg vid södra Edsgatan och borgen vid norra, om 1645 o.s.v., men det skulle kanske sett ut, som om vi inte varit vana vid förnämiteten, vi, som redan året innan staden fick sitt vapen förvärvat rätten att förse dess murkrona med både burspråk och skottgluggar.

Vid förnämiteten. Ja, den kan Västgöta regemente trots all sin ära inte höja. Men väl representera. Men då fordras först och främst en ny regementsfana. Ty att bära in Västergötlands vapen hit i denna stad med de båda silverstjärnorna placerade på gränslinjen mellan det svarta och det gula fältet – det skall fordra heraldiskt mod.

Kan Bertel utforska, hur de båda stjärnorna kommit i Västergötlands vapen. Själv kommer jag på fredag med en teori mest för att få se vilka invändningar som göras.

För oss medborgare, som inte leva med i den ”högre” societeten, märks regementets härvaro inte så mycket. Det ser ut, som om de tänkte hålla sig där borta bakom tändsticksfabriken. Men det blir väl annorlunda till sommaren när det skall krigas i Dalbobergen. Undras

hur det skall gå med alla ekplantor. Jag hade allt gärna velat ha litet vaktparad med musik, åtminstone ett par gånger i veckan, men jag har rakt inget hört.

Det är emellertid ett par saker, som jag hoppas att regementet skall åstadkomma här. Genom exemplet till hyvs, som man då rent av kan fordra därifrån. Först och främst att lära folk gå ur vägen, vilket här är detsamma som att hålla till vänster. För det andra att stänga dörrar efter sig, vilket här visats att varken skola eller hem förmå åstadkomma, och inte universiteten heller. För det tredje att stänga dörrar utan att smälla och i allmänhet verka genom exempel mot den allmänna drulligheten och slamsigheten.

Jag nedskriver dessa förhoppningar för att det efteråt skall kunna konstateras om de gått i uppfyllelse. Jag är dock villig redan nu medgiva, att någon bättring redan synes inträdd.

Naturligtvis, naturligtvis, hoppas jag regementets hitflyttning skall åstadkomma, att här åter blir en societet, som återupprättar societetsvåningens gamla traditioner: nämligen en societet, som inte var sig själv nog och som bara fästar, utan som vill ha hela stan med sig som på Sparres och Bylunds tider och ställer om gemensamma välgörenhetstillställningar, bättre konserter m.m. Ja det hoppas, det hoppas jag verkligen, och då jag är mest berättiga i hela stan att säga det, så gör jag det.

Då Bylund dog 1907, erkändes från tillräckligt representativt håll, att en riktig societet icke kunde uppehållas här i stan. Jag tog då själv spiran och höll den i stadshusets festvåning i fyra år – med ära det vågar jag påstå. Jag drog in över 17.000 kr. till olika saker, och folk hade roligt och jag och ”Ma Grande”, fru Wibom, också. Men jag tröttnade på gnatet och sedan kan jag inte se, att societetsbolaget varit annat än en tom styrelse alldeles som för 50 år sedan, året 1867. Så nog har regementets damer och herrar en uppgift på lediga stunder här alltid.

Förhoppningar, luftslott med minareter, Klabb….

Den tredje stora saken är läsestugan. Minns Isidor Dahlquist, när folkbiblioteket och den blivande läsestugan år 1910 hängde först på hans läppar, sedan på mina. Där syns det, hur idén, viljan, ordet regera och äro de starkaste grundvalarne. Vad vore lag utan idén om dess uppehållande. Ett otytt dokument. Vad vore freden utan en stark fredsidé, levande och gemensam.

Läsestugan bör underhållas och utvidgas, ty hon kan bliva en prydnad för staden, som hon tycks redan ha börjat. Bli inte trött Isidor. Håll bara i, och nu är det väl lättare, då självaste ordföranden i stadsfullmäktige är med om saken.

Kanske borde vårt Gille ge en om än aldrig så liten gåva till biblioteket. Det kanske skulle stärka idén, vilja , och det är ju av en så oerhörd betydelse.

Just nu spelar min syster på Beethovens c-dursonat, och jag och Cissi höra på. Tänk, Isidor Dahlquist, om ett än så litet fält av dessa skönhetsvärldar kunde ges åt de många. Hur vore det Isidor, om du uppträdde, talade starkt och lärde de breda lagren vilken smälek man egentligen tillfogar dem, då man behandlar dem som söndagspublik, gör alla konserter för dem populära så det förfärar. Särskilt på kafeér lördagar och söndagar. Tänk att inte Uddevalla orkesterförening skall kunna hålla ihop utan sprit. Ska vi uppträda gemensamt Isidor.

Vänersborg blev alldeles i årets början utmärkt genom ett förslag till historieskrivning efter alldeles nytt mönster. Det skulle göras historia med hål i. Visserligen är historiens gudinna en fal kvinnoperson, det skulle tusentals vålnader av dem kunna intyga, som har fått sin historia skriven av sina fiender, eller efterträdare, som varit rädda om sin dynasti. Men bevare oss vilka kättarbål som finge tänds, om hela den världslitteratur, som handlar om vår snillrika Wasadrottning, skulle brännas. Och huru många av historiegudinnans skrivkarlar fingo inte beläggas med handbojor och munkavle, för att inte denna litteratur skulle ökas, ökas immerbadd.

En liten docent i Göteborg, visserligen i semitiska språk och naturligtvis inte i historia, har tagit upp idén. Men märk att den är född i Vänersborg och därtill mera radikal, ty Göteborgarn ville inte göra hål, bara litet annorlunda litet mera engelskfientligt, till förmån för Tyskland och till förmån för – Filip den andre av Spanien, en svartare djävul än Katarina av Medici. Jojo, marken här i stan kan allt ge sin äring.

Ja, året 1916 närmar sig sitt slut. Men vilket slut kan det inte bliva. Det får beskrivas längre fram, men jag känner mig manad på detta papper lämna rum för ett P.S., ty när som helst kan telegrafen lämna bud av världspanoramainnehåll.

1917 är snart inne, och då kunna 50-årsminnena väckas i Vänersborg. Ty 1867 var ett år av rang i vår stads historia. Staden hade blott litet över – bevare vad Cissi suddade här – litet över 4.000 innevånare, men se här vad som hände 1867: Allmänna läroverket beslöts och grundlades, först skulle det läggas på ”kotorget”, men rektor Hultström ville ha det närmare gamla skolan, således i ”östra plantaget”. Slutet blev, att detta ansågs för sankt, och därför lades huset på den ännu bevarade, fula gränslinjen mellan kotorget och ”östra plantaget”.
Folkskolan stora trähus beslöts och byggdes, men den först planerade

gymnastiksalen fick vänta längre än både F.A. Zettergren och D.L. Cederskog och de andra kunde ana sig – 50 år…
Till friskolan insamlades 5.000 kronor, tomt köptes, skolan byggdes och allt överlämnades åt staden.
U.V.H. järnväg invigdes den 17 maj 1867, och direktör Bergqvist fick Vasaorden genom Sparre, fastän båda voro samfällt utskällda.
Stadshuset beslöts och grundlades med societetslokaler och teater sedan byggmästare Krüger i Göteborg nöjt sig med betalning i stadens på 40 år utlöpande räntebärande obligationer.
Gasverket byggdes 1867, och byggaren fick mycket på pelsen för att han hade alla stadens gator uppgrävda på en gång – nej, Cissi, gå ner – och inte grävde ned rören alltefter som de nedlades.
Kyrkans gamla tornhatt revs, och kyrkan försågs med ny tornfris och ny högre tornhatt. Det blev ett spektakel, då det gyllene korset, vars nedre kula rymmer en tunna råg, skulle upp. Kommet upp till torngluggen störtade det ned, ty en arbetare uppe i tornet hade tagit bort en planka, som var i vägen, utan att känna den betydelse hon hade för blockinrättningen. Det blev dock blott en liten lätt utslätad buckla, ty korset var väl inhöljt i träfodral. Spiran har vid ett senare tillfälle gjorts något kortare, än hon var 1867, och det kan var och en se, att detta inte ur skönhetssynpunkt var bra. Kommer ni utanför staden ett stycke, särskilt ute vid sprängningen, så ser ni det.

Ni ser, att det inte är litet för en småstad på ett år. Man gjorde allt i ordning staden för, eller hur Karl Gustaf Cedergren. Lägg därtill, att frågan om vattenledning på allvar kom upp 1867, så syns att viljor funnos det året.

Jag kan ej sluta detta skriveri utan att först erinra Gillet om, att släkten Belfrage nästa sommar avtäcker en sten över sin stamfader, vår stads förste och driftige borgmästare. Måhända borde Gillet då vara med ute på Naglums gamla kyrkogård och representera. Ätten Belfrage har fullt klart för sig, var vår förste borgmästares ben vila.
Ännu en sak måste jag erinra om. Rektor Nordin kunde på grund av stadens svåra finanser ej erhålla 500 kronor till utgrävning i Brätte, utgrävningar, som dock i anseende till det samband med nu för den retrospektiva utställningen i Göteborg 1921 pågående utgrävningar i Lödöse de äga, dock äro av vikt. Måhända borde Gillet genom anslag och insamling söka trygga detta för vår stads historia så viktiga företag.

Tack för gott tålamod.
Vänersborg 25/12 1916
Halvord Lydell.

Torget i Vänersborg

Torget i Vänersborg, maj 1977.
Foto: Karl Bernling.

Torget i Vänersborg, mars 2016.
Foto: Karl Bernling.

Ursandsstugan

Av

Lennart Linnarsson

En mulen lördagsförmiddag i februari, sitter jag hemma hos Irene Andersson på Östergatan i Vänersborg och dricker kaffe med goda kakor. Jag är hos henne för att skriva några rader om Ursandstugans historia.

Jag förundras över hur pigg och glad en snart 90-årig dam kan vara. Men som hon själv säger, så har hon under åren också haft, så många glada och trevliga kunder, vilket säkert har format hennes sätt att vara.

Men vi ska börja från början. Ursandstugan byggdes 1955. Det var samhällsbyggnadschefen Algot Nylén, som kom på idén att bygga en servering på Ursand. Algot var också den person som var skaparen av såväl Ursandstigen som Ursands badplats. Många är vi som ska vara tacksamma över denne vänersborgares idérikedom.

När stugan var färdigbyggd, annonserade Vänersborgs kommun ut den för att hitta någon eller några driftiga personer, som kunde driva

Irene Andersson kontrollerar dukningen inför ett väntat större sällskap.

verksamheten. Då fanns stranden redan klar och även en kiosk. Irene med sin make Sven samt deras vänner Märta och Kjell Olsson, visade sitt intresse och ett kontrakt skrevs. Alla fyra var unga och det var många som höjde på ögonbrynen och undrade hur detta skulle gå, berättar Irene med glimten i ögat. Men tänk så fel de hade!

12 stycken grupper med utemöbler köptes in från Hallandsåsen och fabrikören undrade försynt vad ”en sådan liten pojk” (Irenes man Sven), skulle ha så många möbler till. Både Irene och Sven var ju endast i 30-årsåldern. Men trämöblerna blev lite utav ett signum för Ursandstugan.

Irene berättade vidare att man bodde på övervåningen under hela säsongen, som varade från Valborgsmässoafton fram till september månad. Då hade man innan starten skurat mattorna i en vak på Vänerns is, för att allt skulle kännas fräscht och fint när man öppnade för säsongen.

Kompanjonen Kjell Olsson startade allsångskvällar på torsdagar med sin kamrat Åke Ekman. Med underhållning på gitarr och dragspel var dessa kvällar förbokade flera veckor i förväg. Kaffet serverades ur kopparkannor av personalen iklädda fina förkläden och alla minns väl de härliga så kallade Livbojarna. Smörgåsar som bestod utav handskalade räkor i mängd, ägg, sill, skinka, legymsallad och grönt och så

Irene Andersson med personal: Ursandstugans kök.

tomater som kronan på verket, så att det hela liknande en livboj. Om man hellre önskade en varm smörgås, då beställde man in en Grönvikare. En brödskiva med stuvad svamp och stekt ägg, med ett täcke av stuvad spenat och som avslutning blev den gratinerad. Inte undra på att Irene stolt berättar om dessa mästerverk, vilket kan intygas av alla, som under åren suttit antingen ute i solen eller i något av båsen inne i stugan och blivit serverade dessa godsaker.

Att det var liv och rörelse på Ursand under alla år kan många bevittna om. Kjell Carlsson körde bussen från Torget till Ursand med bad- och kaffesugna gäster, och vem minns inte alla simskoleelever, som under bland annat vår världsmästare Arne Anderssons överinseende, lärde sig simma vid Vänerns strand. På den tiden fick man hoppa i vattnet oavsett om det var kallt eller inte. Men lärde sig simma, det gjorde man.

Kanske en del också minns båten Possidonken som körde gäster till Ursand, efter det att de gamla bryggorna hade renoverats. Och vem har inte provat på de fina minigolfbanorna som Vänersborgsprofilerna Gösta Wennberg och Eric Emanuelsson ordnade och skötte på sin fritid. Ja, det enda man kanske inte vill minnas, är alla mygg som också trivdes vid banan!

Men glädjen försattes i stor sorg för Irene, när hennes make Sven omkom 1962, endast 39 år gammal, i samband med en olycka under en militärövning. Irene lämnades med två små barn och ett företag.

Trots detta drev Irene Ursandstugan vidare, samt nu också restaurang Lilla Paris på Kungsgatan och Skräcklestugan. Det var tuffa tider, med tidvis upp till 20-25 st anställda. Men jag fick mycket hjälp av Kjells systrar Borghild och Carin, goda släktingar och naturligtvis av all underbar personal, som alltid ställde upp för mig, berättar Irene vidare.

Så småningom såldes Lilla Paris. Då hade Irene Andersson också börjat servera våfflor på Ursand. Då detta var ett lyckat koncept, började hon även servera våfflor på Skräcklestugan och vem har inte inmundigat en nygräddad våffla med sylt och grädde i parken och dess härliga omgivning.

Men alla vackra sagor har sitt slut, även Irenes. 1987 avvecklades verksamheten och sedan dess har Irene levt ett gott och skönt liv som pensionär. Nu ser hon fram emot att fira sin 90-årsdag. Kanske blir det en biltur till Ursand eller en kopp kaffe och våffla på Skräcklan.

Lennart Linnarsson, ledamot av årsskriftsnämnden och beredningsnämnden.

Hur han ur sitt hjärta lärde…

Rektor Carl Samuel Hultström -en pedagogisk förgrundsgestalt i 1800-talets Vänersborg

Av

Peter Johansson

Det var en mörk och kall vintermorgon, dagen efter Lucia, 1868. I läroverkets alla fönster syntes ljus som spred sitt sken genom vackert utformade transparenta utsmyckningar vilka eleverna dagen till ära satt upp. När rektorn denna morgon steg in i samlingssalen för att för sista gången för terminen och i livet förrätta morgonbönen såg salen så annorlunda ut. Katedern hade smyckats med blomstergirlander och på väggen satt rektors eget vackert utformade namnchiffer uppsatt. Vid bönens avslutning lämnade inte eleverna salen som brukligt utan slöt upp kring sin rektor för en hyllning som nära rörde den gamle till tårar. Det var hans sista dag vid Vänersborgs högre allmänna elementarläroverk, det läroverk han varit med om att skapa – ett läroverk som nu också gjort att sjöfarts- och ämbetsmannastaden Vänersborg kunde ståta med epitetet lärdomsstad. Hur annorlunda hade det inte varit då han, rektor Carl Samuel Hultström, kommit hit nära 30 år tidigare.

Familjehistoria och ungdomsår

Den sedermera rektorn vid Vänersborgs läroverk, Carl Samuel Hultström, föddes i Leksberg socken, strax söder om Mariestad den 7 oktober 1806. Han kom från en förhållandevis välbärgad familj där ekonomin knappast utgjorde några hinder för hans val av studier och yrkesbana. Fadern var regementsskrivaren Carl Magnus Hultström, född 1771 i Björkö socken i Småland, utanför Vetlanda. Modern hette Helena Catharina Kallström och var född 1781 i Stockaryds socken, också det i Småland.

Rötterna i Småland kunde räknas än längre tillbaka då farfadern Jonas Hultström (1725/26 – 1786) tjänstgjort som frälseinspektor, först i Björkö och från cirka 1778 i Norra Sandsjö socken, nära Nässjö, där han också ägt gården Hälleved med sin hustru Margaretha Elisabeth Mörtling (1744/45 – 1781). Carl Samuel Hultströms morföräldrar var

Läroverksrektor Carl Samuel Hultström i fotograf Olle Prestos ateljé, Vänersborg, omkring år 1865. På bröstet bär han miniatyrer av de två hedersutmärkelser han erhållit av konungen för sina insatser som skolledare, Vasaorden och Nordstjärneorden. (Vänersborgs Söners Gilles bildarkiv)

kronolänsmannen Jöns Kallström (1740-1797) och Maria Kyhlberg (1746-1816) från gården Ormestorp i Stockaryds socken.

År 1809, då Carl Samuel Hultström var tre år gammal, flyttade familjen till gården Korstorp omedelbart öster om Mariestad. Vid flytten från Leksberg bestod makarna Carl Magnus och Helena Catharina Hultströms barnaskara av sönerna Johan Magnus (f. 1804), Carl Samuel (f. 1806) samt systern Greta Maria Sofia (f. 1809). Under de kommande åren på Korstorp utökades syskonkretsen med Ulrica Charlotta (f. 1818), Carolina Lovisa (f. 1811 d. 1813), Knut Oscar (f. 1813 d. 1814), Seth Adolph (f. 1815 d. 1816) samt Frans Anton Wilhelm (f. 1820). Som synes drabbades också familjen Hultström av dåtidens höga barnadödlighet då tre av de åtta barnen avled späda. Efter det att mormodern Maria Kyhlberg blivit änka bodde hon ett antal år hos familjen Hultström på Korstorp och den unge Carl Samuel kunde i barnaåren möta en person med rötterna i 1700-talets första hälft.

Sju år gammal kom Carl Samuel Hultström att inleda sin akademiska bana då han, tillsammans med brodern Johan Magnus, i september 1813 skrevs in vid Mariestads läroverk. Några år senare överflyttade bröderna till skola i Skara innan det blev dags för Carl Samuel att påbörja universitetsstudier.

År 1824 skrevs Carl Samuel Hultström in vid Uppsala universitet där han bland annat studerade botanik. Året därpå, den 3 december 1825, presenterade han sin avhandling, dissertation, i botanik under ledning av preses ”boanices demonstrator” och Linnélärjungen Carl Peter Thunberg (1743-1828). Redan på 1760-talet hade Thunberg kommit till Uppsala där han studerade för Carl von Linné (1707-1778) och blev senare en av dennes mest berömda och vittberesta ”apostlar”. Thunberg vistades i Sydafrika åren 1772-1775 där han gjorde längre resor och omfattande naturhistoriska insamlingar. Resan fortsatte därefter till Japan där hans botaniska insamlingar kom att ligga till grund för den första japanska floran, vilken Thunberg utgav ett antal år senare. Genom studierna för den legendariske Thunberg knyter Carl Samuel Hultström an till en stark, såväl svensk som internationell, forskartradition och de främsta, namnen inom naturvetenskapen.

Hultströms avhandling ”Dissertatio Botanica de Palmis” byggde förmodligen inte på något större forskningsarbete av Hultström själv. Fram till 1850-talet var det nämligen så att det ofta var lärarna själva, preses, som skrivit avhandlingen vilken alltid författades på latin. Av studenten krävdes att han kunde redogöra för- och försvara innehållet i avhandlingen samt bekosta tryckningen av densamma. Detta var ofta

ett sätt för universitetets lärare att kunna finansiera publicering av egna forskningsresultat. Avhandlingen tillägnade Hultström sina ”högädla” föräldrar i ”sonlig vördnad, kärlek och tacksamhet” samt sin faster Lovisa Hultström (1778-1859) och hennes make ekonomidirektör Jonas Björklund (1767-1844). Fastern och maken bodde i Marbäcks socken utanför Ulricehamn.

Under tiden i Uppsala, i januari 1828 avled Carl Samuel Hultströms far, Carl Magnus, hastigt i blodstörtning hemma på Korstorp men modern valde att bo kvar på gården tillsammans med hemmavarande barn. Två år senare, 1830, lämnade Carl Samuel Hultström Uppsala efter avklarade studier och doktorsexamen och återvände till Västergötland. Höstterminen 1831 tog han lärartjänst i Skara för att 1835 tillträda som lärare eller ”collega” vid läroverket i Mariestad, där han en gång börjat sin akademiska bana 1813. Under åren som lärare i Skara och Mariestad stod han fortfarande skriven i barndomshemmet med sin mor. År 1836 lämnade de Korstorp för att flytta in till Mariestad i hus nummer 96.

Rektorstjänst i Vänersborg

Genom så kallat ”Kungligt brev” kungjordes i november 1839 att Vänersborgs lägre lärdomsskola, tillsammans med skolorna i Västervik och Sundsvall, skulle uppgraderas till en högre apologistskola med fyra klasser. Första och fjärde klassen skulle bestå av tre ”ordningar” medan andra och tredje klasserna hade vardera två ”ordningar”. Totalt betydde det att Vänersborgs apologistskola skulle erbjuda en tioårig utbildning. Vid skolan skulle hållas utbildning i modersmål, tyska, franska och engelska samt i alla de ”vetenskaper och ämnen och till den grad, som för studentexamen erfordras”. Latin skulle erbjudas som frivilligt ämne och de som inte valde detta fick i stället extra matematikundervisning. Enligt beslutet skulle den nya skolordningen vara satt i kraft följande läsår.

När man under våren 1840 rekryterade ny rektor och en extra lärare för den nya skolan kom rektorstjänsten att sökas av Carl Samuel Hultström. Kanske såg han här möjligheten att som första rektor vid den nya skolan kunna forma densamma och utveckla pedagogiken efter delvis egna teorier. Hultström fick tjänsten och tillträdde i och med terminsstarten höstterminen 1840.

Den skola Hultstöm nu skulle ansvara för var i sanning en medioker organisation med en personalstyrka som, förutom rektor, bestod av tre lärare samt ett elevantal om 39. Själva skollokalerna hade också mycket att önska. Vänersborgs skolhus, som inrymde två klassrum

samt bostad för rektor, låg tidigare i det sydvästra hörnet av Kyrkogatan och Drottninggatan inom nuvarande Plantaget. Skolan förstördes i stadsbranden 1834 och sedan dess hade man fått bedriva undervisning i provisoriska lokaler. I samband med omvandlingen till apologistskola togs emellertid beslut om att uppföra ett nytt och ändamålsenligt skolhus och med förhoppning om detta fick Hultström nöja sig med de provisoriska lokalerna under de första åren.

År 1841 påbörjades bygget av den nya skolan i nordvästra hörnet av Drottninggatan och Östergatan. Byggnaden, som uppfördes i tegel, fick två hela våningar samt vindsvåning. Här inrymdes fem klassrum, bibliotek samt bostad för rektor. På gården byggdes särskild gymnastiksal. Enligt uppgift skall delar av skolbyggnaden ha tagits i bruk redan följande år men skall först mot slutet av år 1843 ha stått klar i sin helhet. Invigningen skulle dock låta vänta på sig till sommaren 1844.

Den 5 och 6 juni detta år blev stora dagar för såväl rektor Hultström som lärare och elever. Redan på kvällen den 4 juni hade kung Oscar I med kronprins Karl (XV) anlänt till Vänersborg för att nästa dag inviga

Vänersborg från öster den 23 juli 1843, enligt teckning av apoteksprovisorn, bokhandlaren och läroverkets teckningslärare Fredrik August Zettergren (1818-1889). Till höger syns den nya apologistskolan som är under uppförande. Ännu står ställningar resta kring väggarna. Senare samma år kom Carl Samuel Hultström att flytta in i sin bostad i skolhusets andra våning. (Vänersborgs museums samlingar)

den nya Trollhätte kanal. De kungliga inkvarterades på länsresidenset och gick följande morgon upp tidigt för att hinna ta en rundvandring i staden. Främsta målet för morgonpromenaden var det nya skolhuset där kungen och kronprinsen fick en visning innan de fortsatte till Trollhättan för kanalinvigningen. Hultström hade i sin tryckta inbjudan bestämt invigningen till den 5 juni men för att inte krocka med kanalinvigningen fick invigningen av skolan flyttas fram en dag, till 6 juni.

Invigningsdagens festligheter började klockan nio på morgonen i kyrkan i närvaro av biskopen Johan Albert Butch (1800-1875). En av skolans lärare Erik Emanuel Wennerholm (1801-1876) höll predikan innan de församlade tågade i procession över till skolan. Först tågade skolans elever följda av stadens magistrat och borgerskap. Därefter följde biskopen och skolans direktion. Sist tågade skolans lärare. Väl på plats förrättade biskopen den formella invigningen varefter eleverna sjöng en hymn. Därefter var det dags för skolans inspektor, kyrkoherde Carl Adolf Carlsson (1800-1858) att hålla tal med tema kring ”några reflektioner rörande skolan och dess förhållande till livet.” Efter talet förrättade Hultström bön varefter man sjöng en psalm. Därmed var invigningen avklarad och följande dagar kunde Hultström leda examensproven som avslutade läsåret.

Det är något oklart hur rektor Hultströms överflyttning till Vänersborg genomfördes. Att han tillträdde sin tjänst höstterminen 1840 är klart men trots detta står han fortfarande skriven i Mariestad fram till

Vänersborgs högre fullständiga elementarläroverk, fotograferat i maj 1867. Bakom läroverksbyggnaden skymtar gymnastiksalen. (Vänersborgs museums bildarkiv)

22 januari 1842 då han noteras flytta till Vänersborg. I Vänersborg står han dock inflyttad först 29 september 1843. Orsaken till de skiftande uppgifterna är oklar men då han flyttar in i Vänersborg är hans första kända adress nordöstra hörnet av Residensgatan och Kronogatan innan han kort före nyåret 1844 flyttade in i tjänstebostaden i det nya skolhusets andra våning.

Elevantalet ökade nu raskt vid den nya apologistskolan. Från 1844 fick man dessutom rättigheten att sända elever direkt till ”akademien” eller universiteten och man införde genom detta ytterligare en studietermin eller ”avgångsavdelning”. Redan hösten 1844 sändes den första eleven vidare och med undantag för vissa år sändes därefter en till sex elever per termin direkt till akademien. Ökningen av antalet elever var påtaglig. Från att, som tidigare nämnts, ha varit 39 vid apologistskolans öppnande hösten 1840 skrev man fem år senare in 165 elever. För rektor Hultströms del gav detta naturligtvis prestige för skolan och staden då man som apologistskola hade ett upptagningsområde som sträckte sig vida utanför stadens gränser. Samtidigt började han snart att se problem med framgången. Skolbyggnaden var visserligen ny men hade redan nu blivit så trång att man tvingades att undervisa vissa klasser parallellt i samma klassrum. På söndagens gudstjänster räckte läroverkets reserverade platser i kyrkan endast till för hälften av eleverna och vid nattvardsgång kunde ingen elev erbjudas plats. Som alternativ anordnades därför också gudstjänster i skollokalen på söndagsmorgnarna.

Under denna tillväxtperiod för skolan förändrades också Hultströms egen familjesituation då han i augusti 1846 gifte sig med Matilda Sofia Liedberg (1824-1854) från Ulfstorps gård i Sparlösa socken, Västergötland. Samma år skänkte Hultström 225 riksdaler till skolans stipendiefond. Om detta var för att celebrera giftermålet får vara osagt. Hustrun, Matilda Sofia, var dotter till majoren vid Västgöta-Dals regemente, Johan Martin Liedberg (1790-1856) och dennes maka Sofia Rommel (1795-1875). Makarna Liedberg, vilka ursprungligen kom från Varberg, hade tidigare bott i Slädene men kom år 1830 att flytta över till Ulfstorp, ett ståndsmässigt säteri som kom att bli den unga Matilda Sofias barndomshem. Efter giftermålet med Hultström bytte hon herrgårdsmiljön mot rektorsbostaden i Vänersborg. Hultströms hustru skall ha medfört ett gott kapital och detta, tillsammans med Hultströms omvittnat goda förmåga till ekonomisk hushållning, lade grunden den smärre förmögenhet han kom att bygga upp.

Familjen kom nu i rask takt att växa med tre söner; Carl Johan Wil-

helm (f. 1847), Walther Agaton (f. 1848) samt Axel Gustaf (f. 1850). Den siste av sönerna hade fötts hemma hos morföräldrarna på Ulfstorp. Familjelyckan skulle snart komma att grusas för makarna Hultström. Matilda Sofia började visa tecken på lungsot och hennes tillstånd blev allt sämre. För att få den bästa vården valde hon att resa hem till föräldrarna på Ulfstorp där hon efter ”en långvarig och tärande bröstsjukdom” avled den 18 maj 1854, ännu inte fyllda 30 år. Maken, Carl Samuel Hultström, blev nu änkeman och ensam med sina tre unga söner. Han kom aldrig att gifta om sig men hade under åren efter hustruns död alltid någon husföreståndarinna anställd för hjälp med barn och hushåll.

År 1849 genomfördes en ny skolorganisation där gymnasierna skulle sammanslås med apologistskolorna. Gymnasierna hade varit ett ”mellansteg” på elevernas väg från apologistskolan till universitetsstudierna. Hultström såg detta som en mycket positiv utveckling. Han menade att den goda stämning som rådde vid skolan i Vänersborg och elevernas goda uppförande mycket var att se i att man här inte haft ett gymnasium. Hultström menade att tanken en gång kanske varit god med ett gymnasium som just ett steg mellan skoltvånget och ”den akademiska friheten” men att gymnasierna utvecklats till en ”högst olycksbringande institution”. Här frodades pennalism, självvåld och oordningar som kännetecknat allt för många läroverk med gymnasier, enligt Hultström.

Den nya skolorganisationen innebar att apologistskolan i Vänersborg i mars 1858 förordnades till ett elementarläroverk på reallinjen. Detta betydde att läsåret 1858-1859 skulle bli det första enligt den nya ordningen. Hultström gladdes åt skolans höjda status men oroade sig samtidigt för att inte kunna leva upp till kraven på grund av de bristande resurserna. Dels rådde personalbrist. Det var omöjligt för rektor tillsammans med sju övriga lärare att kunna undervisa de i skolstadgan angivna åtta klasserna samt ge klass 3-5 undervisning i latin och 4-5 undervisning i grekiska som tillval. För att inte tvingas fortsätta med sammanslagna klasser äskade han två nya lärartjänster. Ett alternativ skulle vara att reallläroverken befriades från undervisning i de klassiska språken då Hultström menade lärarkrafterna här ”bortslösas i och för de klassiska studierna”. Hultström själv undervisade i moderna språk, tyska, engelska och franska samt rättade uppsatser och tentamen i svenska.

Utöver lärarbristen såg rektor Hultström att skolans bibliotek, med sina 1100 volymer, behövde utökas. En tidigare donation från gene-

ralauditör Eric Gustaf Gyllenheim (1773-1825) av åtta aktier i Göta kanal och räntor inbringande 90-100 riksdaler årligen såg han emellertid som en god ekonomisk grund för nya bokinköp. Utöver biblioteket fanns stora brister när det gällde såväl instrument för undervisning i kemi och fysik samt samlingar för studier i naturhistoria. För att åtgärda dessa brister tillskapade Hultström en budget på 800 riskdaler för vilken han under sommaren 1859 köpte in ett stort antal vetenskapliga instrument. Samtidigt författade han en skrivelse till Kungl. Vetenskapsakademien med förfrågan om att få dubbletter ur samlingarna på Naturhistoriska Riksmuseet. Den utökade instrumentsamlingen, vilken i sig gynnade undervisningen, påkallade ytterligare lokalproblem eftersom man inte hade klassrum renodlade för kemi- och fysikundervisning. Instrumenten fick därför förvaras i biblioteket och bäras fram och åter mellan salarna.

Det framgår att Hultströms hälsa under perioder var vacklande, oklart på vilket sätt. Detta innebar att han under höstterminen 1860 tvingades ta sjukledigt. Som vikarie inträdde läraren Christian August von Sydow (1819-1889). Sjukdomen kom särskilt olägligt då det blev en händelserik höst. Redan på sommaren hade ett förslag utgått om att Vänersborgs läroverk skulle utvecklas till ett fullständigt läroverk på såväl real- som latinlinjen. Samtidigt ändrade läroverkets styrande lektionstiderna och flyttade fram de senare eftermiddagstimmarna till förmiddag och lunchtid. Detta irriterade Hultström som klagade över att han inte fick ha någon synpunkt i frågan då han var tillfälligt satt ur tjänst. Under året, först på sommaren och sedan i november, kom också betydande naturaliesamlingar från Naturhistoriska Riksmuseet till Vänersborgs läroverk som stöd för undervisningen. (Se mer om dessa samlingar under kapitlet ”Museigrundaren”.)

Mot slutet av terminen var Hultström åter i tjänst och kunde genomdriva en utökning av skolans lokaler. Man fick nu tillgång till sex nya klassrum i doktor Carl Danelius (1824-1910) hus, som angränsade till skolan. För att underlätta kommunikationen öppnades en särskild dörr mot skolgården på den byggnad där de nya lokalerna inrymdes. Ett av dessa rum inreddes till kemisal och man slapp de mödosamma flyttningarna av instrument. Detta år fick läroverket dessutom ta emot ett antal extra elever från Karlstad vars läroverk skattat åt förgängelsen i en omfattande stadsbrand.

Vad Hultström dock fortfarande saknade var en särskild lokal för teckning samt rum för de naturhistoriska samlingarna. För de senare skissade han på inredning av rum på skolans vind, en plan som dock

inte sattes i verket. Däremot kunde han konstatera att biblioteket nu växt till närmare två tusen volymer samt att man fått ekonomi att köpa in ett 60-tal gevär från Husqvarna vapenfabrik för elevernas exercis- och skjutövningar.

Följande vår kom så det slutgiltiga beslutet om att Vänersborgs läroverk skulle få en latinlinje och därmed bli ett fullständigt elementarläroverk. Den nya ordningen skulle komma att inträda från och med läsåret 1862-1863. Inför denna nyordning pekade Hultström på att man inte längre kunde klara den undervisning som förväntas av ett modernt läroverk i de bristfälliga och provisoriska lokaler som stod till buds. Han gjorde gällande att man helt enkelt behöver bygga ett nytt läroverk. Dock var han noga med att betona att kostnaden inte skulle belasta Vänersborgs stad som redan hade allt för betungande utgifter för stadskassan. För staden skulle det räcka med att bekosta folkskolan. Ett läroverk hade ett mycket stort geografiskt upptagningsområde varför finansen i stället borde vara att söka från statligt håll. Nöjd kunde Hultström notera att det nu rests en motion om uppförande av ett nytt läroverk och att Kungl. Överintendentämbetet redan räknat på en budget och tagit fram preliminära ritningar.

Lokalproblemen till trots lyckades skolan direkt, från höstterminens start 1862 öppna det fullständiga läroverket, utan det omställningsår som Hultström menade flera andra skolor i landet behövt. Även om den pedagogiska och organisatoriska delen i övergången flöt väl drabbades skolan denna höst av en motgång man inte kunde styra över. Strax efter det att eleverna samlats för höstterminsstarten bröt en mycket smittosam ögonsjukdom ut, eventuellt någon form av bindhinnekatarr, bland eleverna. Inom kort tid hade ett 50-tal elever insjuknat och kunde på grund av sjukdomen inte läsa. De flesta var dock återställda inom ett par veckor men för nio elever var åkomman så allvarlig att man fick ställa in läsningen för hela hösten. Sjukdomen skulle återkomma ett par år senare men då i betydligt lindrigare omfattning.

I oktober 1863 inträffade, vad Hultström valde att kalla, ”den märkligaste tilldragelse under året” då läroverket ”haft den lyckan” att under tre dagar ha besökts av t.f. chefen för Kungl. Ecklesiastikdepartementets avdelning för undervisningsärenden – herr expeditionssekreteraren och riddaren Adolf Leonard Nordvall (1824-1892). Nu hade Hultström möjlighet att direkt till departementet få framföra behoven av såväl en ny skolbyggnad som fler lärartjänster. Förverkligandet av tanken om ny skola skulle dock dröja ännu några år och som en ytterligare åtgärd för att lösa lokalproblemen hyrde stadsfullmäktige en ny bostad för

rektor i en lägenhet på ny adress. Med detta kunde rektorsbostaden tömmas och användas för undervisning.

Hösten 1865 togs ett betydelsefullt steg mot en nybyggnad. Det var med tillfredsställelse som Hultström kunde konstatera att man från staten avsatt 100 000 riksdaler för ett läroverksbygge. Av detta utgjorde 60 000 anslag och resterande belopp ett amorteringslån. Från 1863 utgick också en del av elevernas terminsavgift till en särskild byggnadsfond.

Höstterminen 1866 började med en katastrof för Vänersborg. I början av augusti, strax före terminsstarten, bröt en koleraepidemi ut. De flesta bedömde att man inom kort skulle få epidemin under kontroll varför rektor Hultström beslutade att skolarbetet skulle ta sin början enligt schema. Inom kort visade det sig dock att sjukdomen spred sig utom all kontroll och skolstarten fick uppskjutas ända fram till den 8 oktober då stadsläkaren bedömde att epidemin var över. Totalt hade då 576 personer insjuknat och 156 avlidit i själva staden. Räknar man området som i dag utgörs av Vänersborgs kommun uppgick dödssiffran till 235 personer eller 3 % av befolkningen. På grund av den sena terminsstarten var nära nog en hel termin förlorad och elever från avlägsnare bygder infann sig inte förrän vårterminsstarten i januari då några svåra snöyror innebar ytterligare förseningar.

Budgetarbetet med den nya läroverksbyggnaden gick vidare och till rektor Hultströms stora irritation vägrade landstinget att ge något som helst bidrag, detta trots att man var det enda läroverket i länet. Arkitekten Per Ulric Stenhammar (1829-1875) fick därför anpassa ritningarna till en byggnad med bara de absolut nödvändigaste utrymmena. En konsekvens av detta var att man fick planera för att också behålla den gamla byggnaden för att där inrymma lokaler för läroverksmuseum, bibliotek, ritsal, två klassrum och vaktmästarbostad.

Hultströms sista år vid läroverket 1867-1868 innebar såväl medsom motgångar. Även om man detta år undgick någon allmän farsot i Vänersborg drabbades läroverket av sjukdom. En elev, Hildebrand Laurell (f. 1849), avled under höstterminen av nervfeber (tyfoidfeber) medan flera andra drabbades av vattenkoppor, scharlakansfeber och olika bröstinfektioner. Därtill hade också fem av lärarna varit sjuka så Hultström hade som vikarier tvingats ta in telegrafassistent Edvin Göransson (1829-1880) samt två studenter som bodde på orten. Själv kände Hultström också att hans krafter var på väg att brytas av sjukdom och han anhöll därför om pension från utgången av höstterminen 1868.

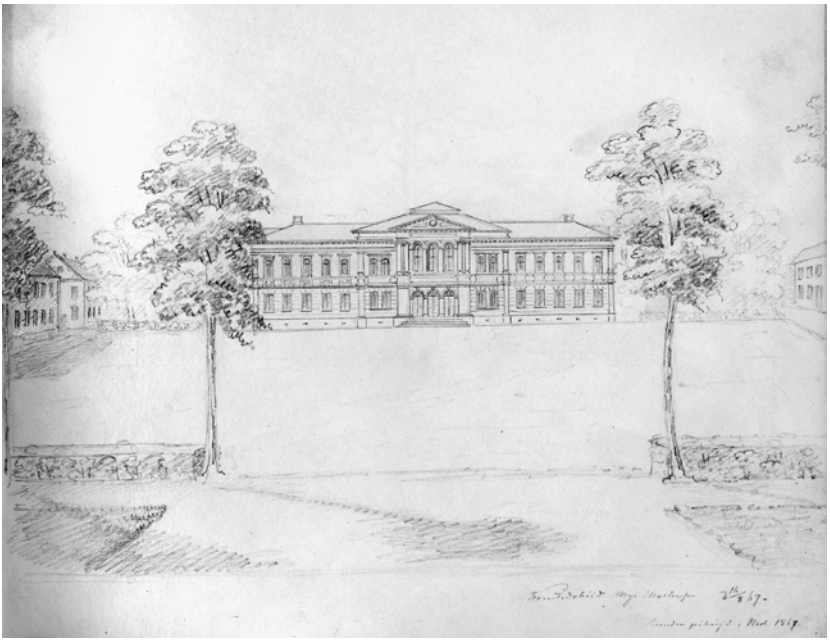

”Framtidsbild Nya skolhuset” kallar läroverkets teckningslärare Fredrik August Zettergren (1818-1889) denna teckning som han daterat 16 augusti 1867. Vad han här tecknat är hur det nya läroverket var tänkt att se ut efter de ritningar som då framtagits. Grunden lades i november 1867 och när skolan stod klar två år senare var den i stort sett helt i enlighet med denna bild. (Vänersborgs museums samlingar)

Till hans stora glädje hade nu, efter många år av påstötningar, det nya läroverksbygget igångsatts på en öppen tomt omedelbart söder om den gamla läroverksbyggnaden, en tomt som tidigare tjänat som torg för kreatursmarknader känd under namnet Kotorget. Ritningarna var, som nämnts, framtagna av Per Ulric Stenhammar och som byggmästare hade man anlitat Joachim Dähn (Daehn) (1824-1894) från Göteborg vilken försäkrat att skolan skulle stå klar för att tas i bruk vid höstterminsstarten 1869.

Så nådde då till slut Carl Samuel Hultström sin pensionsdag – den 14 december 1868. Redan på morgonen hade en grupp elever samlats vid hans hem för att framföra en sång. När Hultström senare på morgonen för sista gången trädde in i läroverkets samlingssal möttes han av skolans elever vilka dekorerat katedern med blomstergirlander och gjort en särskild ljussättning där rektors namnchiffer i transparent ge-

nomlystes. I fönstren hade man satt upp olika utklippta emblem så att man även från gatan skulle se att det var en högtidsdag på läroverket.

När Hultström förrättat bönen och var redo att resa sig samlades ett antal av eleverna kring katedern och framförde en hyllningssång som författats av eleven Johan Alfred Enander (1842-1910);

Tag vår sång, du kärleksrike,
Du dygdens vårdare och vän!
Ej finns för oss nu mer din like,
En sådan kärlek, var finns den?

Ack! Var finns den som aldrig sparar
Sitt trogna nit, sin kraft för oss,
Som verkar medan dagen varar
Tills kvällen tänt sitt stjärnebloss?

Vi älska dig. Vår kärlek brinner,
En offerflamma ren och varm;
Av kärlek tänd du henne finner,
Uti var ynglings friska barm.

Och då till avsked du oss bjuder,
Den hand som här vår ungdom lett,
En suck, en sång av saknad ljuder
Från alla dem du kärlek gett.

Du för det goda, evigt sanna,
Ditt liv har offrat, säll du är.
Ditt minne lever, kring din panna
Ej vissnar lagern som du bär.

Han vissnar ej ty kärlek visar
En frisk var morgon i ditt hår,
Han blommar skön då minnet firar,
Din saknad varje dag och år.

När sången tonat ut framträdde en av eleverna, Olof Persson (1846-1911) från Åmål, och överlämnade ett fotoalbum innehållande porträttfotografier på merparten av skolans lärjungar. Efter ett kort tal av Persson stämde kören upp med hyllningssångens sista vers;

Ack glöm oss ej. Vi glömma icke
Den gode läraren, som var vår.
Med tacksam själ vi städse blicke,
På flydda sköna lärdomsår.

Efter uppvaktningen höll den märkbart rörde Carl Samuel Hultström ett kortare tacktal till lärare och elever. Hans avskedstal finns inte bevarat men i hans sista tryckta årsredogörelse för läroverket skriver han att han tänkt göra en längre redogörelse för det han uppfattat och utövat under sitt ”kall” men hade på grund av hög arbetsbelastning inte hunnit nedteckna dessa tankar. I stället valde han att sluta med orden;

”Emellertid kan jag ej undlåta att begagna detta tillfälle, för att säga ett hjärtligt farväl till den ungdom, som jag alltid så högt älskat och uttrycka de varmaste välönskningar för det läroverk, där jag, efter förmåga, nedlagt den största och bästa delen av mitt livs verksamhet.”

Bland elever, lärare och föräldrar hade det gjorts en insamling vilken inbringade 1 695 riksdaler, en summa som överlämnades till Hultström som grundplåt till en stipendiefond i hans namn. Han fick själv sätta upp statuterna och valde då att skapa en fond där mindre bemedlade elever kunde söka ekonomiskt bidrag upp till fyra år för att kunna genomföra sina studier. För att få söka ur fonden krävdes uppvisade goda studieresultat men i första hand ett mycket gott uppförande.

Det nya läroverket kom att invigas den 19 oktober 1869 inför en stor mängd inbjudna gäster och tillströmmande allmänhet. Hultström hade då lämnat såväl sin tjänst som staden några månader tidigare men han var ändå att se som drivkraften till att tanken om den nya skolbyggnaden hade kunnat förverkligas.

Pedagogen Hultström

Carl Samuel Hultström visade inte endast intresse och förmåga för att driva skolans organisation framåt i en ny tid, han var dessutom en engagerad pedagog som lotsade generationer av elever genom läroverksåren. Hans tankar inom pedagogiken vädrade han bland annat i de tryckta årsredogörelser som presenterades vid varje läsårsslut. Inför invigningen av den nya apologistskolan i juni 1844 hade han författat en kortare artikel kring vikten av bildning, en artikel som bifogades inbjudan. Här menade Hultström att människan hade såväl en rättighet som skyldighet att bilda sig och att alla hade anlag för detta eftersom Skaparen i människan nedlagt talanger för att inhämta kunskap. Han vände sig mot Rousseaus och andras tankar om att det var hos

naturmänniskan som man skulle kunna finna människans högsta och ädlaste stadium. För Hultström symboliserade naturmänniskan någon som endast handlade efter instinkt medan den bildade människan bär en kunskap som vilar på ”reflektion, en sann och verklig upplysning.” Det var här viktigt att inte visa något förakt för det som av många kallades ”halvbildning” då Hultström menade att halvbildningen inte är annat än ett nödvändigt steg på vägen mot den rätta bildningen. Vägen till bildningen måste enligt Hultström bygga på en religiös och kristen anda och grundsyn. Därför ålåg det särskilt landets prästerskap att tillse att eleverna redan under folkskoleåren fick i sig ingjutet en ”religiös anda”. Vad rektor Hultström dock såg som ett problem i relationen mellan läroverk och prästerskapet var att tidigare hade utbildningarna där främst syftat till framtida anställning inom prästyrket eller tjänstemannabanan. Detta menade han närmast skapat ett förakt för ”samhällets närande yrken” inom den bildade världen. Här såg då Hultström att apologistskolorna hade en viktig roll att fylla för att kunna öppna vägen för framtida handelsmän, företagsledare och andra karriärer.

Att relationen mellan hem och skola fungerade var något som rektor Hultström betonade vikten av. För att skolan inte endast skulle vara en undervisningsanstalt utan också erbjuda uppfostran var det tvunget att den senare gick hand i hand med den uppfostran hemmet gav. Han pekade på det förhållandet att elevernas fostran ju alltid grundläggs hos föräldrarna men även efter det att man som internatelev börjat läroverksstudier vistades man i hemmet omkring tre månader per år. Därför måste man i hemmen vara eniga med skolan att man där, förutom religiös fostran, i barnen ingjuta de två ”kardinalsdygderna” – lydnad och sanning. Här var sanningen särskilt viktig. Hultström hade förståelse för att alla några gånger i livet begår misstag – men då är det viktigt att man kan erkänna felen för att förbättra sig och vinna förlåtelse. Till delar såg han hur den nya tidens uppfostran hade mycket att önska: ”från den forna ytterligheten av stränghet har man övergått till en annan, ännu mera fördärvlig, av slapphet och eftergivenhet, utan att överväga, huru mycket ont härigenom åstadkommes.” Rektor Hultström tyckte sig se en förändring i samhället där föräldrarna skapade en egoism och fåfänga hos barnen där de kunde överösa dem med materiellt välstånd och lyx när de istället borde lära dem ”försakelse”. Här såg Hultström en konflikt då man vid skolan tillrättavisade elevers ouppfostrade beteenden vilka ibland visade sig vara beteenden som godkändes i elevens hem. Detta ledde då till onödiga konflikter mellan lärarkår och eleverna i fråga. I dessa diskussioner hade Hultström ofta

märkt att föräldrarna försvarade sig med ”tidsandan” istället för att se sin egen skuld som ”slappa” i sin uppfostran.

Hultström menade att om uppförandet felade hjälpte det inte hur goda teoretiska kunskaper man än hade; ”Den som gör framsteg i vetenskaper, men brister i goda seder, förlorar mera än han vinner.” Skolans direkta medel för uppfostran var genom ämnena historia och kristendom samt genom lärarnas uppförande. En mer indirekt fostran gavs genom att undervisningens upplägg skulle karaktäriseras av ”stadga och fasthet”. Sedan skulle man heller inte underskatta elevernas påverkan på varandra i det dagliga umgänget. Även om en elev uppfört sig mycket väl och visat stor studieflit så menade Hultström att man som lärare måste vara måttlig i sitt beröm. Annars kan fliten hos eleven mer övergå till en strävan efter beröm och leda till högmod, fåfänga och egoism, egenskaper Hultström benämnde ”moraliska lyten”. När det gällde relationen mellan hem och skola såg Hultström de terminsvisa examensbetygen som den viktigaste kontaktlänken. Betygen var inte något som föräldrarna bara förströtт skulle titta på utan de skulle studeras noggrant och jämföras med tidigare betyg för att ge en bild av elevens utveckling.

Även när det gällde schemaläggningen hade rektor Hultström en klar uppfattning. Under hans sjukfrånvaro höstterminen 1860 hade man, som nämnts, flyttat all undervisning till förmiddagar och kring lunchtid med bara kortare rast. Hultström hade alltid förespråkat den gamla modellen med ett för- och ett eftermiddagspass. Han såg schemat kopplat till läxläsningen. Om man hade ett längre uppehåll mitt på dagen kunde eleverna då vänta med att göra läxorna till eftermiddagens lektioner och göra detta på håltimmarna mitt på dagen. Han hade nämligen märkt hur elever som inte hade stöd med läxläsningen hemma sköt upp läsningen till allt för sent om kvällarna vilket innebar nattläsning, något som i flera fall lett till elevernas ”överansträngning”. De som menade att eleverna skulle vara för trötta och slöa på eftermiddagen, efter lunchmåltiden, ansåg Hultström hade fel då han menade att unga personer hade en så snabb matsmältning att det inte borde påverka inlärningen. Sedan kunde han inte låta bli att ge lärarna en pik att de nu inte borde klaga för egen del då deras löner nyligen höjts kraftigt och det inte längre var som förr ”då i följd av den ringa avlöningen, näringsbekymmer förenade sig att göra skollärarekallet mera tungt och tryckande.”

Den nämnda läxfrågan var något Hultström förde på tal ett flertal gånger då man noterat hur flera elever blivit ”överansträngda”, en be-

skrivning som nästan påminner om senare tiders utmattningssyndrom. Han införde en gemensam lista där lärarna fick skriva upp de läxor de gav för att man skulle få en totalbild av situationen och inte överbelasta eleverna. Därtill uppmanade han lärarna att noga förbereda läxan så att eleven visste vad som förväntades av hemarbetet.

En annan fråga Hultström engagerade sig i var behovet av likriktning mellan svenska läroverk. Som situationen var vid början av 1860-talet menade han att det rådde allt för stora olikheter vilket kunde vålla problem för eleverna då de kom till universiteten eller om de under studietiden skulle byta läroverk. Därför såg han att det var av stor vikt att Ecklesiastikdepartementets inspektorer kunde fortsätta sina rundresor till landets läroverk och inspektera såväl undervisning som läroböcker. Inte minst var det problem med att man brukade så olika böcker vid läroverken. Även om en god lärare var viktigare än den bästa bok och att en lärare säkert undervisade bättre från en bok han själv gillade eller hade skrivit var det viktigt för elevernas skull att man läste samma litteratur över hela landet. Rektor Hultström förespråkade en nationell kommitté till vilken man kunde lämna in förslag på läroböcker. Det skulle sedan vara kommitténs uppdrag att besluta om läroböckerna för respektive ämne. Detta förfarande trodde han också skulle sänka kostnaderna för böckerna då man kunde förhandla med förlag och tryckerier om större nationella upplagor.

I samband med övergången till ett fullständigt läroverk uttryckte Hultström stora bekymmer över lärarkårens kapacitet. Det rådde brist på utbildade lärare och det var stor omsättning på tjänsterna. Även om Hultström insåg att det var bra med viss omsättning i personalgruppen behövdes där också ett mått av stabilitet. Resultatet av lärarbristen blev att allt för många oerfarna lärare anställdes. Hultström ansåg att ingen skulle kunna få en lärarbefattning innan man under minst ett år praktiserat och gått bredvid andra lärare eller rektor.

I början av 1860-talet ändrade man studentexamen till en uppdelning av skriftliga och muntliga prov där de skriftliga kunde påbörjas redan i april. Den nya ordningen lovordades av Hultström som menade att man inte kunde bedöma en elevs kunskap och mognad vid endast en förhörsdag. Det kunde innebära att dugliga elever kuggades blott för att de inte varit i bästa form den aktuella dagen. Det hade dessutom också inneburit att elever som inte gått klart läroverket kunde välja att gå upp i studentexamen och lyckas klara denna. När dessa elever senare kom till universitetet visade det sig ofta att de inte var uppgiften mogen.

År 1914 gjorde rektor Hultströms tidigare elever, sparbankskamreren Hjalmar Lindedal (1848-1928) och kronofogden Tullius Forsell (1840-1916), en insamling bland gamla elever för att bekosta ett porträtt av deras käre rektor. Den 9 juni 1914 kunde detta porträtt i olja av Carl Samuel Hultström överlämnas till läroverket vid en högtidlig festsammankomst. Porträttet målades av Victor Lagerström (1864-1948) under överinseende av den tidigare Hultströmeleven, hovintendent Algernon Börtzell (1840-1918). Givmildheten hade varit så stor att insamlingen gav ett överskott som kom att sättas in i den Hultströmska stipendiefonden. Lindedal skrev senare om sin rektor; ”För lärjungarne var han en varmt förstående vän, till vilken de även efter sitt utträde i livet kunde med fullt förtroende vända sig för erhållande av goda råd”. (Foto: Anna Panser)

Rektor Hultström tycks ha varit mycket omtyckt och uppskattad av läroverkets elever, en uppriktig uppskattning som inte minst kom till uttryck vid hans pensionering. Som alla lärare hade Hultström öknamn och han nämndes omväxlande Ulven eller Gubben Lukas. Han lade vinn om att ta ett närmast faderligt ansvar för sina elever, något som de också kände. En av hans elever, Johannes Lindholm, karaktäriserade honom som ”reslig, blid och tillmötesgående, såsom en rektor skall vara” och han talade med en röst som ”hade föga av klang men så mycket mera av bestämdhet och allvar”. Eleven Hjalmar Uggla ville göra gällande att Hultström ”var mer omtyckt av pojkarna än av lärarna”.

Utmärkande för Hultström var att han lade väl så stor möda på att fostra eleverna i moraliskt och disciplinärt hänseende som att ge dem teoretiska ämneskunskaper. Han insåg att kunskap utan ett gott uppförande knappast skulle hjälpa de unga studenterna ut i livet. Det berättas hur eleverna om kvällarna ofta fick hembesök av sin rektor då han skulle övervaka deras läxläsning och leverne i största allmänhet. Hans steg i trappan var omisskännliga då han bar ett par kippande lite för stora lädergaloscher. Så fort man hörde rektor komma kastades läxböckerna upp på bordet och hade man spelat kort och rökt gällde det att kvickt som ögat få undan korten medan man utan större framgång skyllde röklukten på någon vuxen som nyss lämnat rummet. Besöken hade också ett annat syfte då han månade om att elevernas bostadsförhållanden skulle vara ordnade och hygieniska. På gatan hände det inte sällan att Hultström fick avstyra slagsmål mellan läroverksgossarna och hantverkarnas unga lärlingar – två grupper som sällan drog jämnt. Men Hultströms respekt bland såväl elever som hantverkargossar gjorde att bråken alltid upphörde så fort han visade sig. Gick det så långt att han såg sig tvingad till kroppsbestraffning tog han fram den så kallade ”daggen”, ett kortare tjockt rep eller läderstycke som användes som en sorts piska.

Vid läxförhören hade Hultström en särskild och mycket förutsägbar metod då han alltid följde läxtexten och gav eleverna var sin fråga efter den bänkordning där de satt. Detta innebar att vissa elever valde att bara läsa den del av texten där de förväntades få frågan – ett förfarande som straffade sig den dag Hultström valde att börja förhöret i bakvänd ordning.

För det allra mesta berömde Hultström läroverkets elever som genomgående mycket ordningsamma och disciplinerade. Visserligen fanns enstaka undantag och Hultström menade att de svårare fallen

egentligen borde varit grund för relegering. Dock ville han aldrig relegera en elev då detta i så fall skulle märkt eleven för livet och grusat alla framtidsutsikter. I dessa fall hade han istället fått föräldrarna att på egen begäran ta eleven ur skolan. På så sätt kunde den ostyrige gossen pröva in till annat läroverk utan en befläckad bakgrund.

Ett i pressen uppmärksammat upptåg skedde 30 januari 1867 då ett antal elever ordnat slädar för att bege sig ut på ett slädparti till Almås gästgivargård, några kilometer väster om staden. Varannan gosse var dessutom utklädd till dam och i slädarna låg välfyllda punschflaskor. Uppträdandet noterades av tidningen som skrev en syrlig artikel. Läroverksgossarna förstod att nu väntade förhör hos Hultström och de förberedde sig genom att de mest välartade gossarna i de näst högsta klasserna tog på sig skulden för att ha skaffat punschen. På så sätt skulle eleverna i studentklassen klara sig och man hoppades att de mest välartade skulle straffas lindrigare. Så blev det också och några dagar senare lät Hultström publicera en skrivelse i tidningen för att lugna föräldrarna samt försvara läroverkets heder och försäkrade att allt ”såsom ett oskyldigt nöje ägt rum”.

Museigrundaren

Som tidigare nämnts kontaktade rektor Hultström 1859 Kungl. Vetenskapsakademien för att anhålla om naturaliesamlingar för det då nyskapade läroverkets samlingar. Det var ett vanligt förfarande att läroverk på detta vis kunde stödjas med naturalier ur akademiens samlingar på Naturhistoriska Riksmuseet. Generositeten grundade sig i en nationell strävan att stärka den naturvetenskapliga kompetensen hos landets studenter, en kompetens man ansåg vara allt för låg.

Med hjälp av Riksmuseets intendent, zoologen Carl Jacob Sundevall (1801-1875) kom Hultströms begäran att hörsammas och under sommaren 1860 kom den första leveransen, en mineralsamling med 170 prover, eller stuffer, av bergart och mineraler. I november samma år kom lejonparten av samlingarna. Det var en stor glädje för rektor Hultström då han vid kanalbåten från Stockholm som anlöpte kaj i Vänersborg kunde kvittera ut en försändelse innehållande inte mindre än 30 fåglar, 20 fiskar och 6 däggdjur.

Just återkommen från sin långa sjukskrivning satte Hultström in en annons i lokaltidningen där han inte bara anmälde den storartade gåvan utan meddelade att man med dessa samlingar nu lagt grunden till ett naturvetenskapligt museum. Hultström såg nämligen inte att samlingarna enbart skulle vara något som användes i undervisningen

av eleverna utan även komma allmänheten till del i ett museum. Han manade nu alla som ville stödja tanken om ett museum i Vänersborg att öka samlingarna med ytterligare gåvor och gärna då även föremål i ”antikvarisk väg, av t.ex. mynt, medaljer, pergamentsbrev eller gamla urkunder, vapen och rustningar m.m.”.

Rektorns begäran hörsammades och från våren 1861 noteras en ständig ström av gåvor till samlingarna. Gåvorna annonserades löpande i lokaltidningen och i läroverkets årliga verksamhetsberättelser. Efter fem år kunde man, utöver Kungl. Vetenskapsakademiens gåva, notera att samlingarna innehöll, 65 fåglar, 9 amfibier, 3 fiskar, 164 insekter, 30 kranier och skelett, 19 embryon, 11 koraller, 23 snäckor, 1 200 mynt och medaljer, 10 stenåldersredskap, 1 runstav, 1 romersk oljelampa samt 1 ”indiansk fågelpil”. Bland gåvolämnarna fann man såväl lärare som elever, tidigare elever, föräldrar och en intresserad allmänhet.

Ett problem Hultström lyft många gånger, lokalfrågan, blev än mer akut i takt med samlingarnas tillväxt. I det trånga skolhuset fanns inget utrymme för att ordna samlingarna till utställning och öppna museum. Föremålen fick stuvas in på olika ställen i lokalerna, bland annat i biblioteket. Delar tvingades Hultström till och med inhysa i sin egen lägenhet. Han tog fram förslag på att inreda rum för museum på läroverkets vind men fann inget gehör för detta.

Ett par av alla de elever som läst för rektor Hultström var den sedermera kände afrikanske upptäcktsresanden och zoologen Charles John Andersson (1827-1867) och dennes senare följeslagare, handelsmannen och zoologen, Axel W Eriksson (1846-1901). Med den kunskap Eriksson, med Anderssons hjälp, byggt om södra Afrikas fågelvärld började han skapa en samling av fåglar och ägg under sina resor i sydvästra Afrika, huvudsakligen Namibia. Redan i april 1868 skrev han i ett brev hem till föräldrarna; ”Jag har gjort en liten insamling av fåglar, som jag skall hemsända till Vänersborgs museum”. Detta är första gången benämningen ”Vänersborgs museum” finns belagd och vad Eriksson här menar är just det museum Hultström planerade då Eriksson studerade vid läroverket några år tidigare.

Det var dock först efter öppnandet av det nya läroverket 1869 som planerna på ett museum kunde förverkligas och det blev då Hultströms efterträdare, rektor Gustaf Bergman (1826-1905), som under skolloven kunde ägna tid åt att ordna samlingarna och skaffa montrar för att inreda ett museum i den gamla läroverksbyggnaden där man då frigjort utrymme. Den 10 november 1872 var den dag det nya museet kunde slå upp sina portar för allmänheten, ett museum som hölls öppet en timma varje söndag.

Förtjänsten av att det år 1885 kunde uppföras en särskild museibyggnad, Vänersborgs museum, skall helt tillskrivas handelsmannen och filantropen Adolf Andersohn (1820-1887) och den drivkraft den omfattande fågelsamling Axel W Eriksson slutligen skänkte till staden och läroverket 1883 innebar för museiprojektets genomförande. Själva museitanken och samlingarnas grund lades dock av rektor Hultström redan 1860.

Pensionsåren på Bocksjö och Kärr

Vid terminsavslutningen i december 1868 avgick rektor Hultström med pension efter att ha lett arbetet vid skolan i drygt 28 år. Redan i januari året därpå lämnade han, med sina tre söner, Vänersborg och flyttade till gården Bocksjö i Undenäs socken, Västergötland, vilken han köpt 1867.

Hultström kom att sälja Bocksjö redan 1873 till kamreren Per Oliver Friberg från Valdemarsvik för att flytta till gården Kärr i Öglunda socken, också det i Västergötland. Kärr hade Hultström ägt redan under rektorstiden i Vänersborg, sedan 1850-talet, men gården hade då brukats av arrendatorer. Det var på Kärr Hultström skulle framleva sina sista pensionsår och han gjorde sig här känd för sin stora gästfrihet. En märkesdag under dessa år inträffade den 31 maj 1880 då Hultström i Uppsala promoverades till jubeldoktor då det gått 50 år sedan han erhöll doktorstiteln. Ett särskilt lyckönskningstelegram avsändes från Vänersborgs läroverk och de lärare som då ännu var kvar från hans tid. Övriga hedersbemärkelser hade Hultström fått redan 1860 då han utnämndes till riddare av Vasaorden och fyra år senare då han erhöll riddargraden av Nordstjärneorden. När det gällde klädstil hade Hultström aldrig varit någon snobb och det berättas från hans äldre år att han ibland under promenader i trakterna kring Kärr kunde gå klädd så att nära nog hästar skrämdes i sken.

Vad gäller Hultströms familj blev äldste sonen Carl lantbrukare och ägare till gården Stora Stolan i Berg socken i Västergötland. Mellansonen Walther kom att bli kronofogde över Österbärke fögderi innan han avled 53 år gammal 1901. Olyckligare gick det för yngsta sonen Axel vilken omkring 1882 var inblandad i en förskingringshärva och mycket tyder på att hans far på något sätt fick gå in och backa upp med ekonomiska medel. En påbörjad karriär inom Telegrafstyrelsen avslutades med en tjänst som förrådsförvaltare.

Intressen som Hultström odlade på ålderns höst var samlande. Hans hem hade ett synnerligen rikt lösöre med bland annat antikviteter och

böcker. En av hans samlingar var den med rökpipor, totalt 26 stycken varav 12 sjöskumspipor. Framförallt var det dock hans samlarvurm för klockor som dominerade. I hemmet fanns totalt 23 ur av olika slag, allt från fickur samt vägg- och bordspendyler till gökur och väckarklockor.

Det finns inga belägg för att Hultström skulle träffat någon ny kvinna efter hustruns död, de många änkemannaåren till trots. Omkring 1876 nämner dock hans gode vän Johan Cederblom att en prästänka skulle ha visat intresse för Hultström. Om det finns fakta bakom uppgifterna torde förbindelsen dock inte varit av någon långvarigare eller allvarligare karaktär.

Under många år drogs Hultström med ohälsa, något som särskilt plågade honom på ålderdomen. I korrespondensen med Johan Cederblom klagade han på 1870-80-talen över svåra förkylningar och mycket plågsamma giktkrämpor. Gikten gjorde att han periodvis hade svårt att röra sig och när den ansatte högerhanden kunde han knappast skriva. För att lindra plågorna kurerade han sig om somrarna med brunnsdrickning på den närbelägna kurorten Himmelskällan i Varnhem. Hösten 1875 hade han också varit i Stockholm för en operation. Hultström avled ”efter lång tids lidande” hemma på Kärr den 12 mars 1891, i sitt 85:e levnadsår - dagen innan det Vänersborgs museum han en gång varit med om att lägga grunden till öppnade i sin helhet för allmänheten. Några dagar senare begravdes han vid sin hustrus och svärföräldrars sida på Sparlösa kyrkogård i den Liedbergska familjegraven.

Hultström hade under sitt långa liv lyckats skapa sig en god ekonomisk ställning och dödsboets behållning uppgick till drygt 53 000 kronor. Översätter man summan till dagens penningvärde vad gäller varor och tjänster motsvarar detta cirka tre miljoner men ser man till arbetsinkomst motsvarar summan omkring 41 miljoner. Han tycks ha bedrivit en förhållandevis omfattande låneverksamhet och en stor del av penningtillgångarna var i form av lån till ett antal olika privatpersoner, däribland till två före detta lärarkollegor från Vänersborg, Albert Stiberg (1825-1905) och Sven Tengblad (1833-1895). I det testamente Hultström efterlämnade donerades 2 000 kronor till Vänersborgs läroverk för att skapa en stipendiefond för behövande elever. Till skolorna i Skara och Mariestad lämnades 1 000 kronor vardera.

Carl Samuel Hultström verkade som rektor under den mest framgångsrika ekonomiska perioden i Vänersborgs historia, 1840-60-talen. Han såg det nya Vänersborg resa sig ur askan efter 1834 års stadsbrand och hur staden byggdes upp genom de stora inkomster som sjöfart, skeppsbyggeri och havreexport genererade. Han såg också hur ämbets-

Carl Samuel Hultströms och hustrun Matilda Sofia Liedbergs gravvård på Sparlösa kyrkogård. Gravvården står inom den Liedbergska familjegraven.
(Foto: Marianne Brattberg)

mannastaden Vänersborg stärktes med växande länsstyrelse, landsting, länssjukhus och regemente. Utöver detta var han själv drivkraften bakom att Vänersborg från denna tid också kunde benämnas med epitetet lärdomsstad då man som enda stad i Älvsborgs län kunde ståta med ett läroverk. Detta gjorde att ett stort antal elever drogs till staden och levde här under flera år i internat innan de gav sig ut i livet på de mest skiftande öden. Ser man till de pedagogiska frågor Hultström brottades med känns de flesta synnerligen aktuella än i dag; behörighetskrav på lärare, relationerna mellan hem och skola, föräldraansvar, disciplinfrågor, arbetsbelastning för såväl lärare som elever, läxfrågorna, bristfälliga lokaler, läroböckernas innehåll med mera.

Med sitt eget liv famnade Carl Samuel Hultström större delen av 1800-talet. Som barn hade han suttit och lyssnat till mormoderns berättelser, hon som var född 1746 – årsbarn med Gustav III. I Uppsala hade han studerat för den gamle linnélärjungen Carl Peter Thunberg. Flera av de elever Hultström undervisade vid läroverket kom sedan att verka ett gott stycke in under 1900-talet på betydande befattningar som också påverkade dagens samhälle. På detta sätt var Carl Samuel Hultström en vetenskaps- och lärdomshistorisk länk från 1700-talets till det moderna 1900-talets Sverige – en pedagogisk förgrundsgestalt vars gärning man kanske ändå bäst sammanfattar med Esaias Tegnérs ord:

Hur han ur sitt hjärta lärde
Skönare än ur sin bok

Källor
Tryckta källor

Granat, Stellan, *Kanalinvigning 1844 med kunglig nåd och sommarsol,* Ingår i:Vänerborgs Söners Gilles årsskrift 1994. Vänersborg 1994.

Hultström, Carl Samuel, *Berättelse om Wenersborgs på reallinjen fullständiga elementarläroverk under läsåret 1858 – 1859,* Vänersborg 1859.

Hultström, Carl Samuel, *Berättelse om Wenersborgs på reallinjen fullständiga elementarläroverk under läsåret 1859 – 1860,* Vänersborg 1860.

Hultström, Carl Samuel, *Berättelse om Wenersborgs på reallinjen fullständiga elementarläroverk under läsåret 1860 – 1861,* Vänersborg 1861.

Hultström, Carl Samuel, *Berättelse om Wenersborgs på reallinjen fullständiga elementarläroverk under läsåret 1861 – 1862, Vänersborg 1862.*

Hultström, Carl Samuel, *Berättelse om Wenersborgs högre fullständiga elementarläroverk under läsåret 1862 – 1863.* Vänersborg 1863.

Hultström, Carl Samuel, *Berättelse om Wenersborgs högre fullständiga elementarläroverk under läsåret 1863 – 1864.* Vänersborg 1864.

Hultström, Carl Samuel, *Berättelse om Wenersborgs högre fullständiga elementarläroverk under läsåret 1864 – 1865.* Vänersborg 1865.

Hultström, Carl Samuel, *Berättelse om Wenersborgs högre fullständiga elementarläroverk under läsåret 1865 – 1866.* Vänersborg 1866.

Hultström, Carl Samuel, *Berättelse om Wenersborgs högre fullständiga elementarläroverk under läsåret 1866 – 1867.* Vänersborg 1867.

Hultström, Carl Samuel, *Berättelse om Wenersborgs högre fullständiga elementarläroverk under läsåret 1867 – 1868.* Vänersborg 1868.

Hultström, Carl Samuel, *Dissertatio Botanica de Palmis,* Uppsala 1825.

Hultström, Carl Samuel, *Till den Högtid hvarmed Invigningen af Wenersborgs nya Skolhus kommer att firas den 5 juni 1844….”,* Vänersborg 1844.

Liberg, Per, *F.d Bruksförvaltarens vid Bromö Glasbruk Johan Cederblom (1795-1883) Brev åren 1869-82 till rektor C. S. Hultström.* Lerdala 1998.

Lindedal, Hjalmar, *Vänersborgs historia och vänersborgs-historier.* Vänersborg 1927.

Johansson, Peter o. Aarsrud, Christian o. Öberg, Ann-Charlott, *Det underbara huset – Vänersborgs museum,* Uddevalla 2003.

Johansson, Peter, *Mannen som önskade famna världen. Filantropen, samlaren och resenären Johan Adolf Andersohn,* Vänersborg 2013.

Johansson, Peter, *När döden kom med Wettern. Koleraepidemin i Vänersborg år 1866.* Ingår i: Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 2013. Trollhättan 2013.

Lindholm, Johannes, *Sju år 1866 – 1873 vid Vänersborgs högre elementarläroverk,* Ingår i: Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 2015. Trollhättan 2015.

Lundberg, Ernst o. Sandberg, Nils, *Vänersborgs läroverks matrikel 1821 – 1947,* Vänersborg 1961.

Redogörelse för allmänna läroverken i Venersborg, Borås, Alingsås samt pedagogien i Ulricehamn under läsåret 1891-1892. Vänersborg 1892.

Redogörelse för elementarläroverken i Wenersborg, Borås och Alingsås samt pedagogien i Ulricehamn under läsåret 1868-69. Vänersborg 1869.

Uggla, Hjalmar, *Vänersborgs läroverk i slutet av 1860-talet. Några minnesanteckningar av Hjalmar Uggla,* Ingår i Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1977. Vänersborg 1977.

Uggla, Erik T:son, *Axel von Matérn och ”sammansvärjningen på Rytt-li” 1867,* Ingår i: Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1979. Vänersborg 1979.

Tidningar

Tidning för Wenersborgs Stad och Län 1854, 1860, 1868, 1869, 1880 samt 1891.

Arkiv
Kyrkoböcker för:
Björkö socken
Leksbergs socken
Mariestads stadsförsamling
Sandsjö socken
Slädene socken
Sparlösa socken
Stockaryds socken
Undenäs socken
Vänersborgs stadsförsamling
Öjareds socken

Mariestads högre allmänna läroverk: Elevmatriklar – inskrivna elever 1680-1826

Bouppteckningar Valle härad 1891: Bouppteckning för Carl Samuel Hultström

Vänersborgs museums bildarkiv och föremålssamlingar

Vänersborgs Söners Gilles bildarkiv

Peter Johansson. Född i Vänersborg 1963.
Chef för Kulturlagret och Vänersborgs museum.
1:e ålderman i Vänersborgs Söners Gille.

Alpina skidbacken på Hunneberg

Av

Joakim Bernling

Något om utförsåkningens och skidliftarnas historia i Sverige
I slutet av 1800-talet var det ingen svensk som ägnade sig åt alpin utförsåkning. Knappt 100 år senare ägnade sig var fjärde svensk åt detta nöje någon gång under vinterhalvåret.

År 1892 var det en grupp militärer som grundade Skidfrämjandet, numera Friluftsfrämjandet, under namnet ”Riksföreningen för skidlöpningens främjande i Sverige”.

Skidfrämjandet anordnade en kurs i utförsåkning i Storlien 1924 vilken leddes av en av landets första utförsåkningsspionjärer, Gunnar Dyhlén.

Österrikaren Georg Bilgeri, en av kontinentens banbrytare inom utförsåkning, inbjöds vid årsskiftet 1926-27 till Friluftsfrämjandets skidkurser i Sollefteå där han demonstrerade och föreläste.

Den första slalomtävlingen i Sverige hölls i Riksgränsen 1 april 1929 och där avhölls också Sveriges första internationella störtloppsoch slalomtävlingar den 21 maj 1934 .

De som först gjorde alpin utförsåkning populär i Sverige först var Olle Rimfors och Sigge Bergman. De båda inbjöds 1934 till Alperna för att gå i österrikarens Hannes Schneiders berömda skidskola och tävla i alpina VM. Efter denna resa författade de båda svenskarna reseskildringen ” På skidor i Alperna”, vilken blev en succé. Året efter, 1935, gav Rimfors och Bergman ut den första kompletta svenska instruktionsboken för utförsåkning ”Slalom och störtlopp”. I och med detta, och genom den internationella tävling Rimfors/Bergman anordnade tillsammans med den nybildade slalomklubben i Storlien 24-25 mars 1935, hade svensk utförsåkning fått sitt verkliga genombrott. Cirka 1 000 åskådare såg tävlingarna vilka refererades av Sven Jerring i radion. År 1935 startades också landets första professionella skidskola i Riksgränsen samt från 1936 i Storlien under Rimfors/Bergmans ledning.
År 1938 examinerades i Storlien de första nio skidlärarna i Sverige.

Den första skidliften öppnades 1940 i Åre och det var här som det

Från vänster: Kristine Andersson, Evert Lundborg, Stig H Johansson, Stig Söderström, Margareta Hellkvist, okänd.

första världsmästerskapet i alpin skidsport hölls 1954. Den andra skidliften öppnades i Storlien 1942 och den tredje i Björkliden 1947. Sälen fick sin första skidlift 1949. Under 50-talet tillkom ett tjugotal liftanläggningar. År 1965 fanns det 180 skidliftar i Sverige. Efter Ingemar Stenmarksepoken under 70 och 80-talet fanns det som mest drygt 1000 skidliftsanläggningar i landet kring 1990. Idag har antalet sjunkit till drygt 800.

Initiativtagaren till bakom slalombacken på Hunneberg

Varför byggdes slalombacken på Hunneberg?

Redan på 1940-talet hade disponent Helmer de Verdier på Wargöns bruk AB låtit avverka halva backen för att hans tre söner var intresserade av utförsåkning. Helmer de Verdier tog initiativ till att Domänverket och Wargöns sportklubb tecknade kontrakt om anläggande av backen på Hunnebergs norra sida 1942 . Wargöns skidklubb fick en alpin sektion. En av eldsjälarna bakom slalombackens tillkomst med skidlift och belysning var dock Stig H Johansson från Vargön, född 1927. Som medlem i Friluftsfrämjandet var Stig med på en längdskidskidresa till Rjukan i Norge i början av 50-talet och där han testade att åka slalom.

Från vänster: Stig H Johansson, Stig E Johansson, Björn Andersson, Henry Andersson. Dom första examinerade instruktörerna i Hunnebergsbacken.

Något år senare genomgick Stig färdledarutbildning i Åre där det även ingick utförsåkning. Stig och ytterligare några entusiaster inom Wargöns sportklubb satte sedan igång med att röja Hunnebergsbacken. Stig startade utförsåkningsskola i backen redan 1956. Antalet elever uppgick till 6-7 stycken och kursdeltagarna fick gå upp för backen då ännu ingen lift fanns.

Backen får lift och elljus

Efter ytterligare en kurs i utförsåkning i Storlien fick Stig kontakt med en kille från Örebro som hade en skidlift som var till salu. Killen skickade bilder och en utförlig beskrivning av liften till Stig som i sin tur kontaktade kommunerna Västra Tunhem, Vänersborg, Trollhättan samt Vargöns AB som gemensamt ställde upp med hela finansieringen om femtusen kronor.

Backen disponerades av Vargöns SK fram till 1980 då Vargöns Alpina övertog arrendet. Tack vare att klubben fick hjälp med maskiner från Vargöns traktortjänst/Roland Olsson, Gunnar Falk och AB Severinsson kunde backen breddas och förlänga upp på krönet.

Vid årsskiftet 1959/60 kunde så skidliften och backen invigas. Backen var ursprungligen 210 meter lång med en fallhöjd på 55-60 meter. Läget i norrsluttning ansågs idealiskt med tanke på sol-och vindpåver-

kan. Backen förseddes med 10 strålkastare på vardera 1000 watt för att möjliggöra skidåkning kvällstid. Repliften hade en kapacitet på fem personer i minuten. Liften höll öppet på dagtid på helgerna och på vardagkvällarna mellan klockan 18-21. Skidskola hölls på helger och under vardagskvällar. Den alpina sektionen inom Vargöns SK ansvarade för driften av backen. Kring 1980 bildades Vargöns alpina skidklubb som därefter ansvarade för backens drift.

Backen utvidgas
Under Ingemar Stenmarks framgångar inom den alpina skidåkningen under 1970-talet exploderade intresset bland befolkningen för att själv testa på skidåkning utför. Backen fick snökanoner och i januari 1980 kunde en ny modernare släplift invigas varvid backen förlängdes till att uppgå till 300 meter. Även pistmaskin kunde införskaffas 1980. Skidskolan hade som mest 400 elever vilket krävde flera utbildade instruktörer.

Den alpina verksamheten upphör
De snöfattiga vintrarna ledde till svårigheter att fortsätta verksamheten. I mitten av 1990-talet upphörde så verksamheten och backen stod därefter orörd fram till 2010-talet då backen fått nytt liv genom att det numera bedrivs mountainbikeåkning i den tidigare skidbacken.

Källor:
Tidskriften Populär historia 2015/2 artikel ”Vallfärd mot norr”
Tidningen Elfsborgs läns annonsblad 1960 och 1980
Hemsida SLAO-Svenska skidanläggningars organisation”
Samtal med Stig H Johansson den 7 juli 2016

Joakim Bernling, Andre åldeman.

Casten Adolf Warberg
Fragment av en livsresa

Av

Bengt O.T. Sjögren

Arkivfragment

Under många år hade Landsarkivet i Göteborg på sin leveranshylla liggande ett antal svårt fuktskadade och råttätna brevfragment, som uppenbarligen tagit sig in i huset utan att bli bokförda i laga ordning. De hade bara påskriften ”Överstelöjtnant Warbergs papper” och har antagligen påträffats som trossbottenfyllning e.d. vid någon husrivning i Vänersborg. Till sist har någon tjänsteman på Landsarkivet fått i uppdrag att inordna dem i arkivets stora samling av s.k. enskilda arkiv, där en A4-kartong med beteckning A 463 innehåller hela samlingen, som uppenbarligen är en blygsam rest av ett ganska stort privatarkiv, idag försvunnet och troligen medvetet förintat. Den fastighet som Warberg vid sin död 1868 ägde och bebodde nära ordenshuset Edsgatelogen och det gamla Kronohäktet, torde ha rivits omkring 1900.

Livsresan

Släkten Warberg som uppges ha antagit sitt namn efter staden i Halland med samma namn, har i flera generationer verkat som officerare, mestadels i flottan och bosatta i Karlskrona.

Casten Adolf Warberg föddes 1 april 1785 i Karlskrona amiralitetsförsamling som son till kaptenen i flottan Lorentz Warberg och hans maka Maria Lovisa Pettersen. De hade sammanlagt nio barn. Sonen Casten var bland de yngsta i syskonskaran.

Att få veta mera om Casten Warbergs liv är inte helt lätt. Men tack vare den skickliga Vänersborgsforskaren, borgmästare Bertel Hallberg, får vi en samlad bild som han hämtat ur ett ganska ovanligt biografiskt arbete, P.G. Berg, Svenska bemärkta dödsfall 1867-1869, tryckt i Stockholm 1870. Per Gustaf Berg (1805-1889) var bokhandlare och boktryckare i Stockholm.

Som trettonåring kom Casten Warberg 1798 till krigsskolan på Karlberg, som han lämnade fem år senare efter genomgången militärutbildning. Det är anmärkningsvärt att han varken fortsatte familjens marina traditioner eller blev mekanikus eller fortifikationsofficer. Under hös-

Vänersborgs museum fick 1923 i testamentsgåva av fru Emelie Appelberg (f. Malm) detta porträtt av Baltzar von Platen. Mellan Baltzar von Platens maka, Elisabeth Ekman, och släkten Appelberg fanns släktband via mödernesläkten Boëthius. Porträttet kan eventuellt ha hängt hos familjen von Platen på Frugårdens egendom, Vänersnäs. Ursprungligen framställdes von Platen på detta porträtt iförd uniform, vilken senare övermålats med civil dräkt. Serafimerorden, som von Platen erhöll vid Hajstorp 1822 då Göta kanals västgötalinje invigdes, kan ha tillmålats senare.
Foto: Anna Panser, Vänersborgs museum.

ten 1803 blir han i stället lantmilitär med tjänstgöring före årsskiftet 1804 som fänrik vid Värmlands regemente. Redan som nybakad fänrik blir han så kommenderad till Pommern, då ännu en svensk besittning. Han blir sårad på slagfältet och dekoreras som erkänsla för detta med Svärdsorden, den enda orden som han ville bära under resten av livet.

Året 1809 blev ett ödesår i svensk historia med Gustaf IV Adolfs avsättning och förlusten av Finland. Georg Adlersparre som var befälhavare för den värmländska arméfördelningen, höjde upprorsfanan och tågade mot Stockholm. Som adjutant hade han med sig den unge löjtnanten Casten Warberg.

Men redan 1808 hade Warberg anställts som biträde hos Baltzar von Platen, den blivande kanalbyggaren, som ägde och bebodde Frugårdens egendom på Vänersnäs. Hur Warberg lärt känna von Platen får vi t.v. inte veta, men det var en bekantskap, som skulle bli livsavgörande för Warberg. När von Platen sedan gjorde sin första prospektering för västgötalinjen av Göta kanal, var tanken att kunna segla upp i Tidan från Mariestad. Även om denna kanalplan fick överges och ersättas med den nuvarande infarten vid Sjötorp norr om Mariestad, måste färden för Warberg ha upplevats som början på något helt nytt. Det viktiga året 1810 blir Warberg kapten i armén och samtidigt formell adjutant till von Platen.

Som officer befordras Warberg 1815 till major, 1822 till 2:e major vid Värmlands regemente och blir 1827 överstelöjtnant i armén. Därmed är hans militära karriär över.

Warberg uppges ha varit enkel och flärdfri, sökte inte yttre utmärkelser utan tycks ha levat för sitt arbete, ännu upp i åren ogift. Något porträtt av honom, vare sig målat eller fotograferat, är inte känt. Förmodligen har personkemin med den sträve och temperamentsfulle von Platen fungerat bra. När hela Göta kanal var fullbordad och invigdes vid Mem i Östergötland vid inloppet från Östersjön lär Carl XIV Johan velat adla Warberg vilket han avböjde. En annan direktionsmedlem, Johan Carl Kuylenstierna på Landsjö, blev upphöjd till friherre. Den briljanterade Svärdsorden, som Warberg efterlämnade vid sin död 1868, var antagligen det enda kungliga nådevedermäle, som han ville bära.

Warberg inflyttade till Vänersborg från Linköping 1837 (inga flyttningshandlingar är bevarade). Då var Baltzar von Platen sedan 1829 död i cancer i Kristiania där han haft sluttjänst som riksståthållare. Hans sista önskan var att bli förd till familjegraven vid kanalstranden i Motala. Hemfärden skedde i januari 1830, då man på vägen rastade

med kistan över natt i Vänersborgs kyrka. Det är tänkbart att en av dem som stått honom nära, då var med, den dödes syster på Onsjö, friherrinnan Charlotte Haij född von Platen, änka efter generalmajor Erik Haij.

Kanalarbete

Casten Warberg levde i kanalernas tidevarv, innan järnvägarna fick övertaget i kommunikationerna. Först under hans sista levnadsår fick Vänersborg genom tillkomsten av Uddevalla-Vänersborg-Herrljungabanan tågförbindelse med Västra stambanan och stora världen. Under tiden var sjötrafiken viktig och särskilt för en stad som Vänersborg. Fastän inte fackutbildad fick Warberg tillfälle att göra betydande insatser både för Göta kanal och för Trollhätte kanal. Bara två år efter utnämningen till överstelöjtnant blev han inkallad av Göta kanals direktion och valdes 1830 till direktör för östgötalinjen av kanalen. Detta förklarar hans bosättning i Linköping. Han fick förnyat förtroende av aktieägarna till 1835, men fortsatte sedan sitt engagemang för Trollhätte kanal, som alltså föranledde hans flyttning 1837 till Vänersborg.

Parti av Brinkebergskulle sluss tecknad av Fredrik August Zettergren år 1850. I arbetet med denna, 1844 års slussled, var Warberg djupt engagerad i samarbete med kanalingenjören Nils Ericson. (Vänersborgs museum)

Redan 1800 hade den första segelbara kanalen invigts i Trollhättan, men med tillkomsten av Göta kanal var slussarna i Trollhättan för snävt tilltagna, och behovet av en helt ny slussled ökade. Nils Ericson, som var platschef i Trollhättan och bosatt på Åker invid slusslinjen, gjorde både ett alternativförslag till kanal mellan Vänersborg och Uddevalla och ett nytt slussförslag för Trollhättan. Finansieringen skedde via ett nybildat bolag, Nya Trollhätte Kanalbolag, och aktieteckningen genomfördes helt av handelshuset Schön & Comp. i Stockholm, företrätt av grosshandlaren J.G. Schwan, ingift i familjen Schön. Bolaget fick en direktion med säte i Stockholm. Som ledamöter av direktionen under byggnadstiden utsågs Schwan, samt C.A. Warberg och den då på Forstena bosatte översten A.W. Ehrengranat, vilka fungerade som byggnadsledning. Eftersom Schwan bodde i Stockholm blev det i praktiken Warberg och Ehrengranat som tillsammans med Nils Ericson utgjorde den faktiska byggnadsledningen. Detta bestyrktes även av de synnerligen sporadiskt bevarade breven i Warbergs samling. Vintern 1841 var t.ex. ovanligt kall, herrarna behövde sammanträda och skriva under de handlingar som sedan nästa dag skulle expedieras till den övriga direktionen i Stockholm. Alltså skriver Ericson och föreslår att alla tre skall mötas i Forstena dit Warberg rimligen kunde fara via Onsjö, färja över Göta älv vid Gäddebäck och möta den från Trollhättan kommande Ericson, ett praktiskt exempel på resplanering i den tidens situation.

Nils Ericsons slusslinje var färdig 1844 och invigdes på försommaren samma år av den nye kungen Oscar I. Men redan 1841 var Trollhätte kanal segelbar från Vänersborg ner till Åkerssjö ovanför de nya slussarna. Ericson hade genomfört arbetet inom utlovad tid och därtill med lägre kostnad än beräknat. Han erhöll som tack en gratifikation, som gjorde det möjligt för honom att sedan 1847 bli ägare till Nygårds egendom i Västra Tunhem, där han byggde på den nuvarande huvudbyggnaden med en våning till sitt nuvarande utseende.

Under åren 1845-54 hade Ericson sedan det stora uppdraget att bygga Saima kanal i Finland. Under dessa år var Casten Warberg tillförordnad mekanikus och överingenjör vid Kanalbolaget. Han tycks även denna tid ha bott på Åker, vilket framgår både av där daterade brev och av en uppgift 1851 i makans bouppteckning.

Privatliv

Casten Warberg flyttade som tidigare nämnts från Linköping till Vänersborg 1837, då han avvecklat sina uppdrag i Göta kanalbolag i Östergötland. Sommaren 1843 gifte han sig på Lyckhem i Vänersborg

med Maria Elisabeth Friedenreich, född 1784 på Gammalstorp i Tun och tidigt inflyttad till Vänersborg med sina föräldrar, godsägaren Carl Magnus Friedenreich och hans maka Beata Elisabeth Lindsfelt. Fru Warbergs yngre syster var gift med provinsialläkaren Gudmund Sandmark som vid tiden för bröllopet ägde Lyckhem. Hans namn är bevarat genom den Sandmarkska stiftelsen i Vänersborg. Bland de få dokument som är bevarade efter fru Warberg, som avled i Vänersborg 1851, är en tryckt inbjudan till en maskeradbal hos den spanske ministern i Stockholm, Moreno. Balen ägde rum efter nyår 1822.

Makarna Warberg som ingått sitt äktenskap vid allt för hög ålder för att kunna få egna barn, gjorde redan 1848 ett ömsesidigt testamente, varigenom den efterlevande maken fick full äganderätt till all kvarlåtenskap. Sedan båda makarna avlidit skulle en fond inrättas för fattiga fruntimmer, tillhörande den s.k. bättre klassen, med företrädesrätt för Casten Warbergs släktingar.

Det är påtagligt att testamentet vill gynna en ofta utsatt socialgrupp, den ensamstående kvinnan med små eller inga inkomster. Warbergs svåger dr Sandmark hade vid sin död donerat ett belopp för att lösa bostadsfrågan för mindre bemedlade, den s.k. Sandmarkska stiftelsen, som dock hade likviderats redan 1860. Efterkommande till Warbergs åtta syskon, samt tre ynglingar i vänkretsen och ett antal damer blev särskilt hågkomna i Casten Warbergs testamente, främst bland dem den mångåriga husföreståndarinnan Marie Ponckt. Hon hade dessutom under tio år inte tagit ut sin lön.

Från Marie Ponckt finns ett enda brev bevarat i Warbergs samling, daterat 1856 30/7. Huvudnyheten denna sommar i Vänersborg är att det Hörbeckska huset inropats på auktion av handlanden C.S. Orup. Säljaren hade betalat 17000 rdr och fick nu 34500. Vänersborg låg fortsatt i sommarstiltje och samma dag som Marie Ponckt skrev, skulle hon med landshövding Bengt Carl Bergman och sin syster fara ut till landshövdingens boställe Restad. Det blev ett par dagars lantliv där innan Warberg väntades hem. Ett nästan samtida inbjudningsbrev till överstinnan Charlotte Ehrengranats begravning 22 juli förklarar Warbergs bortovaro. Den gamle vännen från kanalarbetet Axel Ehrengranat förlorade 5 juli sin maka på Karten; själv avled han fem år senare på Sandgärdet, båda gårdarna i Västra Tunhem. I början av sitt äktenskap hade Ehrengranats bott på Beateberg i Vänersborg där sedan lasarettets byggnader uppfördes.

Casten Adolf Warbergs gravvård på Kapellkyrkogården i Vänersborg. Foto: Marianne Brattberg.

Bouppteckning

Casten Warberg avled i sitt hem i Vänersborg den 22 oktober 1868. Han gravsattes invid sin 1851 avlidna maka i Kapellkyrkogårdens nordöstra hörn, där en mäktig obelisk, sannolikt tillverkad av Kullgrens stenhuggeri i Uddevalla, ännu pryder graven.

Den 12 december samma år förrättades boupptecknigen. Som boutredningsmän fungerade lanträntmästare J.A. Zachrisson, kronofogde J.F. Lindbäck och regementsskrivaren H. Appelberg. Boet uppgavs av husföreståndarinnan Marie Ponckt. Som arvingar anges barnen till den 1851 avlidne brodern Carl Gustaf, kommendör och stationsbefälhavare

på Nya Varvet, barnen till den 1833 avlidne brodern, kommendör P.J. Warberg, samt sist släktingar i den kända skeppsbyggarfamiljen Sheldon.

Warbergs förmögenhet bestod främst i den fastighet som han ägde i kvarteret Blomman, tomterna 426-427 (äldre nummer 337-338), som värderades till 15.000 rdr. Fastigheten låg i nuvarande hörnet av Fängelsegränd och Edsgatan. Bland värdepapper ägde Warberg 5 aktier i UVHJ, järnvägsbolaget Uddevalla-Vänersborg-Herrljunga, som dock inte värderades högre än till 2 rdr styck, jämte sammanlagt 18 aktier i Göta kanal och 3 i Venersborgs Brännvinsbolag. På skuldsidan var Marie Ponckts innestående lön sedan tio år, 1500 rdr, liksom löner till pigorna och en dräng. Begravningskostnaden var 245 rdr, därtill läkararvoden till dr Danelius och dr Bylund. Bland fordringarna upptas pension från Göta kanalbolag 150 rdr, från Nya Trollhätte Kanal Bolag 252 rdr, samt begravningshjälp från Arméns pensionskassa 575 rdr, varav bara halva beloppet åtgick.

Lösöret i hemmet ger en god bild av det Warbergska högreståndshemmet. Antagligen ingick däri även arvegods från svärföräldrarna von Friedenreich, som inflyttat till Vänersborg från Gammalstorp i Tun. Samlingen av juveler härör troligen från denna familj, undantaget den briljanterade Svärdsorden, som var Carl XIV Johans tack, när Göta

Edsgatan, Vänersborg, fotograferad från Järnvägsbacken mot norr omkring 1875. Närmast till vänster syns den mur som omgav Kronohäktet. Omedelbart efter muren skymtar det hus Warberg ägde och där han också avled 1868. (Vänersborgs museum)

kanal invigdes 1832. Detta ordenstecken torde Warberg ha burit jämte sin på slagfältet förvärvade Svärdsorden.

En betydande mängd matsilver jämte kaffekanna, sockerskrin och ljusstakar i silver vittnar om det burgna hemmet liksom porslinsförrådet, där en ostindisk servis för 18 personer märkes.

En vandring genom rummen i hemmet med salong, kabinett, förmak, Warbergs eget rum, matsal, kök, handkammare och drängkammare låter oss ana hur rikligt bohaget varit. På vinden fanns undanställda möbler och ”3 porträtt i gips”. Vad man helt saknar är släktporträtt eller övriga målade eller tecknade porträtt.

Warbergs och den drygt femton år tidigare avlidna makans garderob värderas. Sålunda hade husets herre 10 par kalsonger, 4 maggördlar och 2 pälsar. Med avdrag för frångående poster slutar behållningen på 37.273 rdr. Av den mycket sporadiskt bevarade brevsamlingen framgår att Warberg emellanåt lånat ut pengar till flera vänner, vilket var vanligt innan kreditväsendet i landet reglerats genom tillkomsten av våra första banker.

Avslutning

Casten Adolf Warberg levde i en tid, då tilltron till kommunikationernas utveckling var stor. Den tidiga industrialismen var beroende av dem vid sin lokalisering av nya företag, eller som kraftkälla. Den genom Nya Trollhätte Kanalbolag 1844 utbyggda Trollhätte kanal, Nils Ericsons och även Warbergs livsverk, drog redan tre år senare till sig lok- och turbintillverkaren Nydqvist & Holm i Trollhättan. De intryck den unge Nils Ericson och den unge adjutanten Warberg tagit av sin både fruktade och beundrade chef Baltzar von Platen, fick alltså sitt genomslag och utflöde i såväl Vänersborg som Trollhättan.

Källor och litteratur

A. Otryckta:

Landsarkivet i Göteborg: Vänersborgs kyrkoarkiv.

Vänersborgs rådhusrättsarkiv F IIa: 11, bou. 1868 12/12 efter Casten Adolf Warberg.

Privatarkiv A 463 Överstelöjtnant Casten Adolf Warbergs papper.

B. Tryckta:

Berg, Per Gustaf, *Svenska bemärkta dödsfall 1867-1869.* Stockholm 1870.

Bring, Samuel Ebbe, *Trollhätte kanals historia till 1844* Akad. Avh. Stockholm 1911.

Bring, Samuel Ebbe, Göta kanalbolags regler och ledande män 1833-1930. Ingår i: *Göta kanals historia D.2.* Uppsala 1930.

Börjesson, Hjalmar & Wester, Karl, *Biografiska anteckningar om örlogsflottans officerare 1700-1799.* Stockholm 1942.

De Geer, Louis, Valda skrifter. Baltzar *Bogislaus von Platen. Minnesteckning uppläst i Svenska akademien den 20 december 1886.* Stockholm 1892.

Stellan, Granat, Historia kring Kapellkyrkogården i Vänersborg och dess föregångare. Ingår i: *Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1995.* Vänersborg1995.

Johansson, Peter, ”Vänersborgs stadsbrand 1834” – Axel Wilhelm Ehrengranat, Militär och konstnär. Ingår i: *Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 2000.* Vänersborg 2000.

Sjögren, Bengt O.T., Minnen av en kanalroman. Ingår i: *Västgötajul 2011.*

Skogman C.J.A., *Anteckningar om Nya Trollhätte kanalbolag åren 1838-1884.* Tryckt som manuskript Stockholm 1884.

Söderberg, Sten, *Blåa band* /roman/. Stockholm 1940.

Tidning för Wenersborgs stad och län 1868.

Bengt O.T. Sjögren f. 1932, student i Vänersborg 1952. Arkivarie emeritus vid Landsarkivet i Göteborg.

Handelsbankens klocka
En historia berättad av Lennart Blomberg

Efter att under flera år ständigt visat tjugo över två och sedan varit nedmonterad under flera månader kunde klockan på före detta Handelsbankens hus, i hörnet av Edsgatan och Kungsgatan, återinvigas av antikhandlare Bo Knutsson den 2 maj 2016. Risken för att den bland vänersborgarna så populära klockan aldrig återuppsatts hade varit överhängande om inte Gillebröderna Tony Asale, Lars Salonen och Olle Strand, den senare från Handelsbanken, bestämt sig för att bidra ekonomiskt till klockans renovering – tillsammans med fastighetsägaren Jan Brolin.

Det var ett mödosamt och tidskrävande arbete att slipa och löda samman kopparplåtarna till klockfodralet.

Urtavlan sätts på plats.

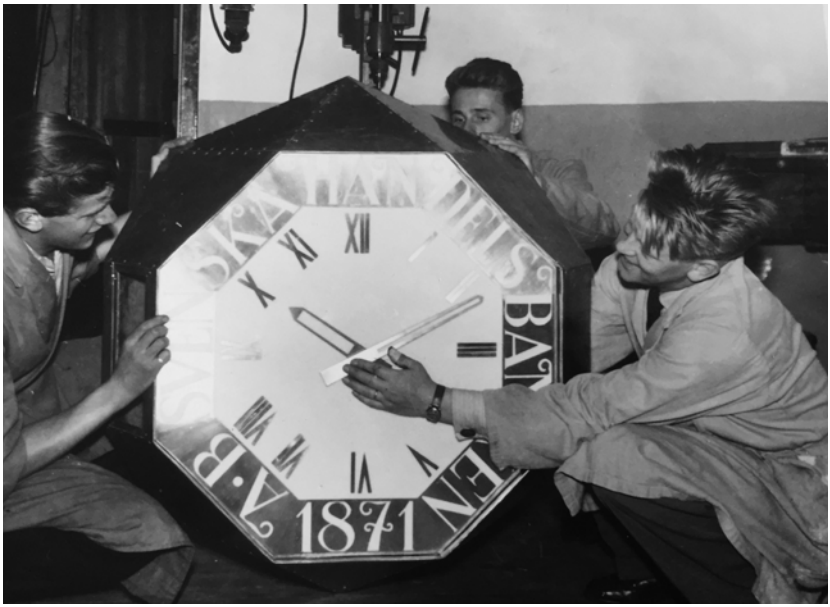

Klockan justeras en sista gång före leverans till Vänersborg.

Klockan monterades på Handelsbankens hus och vänersborgarna får ett ”landmärke” i stadsbilden.

På sociala medier uppstod snart en diskussion om klockans historia. Det visade sig att ingen kände till när den satts upp och vem som hade utfört arbetet. Efter en djupdykning i fotoarkiven kunde man konstatera att den troligen kom på plats 1954 – men varifrån kom klockan? Några veckor efter nyinvigningen kunde före detta fotohandlaren Lennart Blomberg, Vänersborg, ge svaret. När han en dag satt och tittade i sin svåger Arne Larssons fotoalbum i Munkedal fick han plötsligt se den omtalade klockan på några bilder. Arne kunde då berätta att han varit med att tillverka den berömda pjäsen för drygt sextio år sedan.

Åren 1950-1960 arbetade Arne på firman Gravyr- och Guldsmedsateljén i Uddevalla. En dag kom urmakaren och optikern Roslind från Vänersborg till företaget för att beställa en väggklocka på uppdrag av Handelsbanken. Gravyr- och Guldsmedsateljén åtog sig uppdraget och det kom att bli Arne Larsson och hans kollegor Villard Engdahl, Leif Lindqvist samt Nils (efternamn okänt) som fick ansvaret för arbetet. Klockfodralet skulle tillverkas i kopparplåt och det var ett mycket

komplicerat arbete att löda samman de olika delarna. Roslind gjorde ett flertal besök i ateljén under tillverkningstiden för att se att allt utföll enligt önskemål. När så klockan var klar hyrdes en mindre lastbil som fraktade den till Vänersborg. En enkel träställning byggdes upp vid bankhusets hörn och klockan kunde sättas på plats. Tanken var att Handelsbanken skulle beställa 25 likadana klockor till sina olika bankkontor. Av den storslagna beställningen blev intet varför klockan i Vänersborg är helt unik. Tack vare ovannämnda initiativtagare till klockans räddning kan vänersborgarna förhoppningsvis under många år till njuta av detta konstverk.

Lennart Blomberg, fotograf och tidigare innehavare av Expert i Vänersborg. Numera ordförande i Vänersborgs köpmannaförening.

Sommardrömmar eller Vänersborg om 20 år

En bortglömd framtidsversion då 1900-talet var ungt
med kommentarer av Peter Johansson

Nedanstående femton verser långa dikt trycktes år 1909 på C W Carlssons tryckeri i Vänersborg i form av ett fyrsidigt särtryck. Det finns inga uppgifter om diktens upphovsman eller utgivare av särtrycket annat än att det inledningsvis anges att det säljes till förmån för det något kryptiska syftet ”Ömsesidig Hjälp”. Den humoristiska och i viss mån ironiska dikten skall ge en framtidsbild av Vänersborg – hur staden och dess omgivningar skulle kunna te sig år 1929.

Vy över Vänersborg, sommardrömmarnas stad, vid sekelskiftet 1900.
Foto: K & A Vikners ateljé, Vänersborg

1.
Det söndag är i sommartid
Och julisolen lyser blid
På fagra Vänerstränder. –
Kom! Skall jag visa Er en vy, -
En panorama, fastän ny
Af Eder ändock känd är.

2.
Från ”Bredablick” man utsikt har
På Vänersborg i våra dar
Så olik emot förra tiden. –
Så till exempel Dalbobron
Har spårväg fått med ändstation
Förlagd till Länsmansliden.

3.
Och parken nedanför Strömsborg
Till alla delar drar försorg
Om flirt och friluftslekar.
En fotbollsplats, en tennisplan
Nu locka ungdomar från stan´.
Till lek bland unga ekar.

4.
På äkta Göteborgs manér,
En svandamm man desslikes ser
Som inte skämmes för sig.
Och folk av alla åldrar, kön,
Bland parkens gångar ner vid sjön
I brokigt virrvarr rör sig.

5.
Där fordom ”Orrekojan” var,
Nu ligger en ”Amerikan bar”
Med muntert liv och gamman.
På själva gränsen platsen var
Och därför ock ”Gustafva” har
Med staden bar´n tillsamman.

6.
Den gamla tvist som vållat sorg
Emellan Karlsberg – Dalaborg,
Den slutades omsider.
På Hjalmar Brantings egen dag
Fredspipan röktes över lag
Till lugn för alla tider.

7.
Nu skämtas det bland berg och snår
Och gladeligt man dansen trår
På buktigt böjda plankor.
Ej skiljas mer partier åt,
De störtas under sång och låt
Klass-skillnan´s gamla skrankor.

8.
Se dit! Där fordom berget grå
Sin hjässa höjde mot det blå,
Ett hem, i sagorna, för trollen.
Af granar skyddat ligger nu
Det lilla täcka ”Bellevue”
Bredvid vårt ”Holmenkollen”.

9.
Från Lundviks varf en motorbåt
Gör resor dit emellanåt
Och via Villastaden. –
Från Badhusvik till Vänhemsstrand
En väg med alm och lönn ibland –
Går Cassel-Esplanaden.

10.
Plantaget hedrats med fontän
”En vattenkonst som gjorts af Dähn”
En skämtare visst sa´det
Skulpterad blef den af Lydell
Och för densamma ”satt” modell
”Susanna uti badet”.

11.
Den dröm som våra fäder drömt
Nu nästan våra kassor tömt.
Och gett oss frukter sura
Af regementet de bestått
Vi hittilldags ej vinster fått
Om inte in natura.

12.
Begångna felsteg rättas snart,
Nu Bergslagsbanan visar klart
Allt från Norr till Wester
Fast kursen ses mot Restad gå
Man derför ej bör missförstå
Att denna vägen bäst är.

13.
Kanalen som oss går förbi
Ej vållar något bryderi
Med last och godstransporter
Ifrån vår lilla lugna hamn
Vi läsa endast båtars namn
På färd till andra orter.

14.
Nu dalar sol och skymning strör
Sitt flor på nejden nedanför
Och doft hörs älfvens strömmar
Ridån går ned för diktad vy
Och drömmarne för nuet fly
Men Nornan framtid sömmar.

15.
Du vackra trakt, du ljusa stad
Må alltid ibland likars rad
Du nämnas Vänerns Drottning.
Dröm storhetsdrömmar än en gång
Och lyss som förr, i bardens sång
Till fria böljors brottning.

Kommentarer

I vers två talas om den vackra utsikt man har över staden från ”Bredablick”. Med denna plats avses platån vid Folkets park på Blåsutsidan. I sin vision ser man härifrån att en spårvagnslinje skall ha dragits från centrala staden, över Dalbobron och till Blåsut. Stationen förmodades ligga vid den så kallade Länsmansliden, där riksvägen mot Dalsland tidigare vek ner i Djupedalen. Någon spårvagnstrafik inom Vänersborg kom aldrig till stånd men 1929 hade Dalbobron ändå förändrats kraftigt genom att man fått en öppningsbar del i samband med etablerandet av den nya hamnkanalen som invigdes 1916.

I vers tre och fyra ser man ett mindre sportcentrum med fotbollsplan och tennisbana i närheten av restaurang Strömsborg. Dessutom är där park med svandamm och slingrande promenadstråk. Området i Strömsborgs närhet, Lilla Vassbotten, var ju då dikten skrevs ännu inte utfyllt. År 1929 var däremot utfyllnaden klar och ett betydelsefullt småindustriområde höll på att etableras. En tid fanns också en fotbollsplan på området och 1930 öppnade man tillfälligt mässområde under smeknamnet ”Vänersborgs Liseberg” då Fabriks och Hantverksföreningen för några dagar ordnade utställning. En grönskande trädgård med rådjurshägn fanns förvisso kring Strömsborg men det var småindustrierna som kom att dominera Lilla Vassbotten.

Den **femte versens** Orrekojan var en äldre stuga, enligt uppgift från 1750-talet, som låg på Sommarhemsvägen 9 på Blåsut. Diktarens förhoppning var att man här skulle ha öppnat en American Bar. Förebilden till detta stod att finna på det fashionabla Hotell Rydberg i Stockholm där man etablerade Sveriges första hotellbar. Hotell Rydberg kom att rivas redan 1914 medan Orrekojan fick stå kvar ända till 1947, dock utan att någon American Bar inrättats där. Den ”Gustafva” som skulle ha baren tillsammans med staden var Vassända-Naglums kommun eller socken. Denna kallades här ”Gustafva” efter sockenkyrkan Gustav Adolf som i folkmun benämndes ”Gustafva”. Det var just i strandkanten vid Lilla Vassbotten där den nya kanalen drogs fram som gränsen mellan Vänersborgs stad och Vassända-Naglum gick, något som skapade vissa marktvister. Alla gränstvister löstes också slutligen då Vassända-Naglum inkorporerades med Vänersborg 1945.

Den tvist mellan Karlsberg och Dalaborg som omtalas i **sjätte versen** var allmänt känd. Redan under 1900-talets första år hade Vänersborgs organiserade arbetare etablerat en festplats vid Karlsberg på Blåsut. Kort därefter etablerades i omedelbar närhet Dalaborgs festplats vilken inte hade samma förankring i arbetarrörelsen. Intressekonflikterna lös-

tes 1926 genom att en parkförening bildades varefter man kunde börja arbetet med det som senare skulle bli folkparken Dalaborgsparken. Här föll alltså diktens framtidsvision ganska väl in. Att freden, enligt dikten skulle slutas på ”Brantings egen dag”, det vill säga 1:a Maj, kanske diktaren tyckte var lämpligt då 1:a Maj-firandena på Karlsberg kunde locka en tusenhövdad publik vid 1900-talets början.

I den **åttonde versen** talas om att det tidigare grå och kala berget nu skulle vara granbetäckt vid ”Bellevue”. Vad man här menar är Dalbobergen vilka långt in mot sekelskiftet 1900 var kala. Vid 1800-talets andra hälft hade det igångsatts omfattande skogsplanteringsprojekt vilka då dikten skrevs börjat att ge resultat. Inbäddat i grönskan låg ”Bellevue” som skulle kunna tolkas som den då nyligen öppnade kaffeserveringen Skogshyddan.

I följande **vers nio** vill man se en motorbåtsförbindelse mellan de grönskande Dalbobergen och vad man kallade ”Lundviks varv”. Med detta menas troligen Lundviks Mekaniska verkstad vilken då var belägen med adress Hamngatan 5. Diktens fantasi önskar sedan en större esplanad som skall sträcka sig från ”Badhusvik”, det vill säga från platsen för kallbadhuset vid Skräcklan, till ”Vänhemsstrand”, vilket får ses som stranden nedanför dåvarande Villa Vänhem på lasarettsområdet. Namnet Cassel-Esplanaden kan eventuellt vara hämtat från stadsfullmäktigeledamoten överstelöjtnant Thorsten Cassel.

Först 2015 fick Plantaget en fontän då Milles skulptur Triton flyttades dit från sin tidigare placering på torget. Dock hoppades man i diktens **vers tio** att där varit en fontän på plats redan 1929. Fontänen trodde man sig vara skapad av Dähn – den byggmästarfirma med säte i Göteborg som 1902 uppfört varmbadhuset i Vänersborg. Efter det att badhuset öppnats drogs byggnaden med stora problem, bland annat läckande bassäng, och firman J Dähn kom i konflikt med staden. Med tanke på de läckande bassängerna kanske man tyckte att Dähn passade bättre till att bygga fontäner. Skulptören trodde man sig skulle vara privatläraren Halvord Lydell, grundare och initiativtagare till ett stort antal föreningar i Vänersborg, däribland Vänersborgs Söners Gille. Lydell skulle dock komma att avlida redan 1919 och någon fontän skulpterad av hans hand har aldrig kommit till Plantaget. Däremot finner man numera Lydell själv skulpterad i granit i form av en byst i Plantaget. Bysten tillkom redan 1921 och placerades då vid Lydells tidigare sommarställe Skogshyddan – vilket skänktes till staden för att senare bli kaffeservering. Bysten placerades i Plantaget 1987.

Vers elva talar om ett regemente som givit ”frukter sura”. Här åsyf-

tas Västgöta regemente vilket man redan 1906 beslöt att flytta från Axvall till Vänersborg. Staden fick emellertid göra stora uppoffringar genom att överlåta omfattande markområden kring Holmängen och landerierna Källshagen och Niklasberg. Diktens förutsägelser kan här sägas ha slagit väl in. Vänersborg fick visserligen regementet 1916 men redan 1927 avvecklades detsamma.

I vers tolv anknyter man till det i mångas ögon felaktiga beslutet på 1870-talet att inte låta järnvägen Bergslagsbanan gå via centrala Vänersborg. Versen antyder en redan tidigt föreslagen sträckning genom Vänersborg i riktning mot Restad och med bro över älven för att sedan vika av söderut. Man skulle kanske här också kunna tänka sig en station vid Restad där det bara fyra år före det att dikten skrevs öppnats ett av landets största mentalsjukhus.

Vers tretton förebådar den nya kanalsträckningen, 1916-års kanal. Den kom mycket riktigt till stånd och sedan dess blev den gamla hamnkanalen den lugna hamnen.

Dikten Sommardrömmar gör det gamla talesättet ”Det är aldrig lätt att sia – i synnerhet inte om framtiden”, rätt. Några av förutsägelserna, farhågorna eller förhoppningarna om man så vill, kan delvis sägas ha uppfyllts. Detta gäller till exempel freden mellan Karlsberg och Dalaborg, Skogshyddan på de grönskande Dalbobergen, den nya kanalen och det kortlivade regementet. Däremot kom Vänersborg aldrig att få någon spårvagnslinje, Orrekojan kom aldrig att ståta med någon American Bar och fontänen i Plantaget fick vänta till 2015.

Peter Johansson. Född i Vänersborg 1963.
Chef för Kulturlagret och Vänersborgs museum.
1:e ålderman i Vänersborgs Söners Gille.

Huvudnässkolans C-byggnad

I början av året revs Huvudnässkolans C-byggnad, uppförd år 1972. Bilden är tagen i februari 2016.
Foto: Karl Bernling

Från rivningen av Huvudnässkolans C-byggnad, februari 2016. I bildens mitt syns resterna av omklädningsrummen och till höger gymnastiksalen.
Foto: Karl Bernling

ÅRSKRÖNIKA 2015

Vänersborg vann Eurovision Song Contest 2015. Åtminstone kändes det så. 200 miljoner tv-tittare såg Vänersborgssonen Anton Hård af Segerstads låt ”Heroes” vinna detta gigantiska musikspektakel med Måns Zelmerlöw som artist. Här cashar vi hem alla pengar kommunen lagt, och lägger i musikens huvudstad i västra Götaland. Måns Zelmerlöw som sjöng Antons låt får stå främst i det flödande rampljuset, men det är gillebroder och gillemedaljören Björn Hård af Segerstads pojk som skrivit låten, som hela Europa röstade fram till vinnare 2015. Det är stort, men samtidigt en naturlig följd av alla årens investeringar i musikskolan, Aurora Chamber Music, Polstjärnepriset, kulturveckan, Jazz på Terazz och allt annat bra vi gör här i Lilla Paris. Ja, det är en oändligt flödande musikvåg som sköljer över vår stad. Samtidigt är det givetvis en otrolig individuell prestation av en hårt arbetande musikskapare. För varumärket Vänersborg är det viktigt att passa på och utnyttja tillfället att hylla de vänersborgare som når stjärnstatus och visa på att här i vår stad finns den mylla som får plantor att växa upp i strålkastarljuset. Kommunalrådet Marie Dahlin skickade en blomma till Anton.

Det är lämpligt att i detta sammanhang framhålla en halvdoldis som står bakom mycket av det kulturliv som vuxit sig starkt i Vänersborg. Det är chefen för kultur och fritid, gillebrodern Håkan Alfredsson. ”Jag lever min dröm!”, säger Håkan när han lyriskt talar om hur Aurora och Polstjärnepriset växer och ger Vänersborg stjärnglans i hela musiksverige. Så stort att självaste nationalorkestern Göteborgssymfonikerna erbjuder sig att spela gratis vid finalen på konserthuset i Göteborg. Håkan är en man som verkar i kulisserna och det är ett stort ansvar för oss att hitta en värdig ersättare när Håkan lämnar sitt välskötta ämbete om något år.

En annan viktig vänersborgare är gillebrodern Stefan Lejon. Han är knappast någon doldis, men så är han också evenemangsansvarig i kommunen sedan årsskiftet. En verklig rivstart blev det med ett evenemangsår som Vänersborgarna aldrig skådat maken till. Tillsammans med Forum Vänersborg och Visit har Stefan snurrat runt ett tiotal stora event som Vänersborgsgalan, Aqua Blå, Diggiloo, Ostindiefararen,

Molly Sandén, stora mässor och nationella idrottstävlingar.Är detta bra? Vad ger det mig? Är en vanlig fråga den traditionelle Vänersborgshandlaren ställer sig. När ostindiefararen Götheborg låg pampig och stolt i vår hamn och reste sina master högt över silot, så kom 17.000 besökare och spenderade över 3 miljoner riksdaler under en sommarhelg. Det kan man kalla för ringar på vattnet runt en turistmagnet.

Quality Cup som Vänersborgs fotbollsklubb arrangerar samlar 152 lag som under fem helger genererar 5200 hotellnätter i hela Trestad. Snacka om att lillebrodern Stefan Lejons uppdrag är viktigt för näringsliv och handel i Vänersborg. För att utveckla och skapa nya mötesplatser, som evenemangen innebär, har Stefan tillsammans med Forum Vänersborg skapat en evenemangsfond. Det är ett redskap som tjänar som riskkapital för föreningar inom idrott och kultur som vill skapa nya event. Som startskott för evenemangsfonden arrangerades den första Vänersborgsgalan. Till en början stod Vänersborgarna ytterst frågande till detta glitterspektakel, men en entusiastisk och dygnetruntarbetande galaorganisation genomförde en gala vi sent skall glömma. Arena Vänersborg pimpades upp med linnedukar, långklänningar, silver och kristall som blänkte i kapp med gigantiska bildskärmar och levande ljus. Precis som en gala på Globen. Över alltihop svävade vinterbelysningens spännande kristallkronor. Inför åsynen av allt detta övermäktiga glamour smälte till och med gillebroder Bo Knutssons hårdnackade motstånd mot Arenan och han var översvallande i sina kommentarer till vår första Vänersborgsgala. En kvarts miljon blev det ekonomiska resultatet till nya evenemangsfonden.

Fotot av den fyraårige syriske pojken Aylan Kurdi som låg livlös, uppspolad på den turkiska badstranden väckte en hel värld till förståelse för hur grymt kriget i Syrien är. Ibland behöver vi en laddad bild för att inse. Vi minns polischefens huvudskott i Saigon, soldaten som hoppar över taggtråden vid Berlinmuren 1961, och nu Aylan som tillsammans med mor och syskon förlorade kampen mot vågorna i sin flykt undan bomber och gevär. Hela Sverige, nästan, öppnade famnen och en flyktingström som vi inte skådat sedan andra världskriget tas emot av myndigheter och volontärer. Vänersborg har Sveriges största flyktingförläggning på Restad gård och Vänersborgarna är stolta över det. Särskilt stolta var vi när kungen och kronprinsessan besökte Restad och i berömmande ord talade om vår förträfflighet i riksmedia. Bra press för Vänersborg blev det också när moderatledaren Kindberg Batra avlade visit på det gamla hospitalsområdet. Det hade väl ingen kunnat tro att det skulle bli sådan liv och rush igen efter den sorgliga

nedläggningen av sjukhuset 1989. Fastighetsägaren Hans Christian Voldstad gör säkert inga dåliga affärer, men vad gör väl det, att han tjänar pengar samtidigt som flyktingarna får tak över huvudet och vi får hundratals arbetstillfällen. Många volontärer gör också stiliga insatser. Röda Korsets ordförande Marianne Barrljung fick ett stipendium från Regionen för sitt arbete och gillebrodern Leif Helldén gör även han ett gediget arbete med att lotsa in alla flyktingar med sjukvårdslegitimation in i den svenska sjukvården. Ett tufft och segt arbete i motvind mot fyrkantig svensk byråkrati. Annars slås man av alla underbara initiativ som enskilda och föreningar tar för att välkomna våra nyanlända världsmedborgare. Man ordnar konserter, löptävlingar, fotbollsturneringar och till och med bandyskola ordnar IFK. Alexander Mayborn leder de första stapplande skären för de förvånade och spända flyktingbarnen. Folke Halleröd firade sin 9-årsdag med barnen på Ursands flyktingförläggning. ”Dom har flytt från krig. Det är jobbigt. Dom ska väl också ha något roligt!” tyckte Folke. Gillet applåderar alla dessa goda sätt att göra livet drägligt för alla som flytt för sina liv.

Ulf Peder Olrogs visa från 1949: ”Ett öre mer för mjölken”, var kanske inspirationen för Leif Bengtsson på Torpa-hallen när han började ta 1 kr extra för 1 l mjölk. Pengar som direkt tillfaller mjölkbonden. Ett lika enkelt som pedagogiskt sätt att visa hur orimligt det är att vanligt vatten på flaska skall vara dyrare än det fullvärdiga livsmedlet mjölk. Från Vänersborg sprids nu budskapet om ”1 kr mer för mjölken” - över hela landet och i bästa fall kan denna lokala talgdank från ett handelsgeni i Lilla Paris göra den skillnad, som ger mjölkbonden möjlighet att överleva.

Sara Sjöström blev simmardrottning på VM och båda ungdomslandslagen i fotboll vann europamästerskapen. Ingemar Stenmark vann Let’s Dance. Vänersborgs Mikael Ekvall var snabbast svensk på Göteborgsvarvet och vann 10.000 m i Finnkampen. Dags att knyta tillbaka denna stigande stjärna till fosterjorden i vår stad. Vår superhockeymålvakt Viktor Fasth står i Moskva-klubben CSKA´s mål och Stig Bertilsson rör om i bandygrytan och skapar ett nytt seriesystem som ny ordförande för Svenska Bandyförbundet. Erik Ljungberg från Vänersnäs blev svensk juniormästare i enduro och trettonårige vänersborgaren Lukas Larsson blev svensk juniormästare i bangolf för tredje året. Vad månde bliva av denna supertalang? Den idrottsman som trots allt varit hetast i den lite trängre kretsen i Gillet och som varit på alla bröders läppar på styrelsemötena är dock kassafogdens barnbarn Viktor Hagborg Asp. Detta golfgeni har inte bara platsat i landslaget, utan

tog en meriterande andra plats av 132 sextonåringar från 17 länder i en turnering i Italien. Den stolte fadern, gillebroder Peter får säkert hjälp av svärfar Göran med hur alla framtida vinstpengar ska placeras.

Yrkeschaufförer toppar statistiken över livsfarliga jobb. Samtidigt rapporteras om busschaufförer som ser på film samtidigt som de kör. Priset tar väl ändå busschauffören som hade sex med en passagerare under färd. Han blev instämt till tingsrätten i Vänersborg, men vilken åtalsrubricering det blev är oklart. Uppenbart var ändå att han höll händerna på för många rattar.

Lådvinsköparna dricker mer än flaskköparna, något som inte gäller gillebröder då OP inte finns i kartong ännu. Däremot har ett annat hot glidit upp som har bäring på brödernas transportrutiner. Det ska bli promillegräns för cykel. Det är en naturlig följd av att dödsolyckor bland cyklister fördubblats på några år. Nu gäller nya regler således: Hjälm på och led din trogna järnhäst hem från Gillekalasen! Gillets tre små idylliska hus på Kronogatan har genomgått en pietetsfull renovering av gillebroder Sven Silléns varsamma händer. Stolt visades resultaten upp för ett hundratal vänersborgare på vårt öppna hus. Ålderman-nen kåserade och fängslade som vanligt alla med sina härliga historier om livet i gränderna på 1800-talet första hälft. När Peter kom in på sin släkting carduansmakaren Peter Rosenkvist i fängelsegränd går ett sus av spänning och fascination bland publiken. Tack Peter!

Min farbror Risto som gjort trähjulen till kanonerna framför kyrkan ler från sin himmel när han ser att de är nu åter är på plats. Nyrenoverade och stolta vakar de nu över det ljusa och vackra området runt Mandråparen sedan Plantaget rensats på en massa förvuxna jätteträd. Kanonerna vakar också över de hundratals barn som förälskat sig i den nya lekplatsen. Ett genidrag för att locka barnfamiljer från Överby till vår mysiga stadskärna. Stadens restauranger har ökat sin omsättning med 13 % i år, vilket är mer än dubbelt för motsvarande andra städer. Även dagligvaruförsäljning ökade i Vänersborg, men mest ökar hotellen med hela 40 %. Sannolikt en följd av Stefan Lejons alla publikdragande arrangemang.

Den legendariske tidningsmannen Arne Kävling har gått ur tiden. Han slipper se hur informationskanalerna TTELA och Vänersborgaren slås ihop till en och samma redaktion med samma ansvarige utgivare. Den tredje statsmaktens frispråkighet undergrävs och kanske det var droppen som fick före Gillekrönikören Håkan Lind att lämna sitt uppdrag som samhällsbevakare på Vänersborgaren och njuta sitt otium som pensionär.

Veckans brott utspelades i centrala Vänersborg när en 25-årig man smet ut från Lundborgs Herr med en stulen skinnpaj värd 3000 kr. Gillevärlden Erik tar upp jakten när tjyven rusar ut på Edsgatan. ”Stoppa tjuven!” Skriker Erik och vakna flanörer hjälps åt att ta upp jakten på marodören. Jacktjuven smiter in på gillebroder Prins frisersalong där han fångas och trycks ner i en Frisörstol. Där var det klippt! Polis tillkallas och ordningen är återställd. Såväl spännande som hårresande.

Nittonåriga blåsutflickan Fanny Nilsson har bloggat i sex år och lyckas nu försörja sig på sitt skrivande om hälsa och träning. Kanske detta är framtidens sätt att uttrycka sig i cyberrymden, men det känns ändå tryggt och fint när författaren till Linas dagbok (som för övrigt spelades in i krönikörens hus på Blåsut), Emma Hamberg utkom med en riktig kärleksroman Vårjobb i Rosengädda, på vanligt papper. Hippas Eriksson är uppvuxen i Vänersborg och debuterar med två böcker om dödssynderna avund och frosseri. Titlar som verkligen är passande i vår tid. Sverige är det land i Europa där fetman ökar snabbast. Om 15 år är mer än hälften av alla svenskar överviktiga. Samtidigt skenar kostnaden för fetmaoperationer på NÄL. Bara i år fördubblades gastric bypass-kirurgin. Stoppar vi inte vi oss för mycket mat, så blir det ibland fel mat. De till synes oförargliga och kalorisnåla riskakorna visade sig innehålla det dödliga giftet arsenik och i småländska Ljungby strök några pensionärer med efter att ha ätit frysta hallon. Inför dessa hot från dödssynder och magens ständiga begär känns gillebrodern och professorn Bertil Marklunds bok ”En kort guide till ett längre Liv”, som lösningen för de få gillebröder som är svaga i anden. Bertil ger 10 tips som ur ett vetenskapligt perspektiv kan ge ett längre liv, vilket givetvis är eftersträvansvärt om detta liv samtidigt är ett liv som är roligt att leva. Dean Martin gav på sin ålders höst tre värdefulla tips för att göra livet enklare och mer komfortabelt för oss gillebröder 60+:

1. Gå aldrig förbi en toalett.
2. Slarva aldrig bort en erektion.
3. Lita aldrig på en fis.

Tänkvärda ord för oss alla, men särskilt för mannen som ställde cykeln vid Marierovägens återvinningsstation sent en natt för att slå en drill och blev av med både cykel och väskan på styret.

Bert Karlsson vidareutvecklar Ursand och har i år till och med fått Posedonken att återuppstå med regelbundna turer från Fisketorget till Ursand. Lite ledsamt är det att tonläget mellan kommunalråden och Bert ska vara så ansträngt. Det är viktigt att vi ger visst armbågsutrymme för en entreprenör som Bert. Rätt använd förstärker Bert varumärket Vänersborg.

Den 19:e VW-träffen på Sanden fick i år sällskap med Sveriges största konsertturné Diggiloo. Nordlig storm och skyfall höll på att stoppa Vänersborgs största konsertarrangemang någonsin på vår utomhus arena, men i stället blev det en kväll som varken artister eller publik någonsin ska glömma. Genomvåta och iskalla på ytan men brinnande av entusiasm och upplevelse inuti förenades åskådare och schlagerstjärnor i en övertygelse om att detta var en förfärlig upplevelse, men också ett minne för livet.

Folkvagnsfolket som firar tjugoårsjubileum nästa år med sina bubblor på Sanden svävade vid tiden för sommarträffen fortfarande i okunnighet om den bubbla som skulle spricka några månader senare. Den sprack när Volkswagen-direktören professor Winterkorn erkände att man lurat 11 miljoner bilköpare genom att manipulera med ett filter i dieselbilarna, för att det skulle visa renare avgaser i samband med miljötester. Då skakades hela den tyska industrin i sina grundvalar. ”Made in Germany” förvandlades från hårdvaluta till ett hån över en natt. När jag försöker hitta ett lokalt bedrägeri, som kan matcha professor Winterkors finns inget i samma dimension, men vad avser klurighet och raffinemang, så står det inte långt efter. Dessutom har det också viss bäring på miljön. Sverige är världsmästare på pantning. 2100 burkar och flaskor per person har vi pantad det senaste 15 åren. Det ger en energibesparing på 3,8 miljarder kilowattimmar eller årsförbrukningen för 760.000 hushåll. Visst gör det skillnad!! Så till bedrägeriet. Mannen som dömdes i Vänersborgs tingsrätt hade på något fiffigt sätt lurat pantburksautomaten. Så många gånger som man själv blivit lurad av en sådan maskin, så kände man till en början viss sympati med lurendrejaren, men när man hör att bedrägeriet gett honom 120.000 kr i falskpantning, så förstår man att han inte är ett dugg bättre än professor Winterkorn på Volkswagen. Som Gillekrönikör är det smärtsamt att se hur våld och kriminalitet är överrepresenterat hos den manliga delen av jordens befolkning. När en stor samlad vetenskap dessutom är enig om att den kvinnliga delen skulle klara sig bäst själva och att det är slöseri med resurser att homo sapiens är tvåkönad, då blir man fundersam. Hur kul skulle det vara att bara dela sig som bakterierna gör? Nej, men det skulle definitivt spara på jordens resurser, så vi Gillebröder får kanske tänka oss för, så vi inte blir bortrationaliserade. Ett skrämmande exempel på hur det kan gå till är gillebrodern som kollade långa sporten på TV en lördag eftermiddag när hustrun bad honom laga lampan i hallen. Brodern svarade: ”Jag är väl ingen elektriker heller?” När hon bad honom laga kylskåpsdörren svarar han: ”Tycker du jag

ser ut som en kylskåpsreparatör?” När hon lite senare ber honom spika fast ett trappsteg på yttertrappa så blir han riktigt sur: ”Jag är väl ingen snickare heller!?” Sedan går han på puben och tar en öl med grabbarna. Efter några timmar fick han ångest och gick hem för att fixa det där hon bad om. Då fann han att trappan var fastspikad. Kylskåpsdörren lagad och lampan i hallen lyste. –”Hur ordnade du allt detta?” Frågade han hustrun. –”När du gått satte jag mig på trappan och grät. Då kom en ung man och frågade hur det stod till. Jag berättade allt och han lovade att hjälpa mig om jag bakade en god kaka åt honom, eller om vi kunde ha en kärleksstund tillsammans.” -”Vad bakade du för kaka då, älskling?” frågade mannen varpå hustrun svarade: ”Jag är väl inte nån jäkla konditor eller?”
Allhelgonaafton 2015
Lars Salonen
Gillekrönikör

Trestad Center

Varners lager. En gigantisk lagerbyggnad uppfördes åren 2014-16 på Trestad Center. På bilden under uppförande i december 2014.
Foto: Karl Bernling

Varners lager på Trestad Center. På bilden i färdigt skick i augusti 2016.
Foto: Karl Bernling

†

Minnesord

Under tiden juni 2015 – maj 2016 har 19 Gillebröder
för alltid lämnat oss. Vi lyser frid över deras minne.

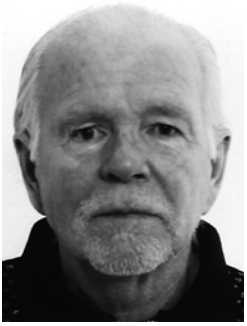

Curt Zetterberg var född i Vänersborg den 4 april 1943 och avled den 10 juni 2015.Efter avslutad skolgång kom Curt Zetterberg att ta anställning vid Teli i Vänersborg. Skolgången kompletterades snart med en tvåårig utbildning vid Folkhögskolan i Färgelanda, varefter han tog anställning hos SKANSKA i Vänersborg som arbetsledare vid byggandet av radhusen utefter Edsvägen.
Några år senare flyttade Curt till Göteborg och SKANSKAS anläggningsavdelning, där han stannade några år innan han övergick till Vattenfall i Trollhättan –en arbetsgivare han blev trogen resten av sitt yrkesverksamma liv. Curt Zetterberg var en föreningsaktiv person. Inom Vattenfall var han starkt fackligt engagerad och på fritiden ägnade han mycket tid som ledare för KFUM, både i Vänersborg och Trollhättan. Efter en allvarlig arbetsplatsolycka ansvarade han sista tiden mest för abonnentfrågor och markregleringar. Efter pensioneringen bosatte sig Curt i Hamburgsund, där han tidigare tillbringat många år på sjön. Här fick han utlopp för sin längtan till havet och de närmast dagliga turerna med sin ömt vårdade snipa ”ELIN”. Hans stora och mycket uppskattade engagemang i olika lokala föreningar; Samhällsföreningen, Väderöarnas Båtsällskap, Saltskärs Vänner med flera tog också en stor del av fritiden och varade livet ut.
Inträdde i Gillet 2001.

Sven Helge Jakobsson, född de 23 juli 1933, avled i Vänersborg den 14 juni 2015. Sven Jakobsson växte upp i Veinge där föräldrarna hade lantgård. Sven tog realexamen i Laholm och studentexamen i Halmstad 1953. Efter militärtjänst i Växjö och lantbrukspraktik i Skåne och Halland studerade Sven vid Lantbruksskolan i Uppsala. 1961 tog Sven agronomexamen med ekonomisk inriktning. Han stannade kvar som assistent på högskolan under ett år. 1962-1963 var han ekonomikonsulent på Hushållningssällskapet i Skara. Till Vänersborg kom Sven med familj 1963, där han tillträdde som kontorschef på Driftsbyrån. 1967-1970 var Sven samtidigt direktör på Hushållningssällskapet i Vänersborg. 1990 lämnade Sven chefsposten, men arbetade kvar på företaget, som bytt namn till LRF Konsult, till sin pensionering 1998. Sven hade stort engagemang och ansvar i arbetet. Sven var medlem i Rotary, Round Table samt Vänersborgs Söners Gille. Sin avkoppling fick han med familj och vänner. Efter pensioneringen tillbringade han mycket tid i fritidshuset i Varberg, där han trivdes och fick användning för sin praktiska ådra.
Inträdde i Gillet 1994.

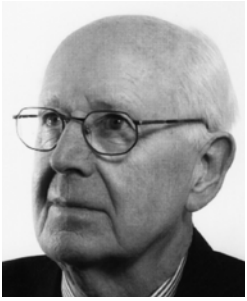

Arne Kärvling föddes i Trollhättan 1926. Arne, hans storebror Evert och mamma Ester flyttade tidigt till Säffle. Han växte upp i Säffle och betraktade sig som 100 procent värmlänning. Familjen bodde bredvid Byälven, där Arnes stora fiskeintresse väcktes. Framför allt gillade han att fiska gös. I unga år, efter kriget, jobbade han på amerikabåten Gripsholm och gjorde ett antal resor till New York. Med stolthet berättade han ofta att han utökade sina inkomster genom att köpa nylonstrumpor, som han sålde vidare till hugade damer i Sverige. Han hade tidigt ett stort idrottsintresse. Han följde favoritlaget Sifhälla i fotboll och Slottsbron i bandy. Senare blev det IFK Vänersborg. Arne började så småningom på Säffletidningen, där han tidigare varit springpojke. Han skrev till en början sportreferat och sedan fick han ett allt större ansvar. Han gifte sig med Sonja 1952 och de båda flyttade till Karlskrona när Arne fick jobbet som redaktör på Blekinge Läns Tidning. I Karlskrona föddes också äldste sonen Stefan 1954. Till Vänersborg kom Arne med familj i slutet av 1954, då han fick tjänsten som redaktör på ELA. Efter många år på ELA som redaktionschef började han först på Älvsborgs Nyheter och senare var han med om att starta Vänersborgaren. I Vänersborg föddes också barnen Urban, 1957, och Karin, 1967. Arnes intressen var allt det som hände i Vänersborg - politik och näringslivsfrågor - men också rikspolitik. Han tittade och lyssnade på i stort sett alla nyhetsprogram i radio- och på TV. Han byggde upp ett stort kontaktnät bland politiker, företagsledare i Vänersborgs kommun och i landstinget, då sjukvårdsfrågor låg honom varmt om hjärtat. Han ägnade mycket tid och intresse åt barnbarnen och han hann även med att uppleva två barnbarnsbarn.
Arne Kärvling avled den 9 oktober 2015, på sin 89-årsdag.
Inträdde i Gillet 1982.

F.d. Åkeriägaren Bengt Olof Stake var född i Vänersborg den 12 februari 1946 och avled i staden den 23 oktober 2015. Bengt Olof växte upp i Dals-Långed och efter avslutad skolgång med bland annat Skogsbruksskolan startade han inom åkeribranschen. Under flera år som egen företagare i Bengts Åkeri AB. Senare, fram till 2006 var han delägare och regional representant för Släp och Lastbilspåbyggnader, Slp AB i Övertorneå. Bengt Olof var under flera år engagerad i kommunpolitiken i Vänersborg för Liberalerna och hade uppdrag i flera nämnder och även Vuxenskolan. Han var även en tid ordförande i sin bostadsrättförening Åbon på Onsjö. Idrotten låg honom också varmt om hjärtat, främst VHC där han var styrelseledamot på 1980-talet. Hela sitt liv var det emellertid motorsporten som var hans stora intresse, men på senare tid upptog hans lediga tid av golfen.
Inträdde i Gillet 2003.

Sven Larsson, född i Vänersborg den 10 januari 1929, avled i Vänersborg den 10 november 2015. Sven var födelsestaden trogen i hela sitt liv. Efter avslutad skolgång började Sven ganska omgående sin yrkesbana på Systembolaget och han blev företaget troget till sin pensionering, 49 år. Sven var mycket vinkunnig och ordnade på fritiden uppskattade vinprovningar för många olika sällskap. Sven träffade sin hustru Kajsa och tillsammans fick dom två söner. Sven vek en stor del av sitt vuxna liv till föreningsaktiviteter och var också en verklig naturmänniska och mycket jaktintresserad. Inom föreningslivet kan nämnas Par Bricole, Vänersborgs Söners Gille, Vänersborgs Skidklubb samt Svenska Frimurarorden. Här var det definitivt Frimurarna som betydde mest för Sven. Sven var i alla sammanhang en mycket omtänksam och uppskattad person.
Inträdde i Gillet 1970.

Advokaten Olle Bernling född i Töreboda den 26 juni 1922, avled i Vänersborg den 18 november 2015. Efter uppväxtåren i Töreboda, Borås och Linköping bodde och studerade Olle på 1940-talet i Stockholm, där han tog sin juristexamen på Stockholms högskola år 1949. Barndomsårens tbc-sjukdom, som tog tre syskons liv, och upprepade vistelser på sanatorier, formade förmodligen Olle till den levnadsglade överlevare och livsnjutare som han var. Efter några år i Töreboda, kom Olle år 1954 till Trollhättan, där han fick anställning på Englunds advokatbyrå. I början av 60-talet övertog han Landbergs advokatbyrå i Vänersborg, och har alltsedan dess varit staden trogen. Advokatbyrån växte sig med åren större, och verkar sedan 1988 under namnet ”Advokaterna Bernling, Boberg, Ceder”. Fritiden ägnades till stor del åt umgängesliv, utflykter och resor, men även åt stillsamma kvällar framför tv:n. Olle var under framförallt 60- och 70-talen engagerad i föreningslivet, bl.a. i Lions Club, Round Table och Frimurarlogen.
Inträdde i Gillet 1989.

Verkstadsarbetare Harry Fälling född i Vänersborg 7 april 1939, avled den 21 november 2015. Efter avslutad skolgång var Harry anställd som springpojke hos specerihandlare Gustav Andersson. 1955 började han på dåvarande Televerkstaden, som han blev trogen fram till Telis nedläggning 1993. Harry hade ett stort filmintresse, vilket hans enorma filmsamling vittnar om. Han videofilmade själv många publika händelser, särskilt där den av Harry uppskattade stadsmusikkåren medverkade.
Som flitig medlem i Telis seniorklubb filmade han deras utflykter och visade dessa samt andra filmer om gamla Vänersborg.
Inträdde i Gillet 1971.

Karl-Erik Hellåker, född i Vänersborg den 29 april 1927, avled 88 år gammal den 29 november 2015 i sin födelsestad. Karl-Erik Hellåker genomgick folkskola och sedan studier vid Läroverket i Vänersborg samt senare studier vid Ljungskile Folkhögskola. Under åren 1945 till 1992 var Hellåker anställd vid Socialförvaltningen i Vänersborg, med undantag för åren 1951-55, då han hade anställning som socialsekreterare i Säffle. Han var medlem i Vänersborgs Missionsförsamling sedan 1945. Under alla år innehade Hellåker uppdrag som ledare samt olika styrelseuppdrag. Han var också medlem i Missionskyrkans Musikkår under åren 1942-1997. Efter sin pensionering var han fortfarande mycket aktiv inom Missionskyrkans Pensionärsförening, även då som ledamot i styrelsen. Den övriga fritiden bestod utav att såväl följa som se IFK Vänersborgs hemmamatcher, som en mycken trogen bandysupporter. Sommarstugan vid Vänerns strand betydde även den mycket för Karl-Erik och hans familj.
Inträdde i Gillet 2004.

Roland Henriksson född i Brålanda den 10 maj 1934, avled i Vänersborg den 8 december 2015. Henriksson genomgick folkskola i Brålanda och började sedan som ung på 50-talet, sin arbetsbana i en handelsaffär på hemorten. Efter utbildning inom skobranschen arbetade han bl.a. i skoaffären Oscaria i Vänersborg. Roland Henriksson flyttade till Vänersborg under 70-talet och arbetade som säljare på Trollhatten på Överby under många år. Den sista yrkesverksamma tiden fram till sin pension var han vid Vänersborgs kommun. Hemmet och trädgården var hans stora intresse under alla år.
Inträde i Gillet 2013.

Stig Bornström föddes den 7 januari 1940 och växte upp på Blåsut i Vänersborg. Han avled i staden den 9 december 2015. Efter avslutad skolgång arbetade Stig på Flygmotor i Trollhättan några år innan han 1964 övergick till Brandkåren i Vänersborg, sedermera Räddningstjänsten. Han förblev brandman ända fram till sin pensionering år 2000. Stig hade de fysiska förutsättningarna och visade i tidig ålder ett stort intresse för idrott av olika slag. Ett medfött bollsinne och en snabbhet gjorde att föreningarna tidigt uppmärksammade honom. Fotbollsklubben Vänersborgs Boys var första hemvisten innan han gick över till IK Columbia, där han spelade i många år. God blick för spelet, hård när det behövdes gjorde att hans placering var som centerhalv. Alltid lojal mot sina lagkamrater och en spelare som man kunde lita på. Vintersäsongen var det bandyn som gällde. Stig kom tidigt med i IK Liras A-lag. Efter sammanslagningen av klubbarna 1968 var han försvarsspelare i nya IFK Vänersborg. De sista aktiva åren avslutades i Blåsuts Bandyklubb. Han var bland annat med i laget som 1976 vann division III Västgötaserien. Stig kom från en stenhuggarsläkt från Ramsvikslandet i Bohuslän. Sin fritid tillbringade han helst i det gamla hemmet där båten, havet och fisket förblev hans stora fritidsintresse. Så länge han orkade var han en flitig gäst hos Lira-gänget och deras återkommande träffar.
Inträdde i Gillet 2004.

Anders Ericsson, född 1944 i Vänersborg, avled i Vänersborg den 9 december 2015. Efter studentexamen reste Anders till Tyskland för att under fem och ett halvt år utbilda sig till tandläkare. Han tjänstgjorde på olika platser, och var vid sin pensionering år 2009 klinikchef vid folktandvården på Torpa. Hans stora intresse var fotografering och bildframkallning i eget mörkrum. Naturen var en stor inspirationskälla, hans hustru Carin och Anders åkte land och rike runt för att bland annat leta efter orkidéer. Av Sveriges 45 arter fångade han 34 stycken med sin kamera. Anders var en familjeman, och han älskade sina barn och barnbarn.
Inträdde i Gillet 1954.

Bertil Björnberg född i Essunga den 27 mars 1924, avled i Vänersborg den 21 januari 2016. Efter Handelsskola i Göteborg flyttade Bertil och hans hustru Majken till Vänersborg där de tillsammans startade livsmedelsaffär i Öxnered. Ett företag som växte sig starkt tack vare parets gemensamma insatser. Utöver arbetet var Bertil en hängiven föreningsmänniska där han vek sin tid åt Lions Club, Odd Fellow Logen 147 Brette, Par Bricole, Köpmannaföreningen Vänersborg samt Västergötlands Köpmannaförbund. Bertil var dock mest känd i Vänersborg för sitt gedigna och långvariga engagemang på många plan inom Lions, där han var medlem sedan 1976.
Inträdde i Gillet 2005.

Entreprenören Dag Ulvegärde, född i Vänersborg den 12 november 1941, avled den 3 februari 2016. Efter avslutade ekonomistudier vid Göteborgs Universitet flyttade han till Stockholm. I början av 70-talet började han arbeta på Stendahls Annonsbyrå i Göteborg som ekonomiansvarig för reklambyråverksamheten. Samtidigt startades en ny enhet inom bolaget, Transmedia med kontor i Stockholm, Göteborg och Malmö som Dag blev VD över. Idén visar sig framgångsrik och efter fem år tar Dag och två partners steget för att vidareutveckla affärsidén på egen hand. Hösten 1979, köper man Stockholmsföretaget Marketing Gruppen och Göteborg blir huvudkontor med Dag som VD. Genom en idé
som i stort sett förändrar en hel bransch, expanderar Marketing Gruppen snabbt med hjälp av kunder som IKEA, H&M, SAS och Ericsson med verksamhet utanför Sverige. 1989 flyttar Dag med familj till Belgien. I slutet av 90-talet går det som nu hette Media Marketing gruppen ihop med det börsnoterade London-bolaget Chris Ingram Association. Dag satt med i dess styrelse Tempus Group Plc. Dag var en driven affärsman och genuin entreprenör. Han fortsatte vara verksam i alla möjliga branscher: IT-consultation, bygg och förvaltning, hästuppfödning och hotell & restaurang. Galoppsporten låg Dag varmt om hjärtat. Han var en avgörande kraft bakom galoppbanan i Göteborg som invigdes 2002. Dag har även varit med och fött upp galopphästar som blivit inbjudna att springa i prestigefyllda lopp i bland annat Qatar, Turkiet, Frankrike och Italien. Trots ett spännande och händelserikt liv, var det bästa Dag visste att få klippa gräset på Stenkelås Gård, Onsala på sommaren.
Inträdde i Gillet 1969.

Hans Nordquist föddes i Lidköping den 6 maj 1925 och avled i Vänersborg den 15 februari 2016. I späd ålder flyttade han med familjen till Vänersborg. 1958 gifte han sig med Anita Augustsson och de fick två barn tillsammans. Efter avslutad skolgång arbetade han en tid på Vänerns Motorverkstad. Nordquist utbildade sig sedan på verkstadsskola och så småningom ledde detta till en anställning på Teli som maskinreparatör. Hans intressen var bland annat musik. Som barn spelade han trumpet och piano. Pianointresset tog han senare upp som vuxen. Idrott var också ett stort intresse, där han bland annat tävlade för Vänersborgs roddklubb. Nordquist hade ärvt en konstnärlig ådra. Han sysslade gärna med metall och smide samt trähantverk. Många har de alster blivit som han tillverkat åt familjen. Som ung byggde Hans tillsammans med en kamrat en stuga i Botered. Under några år var stugan plats för många trevliga kamratfester. Efter att Hans gift sig, köptes stugan ut och stugan blev en plats för hela familjen, där de tillbringat många härliga stunder. Mestadels under sommarhalvåret, men även som utflyktsmål under årets övriga tider. På 70-talet var det bilresor runt om i Norden med familjen, men på senare år resor tillsammans med goda vänner. Inte sällan i form av gruppresor. Som pensionär deltog han vid Gillets möten och vid olika bokcirklar samt i en träslöjdsgrupp. Inträdde i Gillet 1995.

Revisor Bengt Flinck, född den 5 april 1936, avled den 25 februari i Göteborg. Efter studentexamen 1956 vid Vänersborgs Högre Allmänna läroverk fortsatte han sina studier vid Göteborgs Handelsinstitut och avlade sin examen 1958. Bengt tog också en fil.kand. examen i företagsekonomi vid Göteborgs universitet 1973. Bengt började sin yrkesverksamma bana 1959 hos Björn Hultgrens Revisionsbyrå i Göteborg, som revisorsassistent och blev godkänd revisor 1964. Efter genomgången lärarutbildning vid Älvsborgs läns landstings Handelsskola i Alingsås, sadlade Bengt om till lärarbanan och arbetade vid olika skolor i Göteborgs kommun. De sista åren som lärare, var han verksam vid Wasa Vuxengymnasium där han avslutade sin lärarbana 1984. Bengt återvände till revisorsyrket och startade 1984 Flincks Revisionsbyrå AB i Göteborg, ett företag som han drev fram till sin pensionering 2007. Bengt var en riktig globetrotter och älskade att resa och upptäcka världen. En av hans mer spännade resor gick till Rarotonga i Cooköarna i Stilla Havet, där han stannade ett helt år. Efter giftemålet med Inger utforskade de tillsammans de flesta huvudstäderna i Europa och många länder i flera världsdelar. Bengt hade ett sommarhus i Bohuslän där han trivdes med både trädgårdsodling, fiske och umgänge med sommargrannarna. Bengt var en mycket social person med en stor vänkrets. Bengt var granskningsman i Vänersborgs Söners Gille under åren 1996 -2006.
Inträdde i Gillet 1985

Civilingenjör Lars Svensson född i Vänersborg den 20 januari 1950, avled i Barsebäckshamn den 27 februari 2016. Efter studentexamen i Vänersborg flyttade Lasse till Lund. Lasse tog examen i kemi vid Lunds tekniska högskola 1976. Lasse jobbade inom livsmedelsindustrin, framföralt inom Scan. Han var bl a projektchef på köttforskningsinstitutet och platschef på Scans slakteri och charkfabrik i Kävlinge. Lasse var mycket sportintresserad. Under uppväxten i Vänersborg var han aktiv inom friidrott och bandy. De sista 25 åren bodde Lasse med familjen i Barsebäckshamn och var där en flitig seglare och en profil i hamnen. Lasse var under många år aktiv i styrelsen för segelsällskapet Pinhättan. Handboll låg Lasse varmt om hjärtat, ett intresse som han delade med sonen Rickard. Simning var en annan het sport i familjen och Lasse var ofta domare vid simtävlingar.
Inträdde i Gillet 1976.

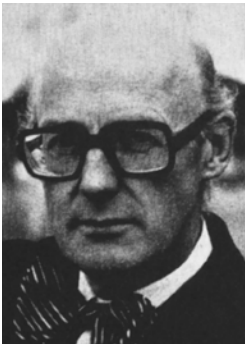

Universitetslektor Nils Pårud, född den 25 maj 1923 i Vänersborg, avled den 22 april 2016 i Umeå.
Nils Pårud, till 1964 Pettersson, växte upp i Vänersborg men lämnade födelsestaden efter realexamen för att ta anställning vid järnvägen, först i Grästorp och senare i Borås.
Under beredskapstiden läste han in studentexamen och tog socionomexamen i Göteborg varpå han kompletterade med studier i juridik, filosofi och ekonomisk historia i Lund.
Efter tjänst vid Statens kriminaltekniska anstalt fick han tjänst vid Socialstyrelsen och verkade som socialvårdskonsulent ibland annat Malmö, Kristianstad, Falun, Luleå och Härnösand. År 1963 började han anställning vid Socialhögskolan i Umeå där han senare blev universitetslektor i rättskunskap – en tjänst han innehade fram till pensioneringen. Nils Påruds stora intresse för pedagogik visade sig i hans undervisning där samtalet snarare än föreläsningen användes som metod. Hans alltid välvårdade klädsel och den fluga han ständigt bar gav honom namnet ”Flugornas herre”. Nils Pårud medverkade i Gillets årsskrift med ett flertal artiklar och han tilldelades Gillets medalj 1980.
Inträdde i Gillet 1952.

Bagarmästare Sune Gustafsson, född den 4 september 1918 i Vänersborg, avled den 10 maj 2016. Efter avslutad skolgång i Norra skolan började Sune att arbeta i familjebageriet AF Gustafssons Ångbageri och fick där utbildningen till bagare och senare fick han sitt mästarbrev. Sune arbetade nästan hela sitt verksamma liv på familjebageriet. När AF Gustafssons Ångbageri avvecklades så började Sune arbeta på Holmens Pappersbruk AB, där han körde timmer ifrån hamnen in till fabriken. Där stannade han fram till sin pensionering. Sune fortsatte även efter sin pensionering att baka för familjebehov i sin egen bakugn i husets källare. Sunes stora intresse var segling, detta uppvisade han i alla grader. Han var en duktig tävlingsseglare, kunde över helgen segla upp till Karlstad för att delta på en tävling för att sedan segla hem igen. Han var även duktig på båtsnickeri, byggde gärna på flera av sina egna segelbåtar. Han var även en period nyckelansvarig för mastkranen i länsan, där han spenderade mycket tid bara för att ta del av båtlivet.
Inträdde i Gillet 1955.

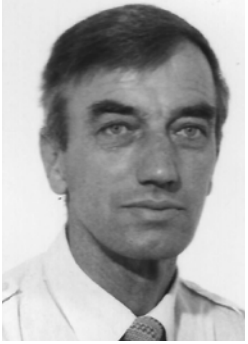

F.d. järnvägsexpeditör Hartvig Sundefors, född den 24 maj 1927, avled på sin 89:e födelsedag den 24 maj 2016.
Efter avslutad skolgång började Hartvig Sundefors arbeta hos A.F. Andréassons Speceriaffär på Sundsgatan i Vänersborg. Därefter arbetade han på Tenggrenstorps Tegelbruk och K. Johanssons Kolonialvaru AB i Vänersborg. Nästa arbetsplats var Telegrafverkets Verkstad, Televerkstaden i Vänersborg där han var kvar till 1949 då han anställdes vid Statens Järnvägar. Denna anställning hade han fram till sin pensionering.
Militärtjänsten gjorde Hartvig vid P 4 i Skövde bl a som stridsvagnsförare.Han var mycket idrottsintresserad och följde gärna sportevenemangen på TV. I sin ungdom var han aktiv bl a i Vänersborgs Boxningsklubb, spelade fotboll i IK Columbia. 1986 var han med och bildade Trestads Vandrarförening och blev dess förste ordförande. Efter pensionering flyttade Hertvig Sundefors åter till sina hemtrakter, Kattholmen i Vänersborg och kom att ägna mycket tid åt sitt intresse för trädgårdsarbete. Ett annat intresse var resor både inom Sverige och utomlands såväl privata som vandrarresor.
Inträdde i Gillet 1994

Sida vid sida falla de,
samlas allt fler och fler,
somliga tidigt kallade,
andra då sol gått ner.

Skuggorna breda sig över dem,
vilan är djup och lång.
Nattliga vinden söver dem,
susar sin vaggande sång.

(Anita Halldén)

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES
MEDLEMMAR

		Födelse-år	Inträdes-år
	AARSRUD, CHRISTIAN, Fil. dr. Brålanda	1938	06
	AARSRUD, WILHELM, Dir. Vänersborg	1942	06
	ABRAHAMSSON, GUNNAR, Vänersborg	1942	05
	ABRAHAMSSON, LARS, Stenungsund	1939	16
	ADOLFSON, HANS, Vänersborg	1963	11
	ADOLFSON, ULF, Trollhättan	1961	10
*	ADOR, HANS, Personaldirektör, Växjö	1935	75
	AHLBERG, MORGAN, Chefredaktör, Trollhättan	1971	05
	AHLENIUS, PER, Vänersborg	1951	09
*	AHLIN, ANDERS, V. Frölunda, ständig medlem	1965	78
*	AHLIN, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg, ständig medlem, innehavare av Gillets medalj (2008)	1944	58
*	AHLIN, ULF, Kungälv, ständig medlem	1968	78
	AHNFELT, LENNART, Vänersborg	1942	10
	AHNSTEDT, LENNART, Vänersborg	1945	00
	ALDÉN, BENNY, Vänersborg	1942	06
*	ALEXANDERSSON, HANS, Biolog, Vänersborg	1948	75
	ALFREDSSON, HÅKAN, Förvaltningschef, Bovallstrand	1951	95
*	ALFREDSSON, LARS, Adm. chef, Vänersborg, ersättare i styrelsen	1956	76
	ALM, LARS, Vänersborg	1944	13
	ALMQVIST, BENGT, Vänersborg	1946	13
*	ALMQVIST, DICK, Polisinspektör, Hunnebostrand	1947	88
	ALMQVIST, PETER, Hälsoskyddschef, Vänersborg	1950	00
*	AMGÅRD, KARL-ERIC, Kommunalarbetare, Vänersborg	1940	74
	ANDERSEN, BERTEL, IT-tekniker, Hisings kärra	1963	12
	ANDERSEN, HASSE, Speciallärare, Vänersborg	1940	92
	ANDERSSON, ANTON, Tapetsör, Vänersborg	1971	04
	ANDERSSON, ARNE, Vänersborg	1939	15
	ANDERSSON; ARNE, Vänersborg	1943	15
	ANDERSSON, BENGT, Vänersborg	1944	04
*	ANDERSSON, BO, Ingenjör, Varnhem	1940	74
*	ANDERSSON, BO, Vaktmästare, Vänersborg	1957	88
	ANDERSSON, BO, Vänersborg	1946	08
*	ANDERSSON, CENNY, Ingenjör, Vänersborg	1963	83
**	ANDERSSON, CHRISTER, Fil.mag. Vänersborg	1945	55
	ANDERSSON, CHRISTER, Vänersborg	1950	14
	ANDERSSON, CLAES GÖRAN, Tapetsör, Vänersborg	1937	99
	ANDERSSON, DANIEL, Vänersborg	1993	15
	ANDERSSON, DAVID, Fil. dr., Ödeshög	1947	09
*	ANDERSSON, GLENN, Elektriker, Trollhättan	1946	84
*	ANDERSSON, GUNNAR, Redaktör, Täby	1928	83
	ANDERSSON, HANS, Vänersborg	1965	04

www.vanersborgssonersgille.se

	ANDERSSON, HENRY, Vänersborg	1940	16
	ANDERSSON, HÅKAN, Mellerud	1950	98
	ANDERSSON, JAN, Leg. veterinär, Vänersborg	1951	89
	ANDERSSON, JOACHIM, Elhandlare, Vargön	1963	09
*	ANDERSSON, JOHN, Maskinchef, Vänersborg	1953	74
*	ANDERSSON, KENT, Bilförsäljare, Vänersborg	1944	81
*	ANDERSSON, KENT, Verkstadsmontör, Brastad	1942	90
	ANDERSSON, KRISTIAN, Vänersborg	1972	97
*	ANDERSSON, KURT, Typograf, Vänersborg	1940	80
	ANDERSSON, LARS-OLOF, Överläkare, Bjästa	1945	00
	ANDERSSON, MARCUS, Vänersborg	1982	15
	ANDERSSON, MATS, Vänersborg	1970	10
	ANDERSSON, OVE, Vänersborg	1945	04
	ANDERSSON, PER, Vänersborg	1967	15
*	ANDERSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1928	76
	ANDERSSON, STIG, Vänersborg	1938	94
*	ANDERSSON, STIG, Sjukvårdare, Vänersborg	1936	87
*	ANDERSSON, STIG LENNART, Vänersborg	1932	88
	ANDERSSON, SVEN, Målare, Vänersborg	1949	00
	ANDERSSON, SVEN, Målare, Vänersborg	1931	05
	ANDERSSON, STIG-ÅKE, Polis, Vänersborg	1951	13
*	ANDERSSON, TOMMY, Köpman, Vänersborg	1950	75
*	ANDERSSON, TOMMY, Ingenjör, Vänersborg	1950	83
	ANDERSSON, UNO, Vänersborg	1948	13
	ANDERSSON, ÅKE, Arvika	1941	07
	ANDREASSON, JÖRGEN, Musiklärare, Vänersborg	1957	05
	ANDRÉEN, FREDRIK, Vänersborg	1971	99
	ANDRÉEN, GUNNAR, Malmö	1940	14
*	ANDRÉEN, HÅKAN, Frändefors	1942	82
	ANDRÉEN, ROBERT, Lysekil	1976	99
*	ANKARTOFT, BENGT, Verktygstekniker, Vänersborg	1942	90
*	ANKARTOFT, PATRIK, Ingenjör, Vänersborg	1964	90
*	ANKARTOFT, STURE, Pensionär, Vänersborg	1936	90
	ARFWIDSSON, SUNE, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1942	98
	ARTHURSSON, GÖRAN, Vänersborg	1956	15
	ARVEBLAD, SVEN OLOF, Ingenjör, Vargön	1946	08
	ARVEKLEV, LAGE, Vänersborg	1950	98
	ARVEKLEV, LARS-GUNNAR, Vänersborg	1944	16
	ARVEKLEV, LEIF, Vänersborg	1952	96
*	ARVIDSON, BENGT, Skötare, Vänersborg	1949	75
	ARVIDSSON, KENNETH, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2011)	1967	10
	ASP, PETER, Informationschef, Vänersborg	1968	05
*	BACK, INGVAR, Rörmontör, Vänersborg	1932	73
*	BACK, JAN, Vänersborg	1934	63
*	BACK, ROGER, Fotograf, Frändefors	1956	83
	BARTHOLMES, MICHAEL, Ingenjör, Vänersborg	1957	89
	BENGTSSON, LARS-GÖRAN,Vänersborg	1945	12
	BENGTSSON, LEIF, Vänersborg	1964	15

*	BENGTSSON, ROLF, Faktor, Vänersborg	1934	76
	BENGTSSON, ROLF, Överläkare, Vänersborg	1939	03
	BENTON, GUNNAR, Marknadsanalytiker, Hisings backa	1936	97
*	BERG, LARS, Vänersborg	1945	00
	BERG, LARS, Administrativ chef, Frändefors	1967	02
	BERG, LENNART, Mellerud	1950	94
	BERGENFELDT, HANS, Vänersborg	1935	05
	BERGENHEIM, KLAS, Hovås	1970	96
	BERGER, ANDRÉAS, Malmö, ständig medlem	1974	76
	BERGER, MAGNUS, Lund, ständig medlem	1967	76
	BERGER, MAX, Vänersborg, ständig medlem	1970	76
	BERGER, NIKLAS, Stenungsund, ständig medlem	1973	98
*	BERGER, ORVAR, Tandläkare, Vänersborg	1937	72
	BERGLÖF, RIKARD, Vänersborg	1968	14
	BERGSTEN, TOM, Vänersborg,	1952	08
*	BERGSTRÖM, JOHAN, Vänersborg	1950	80
*	BERGSTRÖM, RAGNAR, Vänersborg	1942	80
	BERNLING, JOAKIM, Advokat, Vänersborg, 2:e Åldersman	1960	99
	BERNLING, KARL, Postiljon, Vänersborg	1957	97
	BERNTSON, STURE, Värnamo	1944	08
*	BILLENGREN, LARS, Köpman, Mellerud	1938	75
	BJARNELL, JOAKIM, Vänersborg	1992	15
	BJARNELL, YAN-ERIK, Vänersborg	1955	07
	BJELKHOLM, STEFAN, Vänersborg	1954	05
	BJÖRENDAHL, ANDERS, Upplands Väsby	1943	08
*	BJÖRKENSTOCK, JAN-OLOF, Munskänk, Växjö	1948	82
	BJÖRKLUND, JAN ÅKE, Stockholm	1938	00
**	BJÖRNBERG, MAURITZ, Kamr., Vänersborg, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (2002)	1927	54
**	BJÖRNBERG, SVEN, Polisman, Vänersborg	1929	54
*	BJÖRNBERG, THOMAS, Civilingenjör, Vargön	1953	77
	BJÖRNDAHL, GUNNAR, Vara	1939	97
	BLIXT, PETER, Begravningsentreprenör, Vänersborg	1965	95
	BLOM, TOMAS, Vänersborg	1964	98
	BLOMBERG, LENNART, Vänersborg	1942	08
	BLOMGREN, BENGT, Vänersborg	1946	04
	BLOMGREN, ERIK, Alingsås	1973	83
*	BLOMGREN, LARS, Kommunalråd, Vänersborg	1941	77
*	BLOMGREN, MATS, Stockholm	1960	77
	BLOMQVIST, LENNART, Vargön	1942	09
	BLOMQVIST, STEN, Vargön	1939	94
	BOBERG, LARS, Advokat, Vänersborg	1946	92
	BOBERG, MARKUS, Enskede	1972	87
	BODÉN, HÅKAN, Vänersborg	1948	08
	BOMAN, FREDRIK, Civilingenjör, Torslanda	1973	00
	BOMAN, GÖRAN, Försäljningschef, Vänersborg, ersättare i styrelsen	1948	94
*	BOMAN, MERRIL, PR Manager, Göteborg	1953	90
	BONDESON, CHRISTER, Hovås	1941	02

	BORG, LARS, E, Vänersborg Jur. kand, F.d Direktör	1941	08
	BORGEMYR, JAN, Vänersborg	1946	04
	BORGLIDEN, INGE, Vänersborg	1936	94
	BRATTWALL, JAN, Landstingsdirektör, Vänersborg	1942	91
	BRÄNNLUND, FRANK, Vänersborg	1953	02
	BUCCI, JAMES, Vargön	1966	10
	BÄCKLUND, LENNART, Vänersborg	1948	15
	BÄCKSTRÖM, ANTON, Vargön	2005	14
	BYSTRÖM, URBAN, Kriminalvårdare, Vänersborg	1962	97
*	BÄCKSTRÖM, BERTH, Åkeriägare, Vänersborg	1946	67
	BÄCKSTRÖM, EMIL, Vargön	1976	85
*	BÄCKSTRÖM, GUNNAR, Åkeriägare, Vänersborg	1932	67
	BÄCKSTRÖM, MELKER, Vargön	2007	13
	BÖNGREN, PER-OLOF, Färgelanda	1951	12
	BÖRJESSON, BJÖRN, Adjunkt, Vänersborg	1952	05
	BÖRRETZEN, JENS, Överläkare, Vänersborg	1938	06
	BÖTTIGER, KARL-IVAR, Vänersborg	1932	05
*	CARLÉN, BENGT, Dals Långed	1947	83
	CEDER, BENGT-GÖRAN, Frändefors	1945	05
*	CEDER, BERNT, Telearbetare, Vänersborg	1933	90
	CEDERLUND, ARNE, Jägmästare, Vänersborg	1936	11
	CEDERQUIST, PÄR, Kommunjurist, Vänersborg	1944	99
	CHRISTIANSSON, ROGER, Vargön	1950	15
*	CRANTZ, CURT GÖRAN, Pol.mag, Vänersborg	1958	90
**	DAFGÅRD, BENGT, Arbetsl. Vänersborg, ständig medlem	1939	50
	DAHLBOM, MATS, Kommunjurist, Vänersborg	1964	01
*	DAHLGREN, LEIF, Banktjänsteman, Vänersborg	1945	85
	DAHLGREN, INGVAR, Vargön	1945	08
	DAHL, MICHAEL, Vänersborg	1962	12
*	DAHLLÖF, MATS, Uppsala	1965	67
	DAHLLÖF, PETER, Civilekonom, Stockholm, ständig medlem	1972	72
	DAHLSTRAND, GÖRAN, Stockholm	1950	13
	DAHLQVIST, INGEMAR, Vargön	1952	14
	DANIELSSON, THOMAS, Frändefors	1948	97
	DANIELSSON, WOLLMAR, Vänersborg	1933	05
	DAREFELT, GÖSTA, Vänersborg	1928	00
*	DAVIDSSON, BILT, Bankdirektör, Vänersborg	1938	64
	DENNISSON, STIG-GÖRAN, Mariestad	1956	05
	DIKELIUS, LENNART, Vänersborg	1945	16
	DRUFVA, ULF, Vänersborg	1950	97
	DUELL, GÖSTA, Vänersborg	1928	01
	ECKERWALL, ÅKE, Filipinerna	1934	99
	EDBERG, PEO, Fårösund	1948	01
	EDVARDSSON, GÖRAN, Vänersborg	1950	07
	EILERTSSON, NILS, Åklagare, Vänersborg	1934	02
	EINESTEDT, HENRY, Vänersborg	1948	13
*	EK, CARL-GUSTAF, Teknologie doktor, V Frölunda	1958	83
*	EK, LARS-ANDERS, teologie kand., Tun	1954	83

	EKBLAD, KENNETH, Göteborg	1948	09
	EKDAHL, PER OLOF, Vänersborg	1946	97
*	EKHOLM, JOHAN, Vänersborg	1963	87
*	EKLIND, LARS, Överstelöjtnant, Linköping	1957	74
	EKLIND, VIKTOR, Stud, Vänersborg	1993	13
*	EKLUND, BO, Lagerchef, Vänersborg	1937	80
	EKMAN, GUNNAR, F.d. Rektor, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2008)	1928	01
*	EKMAN, LARS, Tekniker, Vänersborg	1949	74
	EKSTEDT, GÖRAN, Vänersborg	1949	05
*	EKSTEDT, THOMAS, Utvecklingsledare, Råå	1951	65
*	EKSTRÖM, JOHAN, Kommunalråd, Skövde	1943	80
*	ELMQVIST, SÖREN, Museitekniker, Vänersborg	1940	75
	EMANUELSSON, CONNY, Vänersborg	1950	15
	EMANUELSSON, GÖTE, Vänersborg	1956	06
	ENGDAHL, KENT, Posttjänsteman, Vargön	1953	04
	ENGHOLM, CARL, Uppsala	1941	04
**	ENGLUND, CLAES, Agronom, Lidköping	1943	47
	ENGLUND, JAKOB, Göteborg, Civ. Ing. ständig medlem	1981	82
*	ENGLUND, MAGNUS, Tandläkare, Göteborg, ständig medlem	1949	49
	ENGLUND, NILS-ERIK MAGNUS, Vänersborg, ständig medlem	1966	66
**	ENGLUND, NILSTURE, Leg. läkare, Vänersborg	1939	47
	ENGLUND, OSKAR, Tekn. dr. Göteborg, ständig medlem	1982	82
	ENGLUND, SAMUEL, Civ.ing. Lidköping, ständig medlem	1977	82
	ENGLUND, TEODOR, Tandläkare, Göteborg, ständig medlem	1985	85
	ENGSTRÖM, HANS, Vänersborg	1941	13
*	ENGSTRÖM, PER-ARNE, Försäljare, Vänersborg	1935	85
*	ERICSSON, ANDERS, Ingenjör, Vargön	1941	80
	ERICSSON, BENGT, Målaremästare, Hamburgsund	1930	99
	ERIKSSON, BJÖRN, Vänersborg	1973	04
	ERICSON, BOO, Fritidspedagog, Skövde,	1939	01
	ERICSSON-KLEIN, CARL, Vänersborg, ständig medlem	2000	05
	ERIKSSON, EDDIE, Civ.ing, Träslövsläge	1935	05
	ERIKSSON, HÅKAN, Trollhättan	1956	07
	ERIKSSON, INGE, Vänersborg	1946	96
*	ERICSSON, JOHAN F., M.B.A., USA	1966	66
**	ERICSSON, JOHN-OLOV, Tandläkare, Vänersborg, ständig medlem, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (2000)	1939	54
	ERIKSSON, CARL-GUSTAV, Vänersborg	1952	13
	ERIKSSON, KARL-ERIK, Fd Järnvägsexpeditör, Vänersborg	1928	94
*	ERICSON, LENNART, Adjunkt, Vänersborg	1940	85
	ERIKSSON, MATS, Chefsåklagare, Sävedalen	1967	99
	ERICSSON, MICAEL, Vänersborg	1969	02
	ERIKSSON, PATRICK, Vänersborg	1967	12
	ERICSON, PER-OLOF, Vänersborg	1945	06
*	ERIKSSON, RONNY, Vänersborg	1938	88
	ERICSON, SVEN-GÖRAN,Vänersborg	1948	11
	ERIKSSON SVEN-INGVAR, f.d. kommunalråd, Vänersborg,	1940	92

	ERICSON, TOMMY, Urmakare, Vänersborg	1946	04
	ERIKSSON, ÅKE, Tekniker, Vänersborg	1925	98
	ERIXON, DOUGLAS, Frändefors,	1941	97
	ERIXON, LEIF, Frisörmästare, Vänersborg	1929	93
	ERLANDSSON, GUNNAR, Äldreomsorgschef, Vänersborg	1950	09
*	ERLANDSSON, KURT, Ingenjör, Vänersborg	1925	70
*	FAGER, JAN, Direktör, Vänersborg	1940	90
	FAGERSTRÖM, BO, Helsningborg	1942	04
	FAGERSTRÖM, MAGNUS, Landvetter	1966	89
	FALK, CLAS, Chefsrådgivare,Vänersborg	1970	97
	FALK, GÖSTA, Vänersborg	1938	09
	FALK, JAN-ERIK, Vargön	1950	12
*	FAST, GUNNAR, Överstelöjtnant, Lysekil	1948	83
	FASTH, KENTERIC, Vänersborg	1955	05
	FASTH, CONNY, Lärare, Partille	1948	05
*	FASTH, SIXTEN, Fotograf, Vänersborg	1926	74
	FERM, ANDERS, Trollhättan	1958	10
	FERM, ROLAND, Vänersborg	1959	05
†*	FERM, RUNE, Kriminalassistent, Vänersborg	1929	84
	FILIPSON, GÖRAN, Vårdenhetschef, Vänersborg	1947	94
	FILIPSSON, PETER, Officer, Skurup	1975	06
	FLOBERG, TOMMY, Skyddsförare, Vänersborg	1961	94
*	FOCK, KARL-GÖRAN, Lerum	1953	77
*	FORSSANDER, LARS-ERIK, Bankdirektör, Kungsbacka	1934	84
	FORSBERG, STEN, Vänersborg	1934	11
	FORSHALL, LEIF, Spånga	1942	02
	FORSELL, OLOF, Ingenjör, Västerås	1937	08
	FREDÉN, HÅKAN, Ystad	1937	05
*	FREDMAN, EGON, Ingenjör, Vänersborg	1929	90
*	FREDMAN, MARTIN, Polisman, Göteborg	1970	83
	FREDMAN, STEFAN, Produktionsledare, Vänersborg	1964	04
*	FREDMAN, SUNE, Verkmästare, Vänersborg	1940	68
	FRICK, JAN-OLOV, Leg. Läkare, Mariestad	1939	08
	FRICK, LARS H, Kommunchef, Borgholm	1948	98
*	FRÄNDEGÅRD, BENGT-OLOF, Ingenjör, Vänersborg	1927	67
	FURBO, MATTIAS, Vänersborg	1972	94
*	FURBO, STURE, Adjunkt, Vänersborg	1944	87
	GADD, ROLF, Uddevalla	1930	01
	GASSLANDER, MAGNUS, Vänersborg	1960	15
	GELANG, PELLE, Civilingenjör, Vänersborg	1945	99
	GILLBERG, HANS, Vänersborg	1960	05
*	GILLBERG, ROLF, Värmetekniker, Vänersborg	1936	90
	GILLBERG, STEFAN, Vänersborg	1964	08
	GRANLUND, KURT, Ekonomichef, Trollhättan	1938	94
	GRANQVIST, KJELL, Vänersborg	1932	97
	GRANQVIST, TORE, Verkstadsägare, Vargön	1948	91
	GRAUMANN, GUNNAR, Lund	1933	93
	GRETTVE, LARS, Överläkare, Vänersborg	1942	11

**	GRÖNBERG, MATTIAS, Civilingenjör, Bromma	1932	60
	GRÖNROS, BERNT, Vänersborg	1963	99
**	GULZ, LENNART, Adjunkt, Vänersborg	1939	54
	GUSTAFSSON, BENKT, Vänersborg	1940	09
	GUSTAFSSON, DAN, Vänersborg	1947	12
	GUSTAFSSON, JAN, Musiklärare, Vänersborg	1952	05
	GUSTAFSSON, JAN-OLOF, Vänersborg	1947	94
	GUSTAVSSON, JOHAN, Civ. ekonom, Vänersborg, ständig medlem	1961	99
	GUSTAVSSON, KJELL, Vänersborg	1942	04
	GUSTAVSSON, KENT, Vänersborg	1943	13
	GUSTAVSSON, LARS-ÅKE, Vänersborg	1958	92
*	GUSTAFSSON, PAUL, Vargön	1935	66
	GUSTAFSSON, ROLAND, Sjukvårdare, Vänersborg	1930	88
	GUSTAFSSON, ROLAND, Leg. sjuksköterska, Enhetschef, Vänersborg	1947	15
	GUSTAFSSON, STEN-ÅKE, Sollebrunn	1947	10
	GUSTAVSSON, STEN, Vänersborg	1941	13
	GUSTAVSSON, SVEN, Vänersborg	1951	12
	GUSTAVSSON, YNGVE, Vänersborg	1936	92
	GUSTAVSSON, YNGVE, Lindome	1936	05
	GÅRDEHALL, LARS, Vänersborg	1945	97
	GÅRDEHALL, PER, Stockholm	1978	99
	GÖSE, CALLE, Vänersborg	1936	06
	HAGBERG, SVEN, Personaldirektör, Vänersborg	1958	07
**	HAGBORG, GÖRAN, Redovisningskonsult, Vänersborg,		
	ständig medlem, Kassafogde, innehavare av Gillets medalj (2000)	1941	53
	HAGBORG ASP, JESPER, Vänersborg	1996	05
	HAGBORG ASP, VIKTOR, Vänersborg	2000	05
	HAGBORG OLSSON, OSCAR, Mora	1993	05
	HAGEMAN, ANDREAS, Vänersborg	1981	06
	HAGEMAN, GERHARD, Vänersborg	1940	06
	HAGEMAN, NICLAS, Vänersborg	1975	06
*	HAGLIND, STURE, Gymnastikdirektör, Skövde	1946	68
	HAGSÉR, HÅKAN, Vänersborg	1947	12
	HALL, SVEN-ERIK, Vänersborg	1944	94
	HALLBERG, LEIF, Vänersborg	1948	96
*	HALLBERG, WILLARD, Typograf, Vänersborg	1931	86
	HALLBLAD, BJÖRN, Vänersborg	1986	04
	HALLBLAD, CARL, Vänersborg	1982	04
	HALLBLAD, LARS, Bilplåtslagare, Vänersborg	1959	04
	HALLQVIST, ANDERS, Lantmästare, Vänersborg	1954	94
*	HALLQVIST, ANDERS, Veterinärassistent, Vänersborg	1945	76
	HALLQVIST, ERIC, Vänersborg	1973	07
	HALLQVIST, GUNNAR, Vargön	1939	05
	HALLQVIST, HANS, Vänersborg	1949	07
	HALLQVIST, INGVAR, Vänersborg	1954	01
	HALLQVIST, LARS, St. Levene	1941	08
*	HALLQVIST, TOMAS, Lab. assistent, Vänersborg	1951	84
	HAMBERG, JAN, Lidköping	1943	13

	HANSANDER, EINAR, Riksspelman, Vänersborg	1938	11
	HANSSON, H O, LENNART, Kulturkonsult, Vänersborg	1947	96
	HANSSON, HÅKAN, Vänersborg	1967	15
	HANSSON, JAN ERIK, Vänersborg	1950	01
*	HANSSON, LENNART, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1932	84
	HANSSON, MICHAEL, Vänersborg	1964	14
	HANSSON, MIKAEL, Vänersborg	1962	06
	HANSSON, TOMMY, Musikproducent, Vänersborg	1952	04
*	HARLITZ, GUNNAR, Sjöing., Vänersborg, ständig medlem	1940	64
	HARLITZ, HENRIK, Vänersborg	1973	05
*	HARLITZ, LENNART, Ingenjör, Tösse	1943	64
	HARRING, TORD, Hönö	1940	95
*	HASSELLIND, KAJ, Vänersborg	1945	76
*	HASSLÖF, J-O, RUNE, Kungälv	1929	83
	HEDENSTEDT, GÖRAN, Vänersborg	1942	12
	HEDLUND, JOHAN, Ekonomie mag., Göteborg	1970	04
	HEDLUND, STIG, Tekniker, Vänersborg	1941	95
*	HEDQUIST, PER, Byråassistent, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2005)	1943	76
	HEIDENGÅRDH, KLEIFT, Förvaltare, Vänersborg	1949	96
*	HELLMAN, ANDERS, Vänersborg	1955	73
	HELLMAN, NILS, Vänersborg	1988	16
	HENRICSSON, THORE, Vargön	1938	05
	HENRIKSSON, CLAES, Lidingö	1973	13
	HENRIKSSON, KARL-ERIK, Sarpsborg	1937	11
*	HENRIKSSON, LARS ERIK, Vänersborg	1957	81
	HENRIKSSON, ROLAND, Vänersborg	1950	13
	HERNQVIST, CHRISTIAN, Grästorp	1957	12
	HERENTZ, CHRISTOFFER, Grundskollärare, Vänersborg	1968	94
	HERLOGSSON, NILS ERIK, Vänersborg	1940	13
	HERMANSON, JAN, Teol.dr., Universitetslektor, Lund	1949	91
*	HERTZ, ARNE, Ingenjör, Trollhättan	1939	79
*	HESSELHOLDT, PÄR-ANDERS, Vänersborg, ständig medlem	1962	84
	HJALMARSSON, GUNNAR, Aukt. Revisor, Vänersborg	1957	97
	HJERTÉN, NILS, Kyrkoherde, Vänersborg	1934	13
	HOFLING, OSCAR, Vänersborg, ständig medlem	1996	96
	HOFLING, ERIK, Vänersborg, ständig medlem	2000	00
	HOLM, JAN OLOV, Vänersborg	1940	04
*	HOLM, LARS-ERIK, Vägtekniker, Vargön	1944	82
	HOLMGREN, BENGT, Vänersborg	1944	15
*	HOLMQVIST, EVERT, Vänersborg	1937	83
	HOLMQVIST, MATS, Vänersborg	1960	06
	HOLMQVIST, ROLF, Kurator, Hjärtum	1949	08
*	HURTIG, BENGT MAGNUS, Katrineholm	1953	66
	HÅKANSSON, STEN, Vänersborg	1945	92
	HÅRD af SEGERSTAD, BJÖRN, Rektor, Vänersborg innehavare av Gillets medalj (2014)	1954	05
	HÖGBERG, JERKER, Vänersborg	1951	02

	HÖGLUND, ANDREAS, Systemutvecklare, Vänersborg	1980	12
	HÖGLUND, DAN, Geiranger, Norge	1962	10
	HÖGLUND, MATS, Vänersborg	1956	15
	HÖGLUND, ULF, Vänersborg	1964	10
	HÖGSTRÖM, STIG, Plåtslagare, Vänersborg	1926	95
**	HÖGZELL, LENNART, Företagsekonom, Bromma	1934	61
	HÖRKE, JAN, Vargön	1943	16
	INGVALD, BO, Brandman, Vänersborg	1955	01
	ISACSSON, HENNING, Ingeniör, Vänersborg	1932	97
	ISACSSON, JÖRGEN, Banktjänsteman, Vänersborg	1964	97
	ISRAELSSON, BENGT, Vänersborg	1949	15
	IVARSSON, STURE, Vänersborg	1940	13
*	JACOBSSON, ARNE, Personalkonsulent, Trollhättan	1920	70
*	JACOBSSON, MIKAEL, Göteborg	1966	76
**	JACOBSSON, ROLF, Redovisningskonsult, Vänersborg	1936	59
	JANSSON, ANDERS, Köpman, Vargön	1940	05
	JANSSON, BJÖRN, Köpman, Vargön	1966	11
	JANSSON, HANS, Vänersborg	1949	08
*	JANSON, LARS, Gymnastikdirektör, Falkenberg	1938	66
	JANSSON, GUNNAR, Managing diretcor, Växjö	1935	01
*	JARHED, GUNNAR, Banktjänsteman, Vänersborg	1947	78
	JEGERFALK, BO, Studierektor, Vänersborg	1927	89
	JENHALL, EVERT, Ingenjör, Vargön	1938	03
*	JENNISCHE, MATS, Agronom, Runhällan, ständig medlem	1941	64
*	JENNISCHE, PER, Fil.dr., Uppsala, ständig medlem	1943	64
*	JENNISCHE, ÅKE, Socionom, Katrineholm, ständig medlem	1947	64
*	JOACHIMSSON, ERLING, Civilingenjör, Torslanda	1950	77
*	JOELSSON, LARS, Civilingenjör, Bromma, ständig medlem	1954	76
	JOELSSON, MAGNUS, Vänersborg	1962	13
	JOHANSSON, BENGT, Konstnär, Glommen	1941	98
	JOHANSSON, BENGT, Vargön	1945	96
	JOHANSSON, BENGT, K.Å, Ambassadör, Stockholm	1937	97
	JOHANSSON, BENGT, Vänersborg	1937	96
	JOHANSSON, BERTIL, Vänersborg	1932	10
	JOHANSSON, BJÖRN, Hisings kärra	1963	93
*	JOHANSSON, BO, Vänersborg, ständig medlem	1959	76
	JOHANSSON, BO, Förs. tjänsteman, Vänersborg	1939	96
	JOHANSSON, CASPER, Lilla Edet, ständig medlem	1976	76
	JOHANSSON, CONNY, Distriktschef, Vänersborg	1950	94
	JOHANSSON, CONNY, Vargön	1930	12
	JOHANSSON, GUNNAR, Vänersborg	1933	98
	JOHANSSON, HÅKAN, Vänersborg	1947	92
	JOHANSSON, INGVAR, Kommundirektör, Vänersborg	1937	92
*	JOHANSSON, JAN, Åkeriägare, Vänersborg	1937	76
	JOHANSSON, JOEL, Vänersborg	2003	05
*	JOHANSSON, KARL-GUSTAF, Vänersborg	1937	86
	JOHANSSON, KENNETH, Vänersborg	1951	07
	JOHANSSON, KJELL, Elektriker, Vänersborg	1936	05

	JOHANSSON, KURT, Köpman, Vänersborg	1944	96
	JOHANSSON, KURT, Typograf, Vänersborg	1932	06
*	JOHANSSON, LARS, Byggnadssnickare, Vänersborg	1934	86
	JOHANSSON, LARS ERIK, Vänersborg	1936	96
	JOHANSSON, LARS-ERIK, Vänersborg	1930	99
	JOHANSSON, LARS-OLOF, Musiklärare, Vänersnäs	1957	13
*	JOHANSSON, LEIF, Vänersborg, ständig medlem	1962	76
	JOHANSSON, LEIF, Vänersborg	1965	10
	JOHANSSON, LENNART, Vargön	1931	05
	JOHANSSON, MICHAEL, Vänersborg	1963	09
	JOHANSSON, PER ARNE, Vänersborg	1934	15
	JOHANSSON, PER-OLOF, Vänersborg	1942	15
*	JOHANSSON, PETER, Museichef, Vänersborg, 1:e Ålderman	1963	89
	JOHANSSON, PETER, Vänersborg	1962	14
	JOHANSSON, PONTUS, Sjöing. Vänersborg, ständig medlem	1973	76
	JOHANSSON, RICKARD, Vänersborg	1973	06
	JOHANSSON, RALF, Officer, Skövde	1974	04
	JOHANSSON, ROY, Projektledare, Årjäng	1943	97
*	JOHANSSON, RUNE, Reservdelsman, Vänersborg	1944	76
	JOHANSSON, RUNE, Vänersborg	1938	07
	JOHANSSON, STEN, Vänersborg	1939	04
	JOHANSSON, STEFAN, Vänersborg	1965	13
	JOHANSSON, STURE, Vänersborg	1937	99
	JOHANSSON, SUNE, Arkitekt, Brottby	1943	02
	JOHANSSON, SVEN, Trafikförman, Vänersborg	1926	89
	JOHANSSON, SVEN-ERIK, Vänersborg	1926	09
	JOHANSSON, SVEN-OLOF, Vänersborg	1950	99
	JOHANSSON, SVEN-ÅKE, Vänersborg	1943	11
	JOHANSSON, SÖREN, Snickare, Vänersborg	1940	98
*	JOHANSSON, THOMAS, Vänersborg	1957	76
	JOHANSSON, THOMAS, Vänersborg,	1969	05
	JOHANSSON, TOMMY, Vänersborg	1952	99
	JOHANSSON, TORE, Vänersborg	1951	09
	JOHANSSON, ULF, PEDER, Skådespelare,Vänersborg	1957	12
	JOHANSSON, ÅKE, Vänersborg	1930	03
*	JONSSON, BERTIL, Vänersborg	1934	88
	JONSSON, INGE, Vänersborg	1938	08
	JONSSON, KARL-GUNNAR, Vänersborg	1947	09
	JONSSON, LEIF, Personalchef, Uddevalla	1952	96
	JOSEFSSON, JOHN, Teletekniker, Vänersborg	1964	98
	JOSEFSSON, LARS OLOF, Vänersborg	1939	00
	JOSEFSSON, STEFAN, Vänersborg	1971	04
	JOSTEN, HENRIK, Vänersborg	1968	10
*	JÅTBY, RUNE, Skorstensfejaremästare, Vänersborg	1931	76
	JÄRNEFORS, HANS, Sjukskött. Vargön	1947	06
*	JÄRPLER, LENNART, Vänersborg	1947	83
	JÄRPLER, PER, Ingenjör, Hisings Backa	1970	16
	JÄRPVIK, CURT, Enhetschef, Vänersborg	1946	95

	JÄRPVIK, DANIEL, Vänersborg	1977	14
*	JÖNSSON, GUNNAR, Vänersborg	1960	88
	KAAGE, BENGT, Överläkare, Vänersborg	1932	91
	KARLBERG, CONNY, Vänersborg	1956	13
	KARLSSON, BENGT, Vänersnäs	1952	13
	CARLSON, BENNY, Gymnasielärare, Vänersborg	1951	06
	KARLSSON, BENNY, Vänersborg	1947	09
*	KARLSSON, BERNY, Nödinge	1941	80
	CARLSSON, BERNT, F.d. Driftschef, Vänersborg	1938	04
*	CARLSSON, BERTIL, Annonskons, Vänersborg ständig medlem	1944	47
	KARLSSON, CONNY, Vänersborg	1964	12
	CARLSSON, DENNIS, Brålanda	1948	08
	KARLSSON, EDUR, Stigtomta	1932	97
	KARLSSON, ERIK, Sjökapten Vänersborg	1932	96
	KARLSSON, GILBERT, Vänersborg	1938	10
	KARLSSON, GÖSTA, Vänersborg	1926	99
	KARLSSON, HANS, Vänersborg	1946	05
	CARLSSON, HÅKAN, Vänersborg	1949	04
	KARLSSON, JAN, Vänersborg	1953	10
**	CARLSSON, CARL-OTTO, Spedit, Göteborg ständig medlem	1939	47
	KARLSSON, BERNDTSSON, KENT, Spanien	1940	97
	KARLSSON, BO-GÖRAN, Vänersborg	1953	08
	KARLSSON, KENT, Kriminalkommissarie, Trollhättan	1944	01
	CARLSSON, KENT-MORGAN, Vargön	1959	96
*	KARLSSON, KJELL-ANDERS, Typograf, Vänersborg	1958	82
	CARLSSON, CLAS, Vänersborg	1944	09
	KARLSSON, LARS ALBERT, Ingenjör, Trollhättan	1936	03
	KARLSSON, LARS GUNNAR, Järpås	1949	08
	CARLSSON, LARS-GÖRAN, Vänersborg	1943	10
	KARLSSON, LEIF, Vänersborg	1952	98
*	CARLSSON, LENNART, Göteborg ständig medlem	1946	47
	KARLSSON, MAGNUS, Åkeriägare, Vänersborg	1961	07
	KARLSSON, MARTIN, Studerande, Vänersborg, ständig medlem	1976	87
*	KARLSSON, PER AXEL, Verkst.montör, Vänersborg	1925	85
	KARLSSON, PETER, Vänersborg	1963	00
	KARLSSON, PETER, Vänersborg	1964	10
	KARLSSON, PETER, Kapten, Vänersborg	1970	12
	KARLSSON, ROGER, Senior consultant, Vargön	1943	96
*	CARLSSON, STIG, Smögen	1936	77
	KARLSSON, STURE, Helsingborg	1951	16
	CARLSSON, THOMAS, Målaremästare, Vänersborg	1957	96
	KARLSSON, TOMAS, Vänersborg	1970	12
	CARLSSON, TORE, Vänersborg	1952	13
	KARLSTRÖM, ROLAND, Vänersborg	1942	96
	KAUFFELDT, ANDERS, Vänersborg	1951	15
	CHRISTIANSSON, ROGER, Vargön	1950	15
	KIHLSTEN, CLAES-GÖRAN, Banktjänsteman, Vänersborg	1947	93
**	KIHLSTRÖM, LARS GÖRAN, Banktjänsteman, Frändefors	1936	65

*	KJELLSSON, DAN, Vänersborg	1941	74
	KJELLSSON, JOHAN, Vänersborg	1975	97
	KJELLSON, PATRIK, Tekniker, Vänersborg	1971	07
*	KJELLSSON, UNO, Direktör, Hälleviksstrand	1944	74
	KNUTSSON, ANDERS, Vänersborg	1944	05
*	KNUTSSON, BO, Pol.mag. Vänersborg	1945	90
	KNUTSSON, FREDRIK, Vänersborg	1971	08
*	KNUTSSON, LEIF, Arvika	1934	64
	KNUTSSON, OVE, Nacka	1934	06
	KOPP, INGENAR, Bohus	1936	07
	KORP, JAN-OLOF, Vargön	1944	12
	KORP, OVE, Färgelanda	1940	06
	KORITZ, PETER, Läkare, Vänersborg	1939	02
*	KORSE, KARL-GERHARD, Fil.lic., Vänersborg	1934	85
	KRISTENSSON, LENNART, Ingenjör, Vänersborg	1932	99
	KYLÉN, SVEN, Vänersborg	1959	06
	KÄCK, LENNART, Ekonom, Vargön	1952	04
	KÄCK, MARCUS, Sjuksköterska, Göteborg	1980	10
	KÄLLGÅRD, ÅKE, Ingenjör, Vänersborg	1939	08
*	KÄRVLING, ARNE, Redaktör, Vänersborg	1926	82
*	KÄRVLING, URBAN, Journalist, Herrljunga	1957	85
	LAND, SVEN-OLOF Direktör, Malmö	1942	09
	LANDGREN, HENRIK, Vänersborg	1987	95
*	LARSSON, ALF, Göteborg	1939	77
	LARSSON, ALVAR, Direktör, Vänersborg	1943	03
*	LARSSON, ANDERS, Spånga, ständig medlem	1963	63
	LARSSON, ANDERS, Vargön	1960	08
	LARSSON, ANDERS, Åstorp	1951	94
	LARSSON, ARNE, Ingenjör, Vänersborg	1943	95
	LARSSON, BO, Vänersborg	1947	13
	LARSSON, BENNY, Brålanda	1956	13
*	LARSSON, BERTIL, Sjöman, Vänersborg	1942	81
	LARSSON, BÖRJE, Fastighetsmäklare, Brålanda	1959	09
	LARSSON, BÖRJE, Grafiker, Vänersborg	1948	95
	LARSSON, BJÖRN, Vänersborg	1975	97
	LARSSON, CHRISTER, Samhällsbyggnadsschef, Vänersborg	1944	05
	LARSSON, DAVID, Vänersborg, ständig medlem	1998	98
	LARSSON, ERIK, Njurunda	1933	06
**	LARSSON, GÖSTA, Civilingenjör, Stockholm ständig medlem	1936	55
*	LARSSON, GÖTE, Göteborg	1944	66
	LARSSON, FRANKLIN, HENRIC, Vargön	1970	13
	LARSSON, HÅKAN, Vänersborg	1957	11
	LARSSON, INGEMAR, Civ. ing., Vänersborg	1955	96
	LARSSON, INGEMAR, Plåtslagare, Huskvarna	1939	89
	LARSSON, JAN-OLOV, Åkeriägare, Vänersborg	1946	03
	LARSSON, JOAKIM, Vänersborg	1996	13
*	LARSSON, JOHAN, Vänersborg, ständig medlem	1966	66
*	LARSSON, LARS, Revisor, Mölndal	1943	68

	LARSSON, LEIF, AV-chef, Vänersborg	1947	01
	LARSSON, LEIF, Vänersborg	1962	10
	LARSSON, LEIF, Chief Steward, Vänersborg	1968	13
	LARSSON, LENNART, Mellerud	1962	07
	LARSSON, MARTIN, Trafikinspektör, Vänersborg	1961	05
	LARSSON, MIKAEL, Laboratoriechef, Vänersborg	1959	04
	LARSSON, OLA, Verkstadschef, Frändefors	1965	03
	LARSSON, PER ARNE, Vänersborg	1953	00
**	LARSSON, ROLF, Underinspektor, Skärholmen, ständig medlem	1924	56
**	LARSSON, STIG, Direktör, Vänersborg, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (1990)	1935	57
	LARSSON, SVEN-ÅKE, Hamnchef, Vänersborg	1947	95
	LARSSON, TOMMT, Färgelanda	1953	16
*	LARSSON, YNGVE, Montör, Vargön	1927	77
	LARSSON, YNGVE, Vargön	1944	16
*	LARSSON, ÅKE, Vänersborg	1944	77
	LAUDON, ANDERS, F.d. Skolläkare, Vänersborg	1932	01
	LEJDSTRÖM, CARL-GUSTAF, Vänersborg	1947	10
	LEJDSTRÖM, MICHAEL, Vänersborg	1968	10
	LEIJON, STEFAN, Marknadskoordinator, Vänersborg	1964	08
	LEVÁN, OLOF, Ingenjör, Trollhättan	1924	93
	LIDELL, GUNNAR, Frändefors	1960	16
	LIDÉN, JAN-GUNNAR, Vänersborg	1948	95
	LIDÉN, JOHAN, Vänersborg	1961	15
	LIDHOLM, KARL ERIK, Vänersborg	1954	12
	LIDHOLM, PETER, Vänersborg	1960	04
	LILJEKVIST, KURT, Civilekonom, Vänersborg	1946	11
*	LIND, HÅKAN, Jur.kand.,Vänersborg, bisittare i styrelsen	1948	54
	LIND, JESPER, Vänersborg	1975	83
*	LIND, LARS, Civilingenjör, Lerum	1944	50
*	LINDBERG, ANDERS, Bankdirektör, Upplands Väsby	1938	66
*	LINDBERG, BENGT ARNE, Verkstadsarbetare, Vargön	1949	66
**	LINDBERG, CARL-AXEL, Ingenjör, Vallda	1944	65
*	LINDBERG, JAN, INGE, Ingenjör, Smedjebacken	1954	83
	LINDBERG, JOAKIM, Vargön	1979	88
	LINDSTRÖM, ANDERS, Vänersborg	1949	13
*	LINDÉN, LARS, Civilingenjör, Vargön, ständig medlem	1954	75
	LINDMARK, LARS GÖRAN, Bengtsfors	1950	16
	LINDSKOG, HANS, Byråchef, Vänersborg	1940	94
	LINDSTEDT, SVANTE, Vänersborg	1943	08
	LINDVALL, PER, Vänersborg	1946	06
	LINNARSSON, JÖRGEN, Ekonomiansvarig, Vänersborg	1948	97
	LINNARSSON, LENNART, Vänersborg	1952	98
**	LISS, PER-ARNE, Brålanda	1940	61
	LIVÉN, EJE, f.d förste länsassessor, Vänersborg	1931	96
	LJUNG, INGEMAR, Vänersborg	1966	94
	LJUNGGREN, LARS GÖRAN, Inspektör, Frändefors	1946	98
	LJUNGSTRÖMER, ANTON, Vänersborg	1989	01

	LJUNGSTRÖMER, ARNE, Glasmästare, Vänersborg	1951	95
	LOHEDEN, HÅKAN, Vänersborg	1962	13
	LOHEDEN, KARL GUSTAV, Vänersborg	1925	95
	LOHEDEN, PER, Stockholm	1959	13
	LOHM, SÖREN, Kranmaskinist, Vänersborg	1942	93
	LUND, KARL-GUSTAV, Vänersborg	1952	15
	LUNDBERG, ANDERS, Vänersborg	1977	05
	LUNDBERG, GUNNAR, Vägmästare, Vänersborg	1955	02
	LUNDBERG, ROGER, Vänersborg	1945	05
	LUNDBERG, SVEN-GUNNAR, Vänersborg	1939	16
	LUNDBERG, WIMAN, WILGOT, Vänersborg	2008	09
	LUNDBORG, ANDERS, Studerande, Vänersborg	1994	00
*	LUNDBORG, BO, Operasångare, Handen	1932	66
*	LUNDBORG, ERIC, Köpman, Vänersborg, ständig medlem, Gillevärd	1957	66
	LUNDBORG, GUSTAV, Studerande, Vänersborg	1987	00
*	LUNDBORG, JAN, Vänersborg	1952	73
	LUNDBORG, NIKLAS, Studerande, Vänersborg	1989	00
**	LUNDBORG, STEN, Köpman Vänersborg	1925	42
	LUNDGREN, STEN ÅKE, Bilhandlare, Frändefors	1954	01
*	LUNDGREN, ÅKE, Kriminalinspektör, Virserum	1946	88
	LUNDH, GUNNAR, Polismästare, Vänersborg	1935	94
	LUNDH, STAFFAN, Zanzibar	1965	12
**	LUNDIN, IVAR, Avsynare, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (1995)	1919	52
*	LUNDIN, JAN, Vänersborg	1936	69
*	LUNDIN, PER, Köpman, Vänersborg	1953	55
	LUNDQVIST, ULF, Banktjänsteman, Vänersborg	1946	93
	LUNDSTRÖM, HERBERT, Länsveterinär, Vänersborg	1936	89
*	LUNDVIK, MAGNUSSON, ULF, Tandläkare, Källby	1926	64
*	LÅNG, BÖRJE, Kurator, Trollhättan	1933	76
*	LÅNG, KENT, Bankdirektör, Vargön	1940	80
	LÅNG, KURT, Regionchef, Vänersborg	1951	06
	LÅNG, OWE, VD, Vargön	1963	97
*	LÅNG, STIG-ARNE, Konsult, Norrköping	1953	85
	LÖNNEHAG, FREDRIK, Hissings kärra	1980	14
	LÖFGREN, BENGT, Bagerikonditor, Vänersborg	1938	97
	LÖFGREN, JERKER, Läkare, Vänersborg	1943	02
	LÖNN, PER, Malmö	1977	08
	LÖVBERG, THORE, fd. chefsåklagare, Vänersborg	1925	91
	MAGNUSSON, ANDERS, Vänersborg	1944	06
*	MAGNUSSON, DICK, Vänersborg	1943	72
	MAGNUSSON, FREDRIK, Vänersborg	1970	16
	MAGNUSSON, HANS, Vänersborg	1933	15
	MAGNUSSON, LEIF, Vänersborg	1948	16
**	MAGNUSSON, NILS, Folkskollärare, Ljungskile	1940	65
	MAGNUSSON, PER, Bromma	1965	07
	MAGNUSSON, S-O, Kyrkomusiker, Vänersborg	1942	12

	MAHLVIKER, GUY, Vänersborg	1944	16
	MALM, CARL, Vänersborg	1983	14
	MALM, GÖTE, Vänersborg	1921	96
	MALM, RUNE, Vänersborg	1956	07
	MALMBERG, NILS, Vänersborg	1990	00
	MALMBORG, JOHAN, Civilekonom, Stockholm, ständig medlem	1975	76
*	MARKLUND, BERTIL, Professor, Vänersborg	1945	80
	MELIN, KENT-OVE, Begravningsentr., Grästorp	1959	06
	MEYERDAHL, RONNY, Vänersborg	1952	15
	MOLIN, ELVING, Vänersborg	1942	08
	MOLLBERG, THOMAS, Tullinge	1949	06
*	MOSSBERG, BERTIL, Uddevalla	1937	85
	MOSSBERG, LEIF, Arbetsledare, Vänersborg	1931	90
	MUNKBO, LEIF, Dals Rostock	1959	07
*	MÅRTENSSON, ARNE, Bankdirektör, Djursholm	1951	87
	MÅRTENSSON, BERNT, Skövde	1958	95
	MÖLLER, ALEXANDER, Vänersborg	1991	15
	MÖRK, SVEN-OLOF, Vänersborg	1942	08
	NEJDMO, TOMMY, Vänersborg, ständig medlem	1947	05
	NIDSJÖ, JAN-ERIC, Vänersborg	1935	99
	NIDSJÖ, KENNET, Konstruktör, Vänersborg	1963	04
	NILSÉN, PER, Malmö	1967	07
	NILSSON, BERNT, Vänersborg	1948	99
*	NILSSON, BO, Bankkamrer, Hisings-Kärra	1944	83
	NILSSON, BO, Vänersborg	1943	08
*	NILSSON, HANS, Moholm	1923	88
	NILSSON, LARS, Vänersborg	1946	99
	NILSSON, MATS, Rektor, Vänersborg	1949	04
	NILSSON, PATRIK, Vänersborg	1968	10
*	NILSSON, PER GÖSTA, Bokbindarmästare, Värnamo	1925	80
	NILSSON, PER OLOF, Vänersborg	1961	03
	NILSSON, PETER, Wien	1955	10
	NILSSON, PETER, Kontorist, Vänersborg	1971	97
	NILSSON, RAGNAR, Ingenjör, Vargön	1926	89
	NILSSON, SÖREN, Vänersborg	1938	98
	NILSSON, THOMAS, Vänersborg	1944	11
	NORBERG, KENNETH, Vänersborg	1949	09
	NORBERGER, JAN, Vänersborg	1947	12
*	NORDGREN, KENT ALLER, Ingenjör, Vänersborg	1937	81
	NORDMARK, STEFAN, Ekonomichef, Vänersborg	1957	12
	NORDQUIST, PETER, Vänersborg	1954	12
	NORDQVIST, P-O, Vänersborg	1963	14
	NORDQVIST, PETER, Vänersborg	1954	15
	NORÉN, HANS, Vänersborg	1966	11
	NORLIN, BERNDT-OLOF, Vänersborg	1942	97
	NORRMAN, JÖRGEN, Vänersborg	1965	14
*	NORRMAN, TOMMY, Posttjänsteman, Vänersborg	1944	90
	NYLÉN, TORE, Civilingenjör, Lidköping	1936	89

	NYSTRÖM, ULF, Smältv. arbetare, Vänersborg	1967	95
	ODELIUS, CHRISTOFER, Vänersborg	1993	05
*	ODELIUS, ERIK, Byggmästare, Vänersborg, ständig medlem	1934	79
*	ODELIUS, SVEN ERIK, Vänersborg, ständig medlem	1957	79
	ODHAMMAR, IVAN, Vänersborg	1932	06
	OLAUSSON, GÖRAN, Trollhättan	1938	99
	OLOFSSON, CLAS-GUNNAR, Skötare, Åmål	1952	11
	OLOVSSON, BENGT, Frändefors	1951	10
	OLSEN, POUL, Frisörmästare, Vänersborg	1938	91
	OLSSON, ANDERS, Vänersborg	1978	07
	OLSSON, BJÖRN, Vänersborg	1939	04
	OLSSON, BOSSE, Institutionschef, Vänersborg	1948	07
*	OLSSON, CHRISTER, V. Montör, Vänersborg	1956	83
**	OLSSON, FOLKE, Tekniker, Vänersborg	1929	48
	OLSSON, LARS-OLOV, Vänersborg	1949	05
*	OLSSON, LENNART, Ingenjör, Vänersborg	1928	78
	OLSSON, MATS, Frändefors	1968	14
	OLSSON, PETER, Vänersborg	1956	13
*	OLSSON, ROLF, Företagsekonom, Vänersborg	1949	72
	OLSSON, THOMAS, Värnamo	1961	13
	OLSSON, ULF, Ombudsman, Vänersborg	1962	09
*	OLSSON, ÅKE, Köpman, Vänersborg	1945	83
	OLSSON, ÅKE, Bilmekaniker, Vänersborg	1933	04
	PAJUSI, ARWO, Antikvarie, Söderåkra	1965	99
	PALM, RÅGER, Vänersborg	1945	13
	PALMQVIST, JAN, Vänersborg	1959	16
*	PALMSTRÖM, ALLAN, Lärare, V:a Frölunda ständig medlem	1933	76
*	PATRIKSSON, ANDERS, Arkitekt, Vargön	1960	85
*	PATRIKSSON, HENRIK, Driftingenjör, Vänersborg	1965	85
	PATRIKSSON, HÅKAN, Företagskonsult, Vänersborg	1946	94
*	PATRIKSSON, MAGNUS, Rådman, Timmersdala	1965	85
**	PATRIKSSON, RUNE, Köpman, Vänersborg	1937	65
	PAULSSON, MATTIAS, Snickare, Vänersborg	1975	10
	PAULSSON, ÅKE, Skara	1946	97
*	PERMVALL, OSKAR, Civilingenjör, Älvsjö	1957	88
	PERSSON, JONNY, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1948	95
	PERSSON, KENNET, VD, Vänersborg	1962	08
	PERSSON, MAGNUS, VD, Vänersborg	1967	05
	PERSSON, STIG, Direktör, Vänersborg	1949	04
*	PERSSON, SVEN-OLOF, Vänersborg	1925	77
	PERSSON, ÅKE, Vänersborg	1933	08
*	PETERSON, CHRISTER, Kommunalarbetare, Vänersborg	1943	71
	PETERSON, ERNST, Fil. mag, Vänersborg	1931	98
	PETERSON, KARL-AXEL, Västra Frölunda	1940	95
	PETERSSON, KARL-ERIK, Bälinge	1935	04
*	PETERSSON, OLOF, Montör, Vänersborg	1923	77
	PETERSSON, SET, Vänersborg	1965	15
	PETTERSSON, BJÖRN, Elektriker, Vänersborg	1962	92

	PETTERSSON, BENNY, Vänersborg	1957	12
	PETTERSSON, INGEMAR, Kungshamn	1950	99
	PETTERSSON, NILS ÅKE, Vänersborg	1941	94
	PETTERSSON, TOMMY, Grästorp	1957	96
	PRINS, EDDIE, Frisör, Vänersborg, ledamot beredningsnämnden	1971	94
	PRINS, SETH, Frisör, Vänersborg	1947	94
	QUENTZER, BERTIL, Lektor, Saltsjöbaden	1935	98
	RAHM, BÖRJE, Vargön	1947	13
*	RAHM, GUNNAR, Apotekare, Göteborg	1929	66
	RAHM, JAN-OLOF, Vargön	1946	12
	RAMM, TOMMY, Vänersborg,	1948	09
*	RAMNEMYR, BJÖRN, Mätningstekniker, Vänersborg	1943	72
	RAPP, ALFRED, Sjukhemsdir., Vänersborg	1943	03
	RAPP, CARL, Vänersborg	1992	05
	RAPP, MARCUS, Vänersborg	1994	05
	RAPP, MARCUS, Vänersborg	1998	16
	RAPP, PATRIK, Vänersborg	1962	00
	RAPP, URBAN, Vänersborg	1968	05
	RASMUSSEN, NILS ERIK, Vänersborg	1948	14
	REIMERS, GÖSTA, Göteborg	1943	02
	ROBERTSSON, SÖREN, Vänersborg	1934	14
	ROHLIN, LENNART, Vänersborg	1946	11
	ROSENGREN, BENGT, Avd. chef, Vänersborg	1946	05
*	ROSENGREN, KARL-ERIK, Ingenjör, Vänersborg	1938	71
*	ROSLIN, LENNART, Ingenjör, Ryssby	1945	79
**	ROSLIND, SVEN-GUNNAR, Opt, Mellerud, ständig medlem	1940	58
	RUDSTRÖM, LARS, Samhällsplanerare, Vänersborg	1957	02
	RUSSBERG, BERNDT, Konstnär, Vänersborg	1931	99
	RUSSBERG, KENT, Vänersborg	1939	11
	RUSSBERG, MIKAEL, Civ. ingenjör, Vallentuna	1969	04
*	RYBERG, EVERT, Lagerchef, Perstorp	1940	90
*	RYBERG, LENNART, Styckmästare, Vänersborg	1932	90
	RYDING, SVEN, Vänersborg	1940	04
	RÅDMARK, THURE, Överläkare, Vänersborg	1952	99
**	SAHLIN, PER-ANDERS, Fil.kand. Enskededalen	1945	50
	SAHLSTEN, BO, Trollhättan	1950	05
*	SALANDER, HÅKAN, Doktor, Vänersborg	1939	85
	SALONEN, ARVID, Tandläkare, Stockholm	1980	87
	SALONEN, BÖRJE, Örebro	1951	95
	SALONEN, EMIL, Torslanda	1977	87
*	SALONEN, LARS, Tandläkare, Vänersborg, bisittare i styrelsen	1948	81
	SALONEN, OSKAR, Vänersborg	1987	89
*	SAND, NILS OLOF, Köpman, Vänersborg	1933	76
	SANDGREN, ROGER, Vänersborg	1954	14
	SCHAGERSTRÖM, ROLAND, F.d. Brandmästare, Vänersborg	1936	05
	SCHMIDT, THOMAS, Vänersborg	1950	14
	SELIN, LEIF, Direktör, Vänersborg	1947	02
	SEGERTOFT, HANS, Vänersborg	1938	14

	SILLÉN, SVEN, Frändefors	1950	15
	SJÖBERG, KJELL, Fastighetsingenjör, Vänersborg	1942	01
	SJÖGREN, BENGT O.T, Göteborg	1932	07
	SJÖSTAD, EMIL, Vänersborg	1990	00
*	SJÖSTAD, LEIF, Elektriker, Vänersborg	1958	81
*	SJÖSTRAND, CHRISTER, Civilingenjör, Göteborg	1943	79
	SJÖSTRAND, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg	1944	94
*	SJÖSTRÖM, JAN, Köpman, Vänersborg	1930	77
*	SJÖSTRÖM, ROLF GEORG, Golvläggare, Vänersborg	1926	87
	SJÖSTRÖM, STAFFAN, Adjunkt, Vänersborg	1954	10
	SKAGERLIND, HANS-RUNE, Göteborg	1937	08
	SKARSJÖ, LENNART, Företagsförmedl., Grebbestad	1945	99
	SKANTZE, LARS, Vänersborg	1968	13
	SKOOGH, ANDREAS, Drifttekniker, Vargön	1979	95
	SKOOGH, EIVIND, Vänersborg	1947	08
*	SKOOGH, GUNNAR, Fastighetsmäklare, Vänersborg, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (2007)	1937	69
	SKOOGH, JAN-OLOF, Auktoriserad redovisningskonsult, Karlstad	1952	95
**	SKOOGH, LARS-OLOF, Trafikmästare, Vänersborg	1925	58
	SKOOGH, LENNART, Sollentuna	1949	92
**	SKÖLDEBORG, KARL-AXEL, Billackerare, Vänersborg	1927	62
	SPJUTH, LENNART, Civilingenjör, Oxelösund	1949	02
	STAKEBERG, HÅKAN, Vänersborg		13
	STALFORS, LEIF, Vänersborg	1939	98
*	STALFORS, TOMAS, Vänersborg	1948	83
	STARK, DAN, Vänersborg	1946	02
	STEINER, ARNE, Vänersborg	1945	09
	STENSON, MORGAN, Uddevalla	1960	07
*	STENSTRÖM, GÖRAN, Pol.mag. Göteborg	1939	74
*	STENSTRÖM, ROLF, TV-tekniker, Vänersborg	1937	76
	STERNER, ANDERS, Instrumentkontrollant, Vänersborg	1955	94
	STERNER, SVEN-OLOF, Vänersborg	1953	15
	STJERNDAHL, ULF, Vänersborg	1960	13
	STJÄRNERED, BERTIL, Vänersborg	1940	10
	STORM, GÖRAN, Nol	1946	02
	STORM, LARS, Vänersborg	1962	11
	STRAND, JAN-OLOF, Banktjänsteman, Vänersborg	1969	99
	STRAND, JOHAN, Vänersborg	1967	97
	STRAND, LENNART, Behandlingsassistent, Vänersborg	1946	01
	STRAND, OLLE, Vänersborg	1931	93
	STRANNE, HENRIK, Vänersborg	1964	97
	STRID, BROR, Vänersborg	1944	04
*	STRIVE, STAFFAN, Sjökapten, Ljungskile	1960	85
	STRÖM, DAG, Vänersborg	1951	04
*	STRÖM, PER, Byggnadsingenjör, Motala	1920	76
*	STRÖM, RAGNAR, Civilingenjör, Stockholm	1939	82
*	STRÖM, SÖREN, Redaktör, Vänersborg	1934	67
*	STRÖMBERG, REINE, Fastighetschef, Vänersborg	1938	88

	STÅHLBERG, PER OLOF, Plåtslagare, Vänersborg	1944	95
	STÖÖK, ANDERS, Vänersborg	1937	09
*	SULTAN, JAN, Förvaltare, Vänersborg	1934	84
*	SUNDELIUS, CLAS, Ingenjör, Vänersborg	1936	75
	SUNDELIUS, JONAS, Vänersborg	1963	04
	SUNDSTRÖM, BERNT, Västra Tunhem	1945	14
*	SUNNERDAHL, SVEN-OLOF, Reparatör, Vänersborg	1938	79
	SVANBERG, BERTIL, Vänersborg	1925	04
*	SVANBERG, HENRIK, Vänersborg, ledamot beredningsnämnden	1966	84
*	SVANBERG, MARTIN, Ingenjör, Trollhättan	1962	84
	SVANBERG, ÅKE, Informationschef, Strömstad	1943	96
	SVANLING, THOMAS, Byggnadstekniker, Vänersborg	1958	05
	SVENN, JOACIM, Vänersborg	1960	13
	SVENSSON, ALF, Droskägare, Vänersborg	1957	94
*	SVENSSON, BENGT, Representant, Vänersborg	1932	64
	SVENSSON, BERTIL, Brandförman,Vänersborg	1924	93
	SVENSSON, EVERT, Vänersborg	1952	16
	SVENSSON, GÖRAN, Brandman, Vänersborg	1956	01
	SVENSSON, GÖRAN, Kungshamn	1951	08
	SVENSSON, HANS, Vaktmästare, Vänersborg	1957	05
	SVENSSON, KENT, Vänersborg	1937	04
*	SVENSSON, LARS-GUNNAR, Brastad	1952	80
*	SVENSSON, LENNART, Vänersborg	1952	80
	SVENSSON, LENNART, Vänersborg	1969	15
	SVENSSON, MATS OVE, Kommunchef, Kungshamn	1949	14
	SVENSSON, STEFAN, Driftstekniker, Vänersborg	1966	04
	SVENSSON, ÅKE, Vänersborg	1948	12
	SWAHN, JANERIC, Vänersborg	1950	05
	SÄVBLOM, DAG, Vänersborg	1964	07
*	SÖDERBOM, LARS-ÅKE, Målare, Vänersborg	1954	81
	SÖDERKVIST, GUNNAR, Snickare, Vänersborg	1955	92
	SÖDERQVIST, NILS-ERIK, Riksdagsman, Brålanda	1948	95
	SÖDERROS, STEN, Uddevalla	1951	04
*	SÖDERSTRÖM, LEIF, Vänersborg	1960	84
*	SÖDERSTRÖM, PER ARNE, Kamrer, Vänersborg	1933	66
*	SÖDERSTRÖM, STIG, Vänersborg	1940	83
*	SÖDERSTRÖM, SVEN, Postmästare, Vänersborg	1933	83
	TALLBO, BO, Vänersborg	1952	95
*	TENGBLAD, SVANTE, Ekonomichef, Vänersborg	1953	87
**	THERNQUIST, KJELL, Redovisn.konsult, Vänersborg, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (1990)	1939	50
	THORELL, LAVE, Vänersborg	1944	16
*	THORELL, SUNE, Logistiker, Båstad	1955	88
	THORNELL, ERLAND, Vänersborg	1943	08
	THORSSON, BRUNO, Rådman, Vänersborg	1941	01
	THORVALDSSON, CARLSSON, PER, IT-Tekniker, Brålanda	1962	04
	THUNBERG, BO, Biolog, Kil	1952	01
*	THUNBERG, SVEN, Kommunalarbetare, Vänersborg	1935	79

	THÖRNKVIST, OVE, Kommundirektör, Uddevalla	1960	10
**	TIBBLIN, LENNART, Arbetsledare, Lerum	1935	61
*	TIDSTRAND, LENNART, Kamrer, Alingsås	1936	76
	TIMMERFORS, STIG, Frändefors	1938	03
	TOMELIUS, HALVARD, Vänersborg	1921	98
	TORNBERG, LARS, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2010)	1934	02
	TROPP, INGVAR, Skattkärr	1940	01
*	TURTELL, LARS, Byggnadsingenjör, Vänersborg	1942	80
	TVIKSTA, EVALD, Ödsmål	1935	04
*	TVIKSTA, INGEMAR, Vänersborg	1933	85
	TÖRNER, SVEN-OLOF, Vänersborg	1950	98
	TÖRNELING, JONSSON, GUNNAR, Vargön	1944	16
*	ULLDAHL, CONNY, Distributör, Vänersborg	1956	88
	ULVEGÄRDE, SVEN OLOF, Borås	1945	16
	UTTER, KARL ANDERS, Frändefors	1947	95
	WADELL, LEIF, Köpman, Göteborg	1940	01
*	WADMAN, DAG, Bankdirektör, Vänersborg	1949	80
	WAERN, FREDRIK, Lantmästare, Vargön	1943	89
	WAGNERVIK, THOMAS, Miljöchef, Vänersborg	1956	11
*	WAHLIN, BJÖRN, Distr.överläk, Stockholm	1942	85
*	WAHLIN, JACOB, Vargön	1960	71
*	WAHLIN, TORKEL, Docent, Upphärad	1943	85
	WALLIN, BJÖRN, Civilingenjör, Vänersborg	1939	94
	WALLIN, KENNETH, Målare, Vänersborg	1964	92
	WALLTIN, HÅKAN, Bid Manager, Vänersborg	1968	01
	WADENBRANDT, ULF, Vänersborg	1968	12
	WANNERUD, LARS, Vänersborg	1924	05
	WASSÉN, HANS, Vänersborg	1952	04
	WASSÉN, LARS, Vänersborg	1966	04
*	WASSENIUS, SVEN, Tandläkare, Vänersborg	1927	77
*	WEISS, ANDERS, Byrådirektör, Munkedal	1940	66
*	WELÉN, PER, Civ. Ingenjör, Trollhättan	1960	73
*	WENNBERG, LENNART, Kontrollant, Vänersborg	1951	75
	WENNBERG, MATS, Platschef, Vargön	1942	02
*	WENNBERG, YNGVE, Telearbetare, Vänersborg	1934	79
	WENNERBERG, FREDRIK, Vänersborg	1990	04
*	WENNERBERG, HENRIK, Vänersborg	1948	85
*	WENNHAGE, PER, Tekn. dr. Älvsjö	1966	80
	WENNLIND, BÖRJE, Vänersborg	1937	05
*	WERNER, SVEN, Tekn. Dr, Steninge	1952	77
	WERNSTÅHL, OLLE, Ingenjör, Vänersborg	1953	14
	VESSBY, ENAR, Gamleby	1939	05
*	WESTERBERG, BO, Ingenjör, Vänersborg	1940	76
*	WESTERBERG, LARS, Vänersborg	1928	81
*	WESTERLUND, ÅKE, Regionchef, Vänersborg, ledamot beredningsnämnden	1950	80
*	WESTHALL, HÅKAN, Kronofogde, Vänersborg	1938	74
*	WESTHALL, SVEN, Ingenjör, Vänersborg	1945	75

	WIBERG, ALF, Vargön	1956	16
*	WULF, ERIK, Civilekonom, Lerum	1950	63
	VÄNERLÖV, INGEMAR, Riksdagsledamot, Vänersborg	1944	94
**	WÄRNE, ORVAR, Kontorist, Trollhättan	1928	53
	ZETTERBERG, BO, Vänersborg	1950	16
*	ZETTERBERG, CHRISTER, Näringslivssekr., Vänersborg, Gilleskrivare	1945	88
	ZICKERMAN, MAGNUS, Helsingborg	1955	05
	ÅBERG, DAN, Vänersborg	1956	12
*	ÅBERG, GERT-OLOF, Byggnadssnickare, Vänersborg	1958	74
	ÅBERG, SVEN, Vänersborg	1943	16
	ÅHLUND, BO, Ingenjör, Vänersborg	1944	95
	ÅHLUND, JOHAN, Banktjänsteman, Vänersborg	1974	11
*	ÄNGERMARK, WILHELM, Antikvarie, Uddevalla, ständig medlem	1924	85
	ÖBERG, ANDREAS, Vänersnäs	1997	16
	ÖHGREN, ANDREAS, Frändefors	1972	01
	ÖHMAN, OVE, Byggnadsarbetare, Vänersborg	1958	11
	ÖRTENBLAD, ROLF, Distriktschef, Vargön	1934	93
*	ÖSTERBERG, JAN, Inköpschef, Ljungskile	1937	90
	ÖSTH, BENNY, Verkstadsschef, Vänersborg	1941	05
	ÖSTH, JOACHIM, Vänersborg	1965	13

Antal medlemmar: 983

** Berättigade till 25-årstecknet* *Gillets Plusgironummer är 32 93 19-8*
*** Berättigade till 50-årstecknet*
För att underlätta arbetet med medlemsförteckningen ombedes gillebröderna att till Gillet anmäla ev. ändring av adress, titel m.m. till

Vänersborgs Söners Gille
Göran Hagborg, Öxneredsvägen 117 B
462 61 Vänersborg **epost: hagborg@tele2.se**

www.vanersborgssonersgille.se

Styrelseberättelse 2015

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avge följande berättelse för verksamhetsåret 2015, Gillets 110:e.

Styrelsen har under året arbetat i enlighet med Gillets ändamål, att anordna gillestämmor, att publicera uppsatser eller medverka i andra sammanhang, som kan befordra kännedom om Vänersborg samt att förvalta donationer och utdela stipendier och utmärkelser.

Således har Gillet samlats till Årsstämma den 25 mars i Lagergrenska Huset med ett 80-tal deltagare. Sedvanliga förhandlingar följdes av ett föredrag av Nils Olof Larsson med sonen Daniel, vilka tog oss med på en cykeltur tvärs USA. Tillsammans och med bilder berättade de om sin cykeltur under 60 dagar och 600 mil från Los Angeles till Washington. Ett mycket uppskattat inslag i stämman.

Högtidsstämman, tillika 110-års jubileumsstämma avhölls den 30 oktober på Quality Hotel i närvaro av ett drygt 100-tal gillebröder. Musikpedagogen Anna Bornander tilldelades Gillets medalj för sina insatser i elevers musikutbildningar. Gillets medalj tilldelades även Gunnar Jarhed för sitt arbete med att samla och förmedla vår stads historia. Gillets Ungdoms-stipendium utdelades detta år till den framgångsrike unge golfspelaren Viktor Hagborg Asp. Till stämman hade även kallats de bröder, vilka var berättigade att erhålla tecknet för 50-årigt medlemskap; Nils Magnusson, Lars Göran Kihlström, Rune Patriksson, Carl Axel Lindberg, Christer Andersson och Per Anders Sahlin. Så även de som uppnått 25-årigt medlemskap; Kent Andersson, Bengt Ankartoft, Patrik Ankartoft, Sture Ankartoft, Curt Göran Crantz, Rolf Gillberg, Leif Mossberg, Lennart Ryberg, Jan Österberg, Merril Boman, Jan Fager, Åke Gustafsson, Tommy Norrman, Evert Ryberg, Bengt Ceder, Egon Fredman, Bo Knutsson, Hans Olof Persson, Christer Svensson, Martin Fredman och Gerhard Johansson. Stämman fortsatte med Jubileumssupè med damer. Under supen redovisade Lars Salonen Årskrönikan och Bo Knutsson kåserade kring några objekt med en spännande historiebakgrund. Kvällen avslutades med mingel och dans.

I samband med nationaldagsfirandet överlämnade Peter Johansson Sångsällskapet Sjung-Sjungs stipendium till Linus Wallberg. En sångare med en enastående stämma och ett artisteri utöver det vanliga. Utdelningen av musikstipendier ur Elis Ullmans minnesfond anordnades

den 10 oktober i en nästan fullsatt kyrka. Konserten inleddes av stipendiaterna Anna Steppler och Martina Norén på orgel respektive trumpet. Nytt för året var medverkan av Vargöns Symfoniorkester, vilka bjöd på ett makalöst framträdande.

I syfte att bereda medlemmar i Gillet och andra fler möjligheter till att träffas och få fördjupade kunskaper om stadens historia genomfördes ett Öppet hus den 29 augusti. Ett 100-tal personer hade hörsammat inbjudan till Gillets lokaler och bjöds på en musikunderhållning, föredrag och förfriskningar. Sedvanligt har Gillets årsskrift utkommit, nu med sin 84:e årgång. Gillegolfen genomfördes i strålande väder den 18 augusti med ett 30-tal deltagare. Tävlingen vanns detta år av Kent Russberg.

Inför julen har ett antal julblommor på sedvanligt sätt delats ut. De ges till personer, vilka särskilt bör tackas eller som behöver en uppmuntran inför julen.

Gillets byggnader, både in- och utvändigt och utemiljön har varit föremål för en omfattande upprustning och uppfräschning. Husen och miljön kring dem har Gillet åtagit sig att förvalta och det är glädjande att vi har resurser att bevara en kulturskatt av sådan betydelse för stadens historia. Men vi bevarar inte bara det ursprungliga. Vi följer även den moderna teknikens landvinningar då vi numera i energisparande syfte installerat en luftvärmepump.

Styrelsen har under året haft elva protokollförda sammanträden. Styrelse, Beredningsnämnd, Årsskriftsnämnd, Veteranerna samt olika arbetsgrupper har dessutom samlats för att bereda olika frågor och stärka gemenskapen. Styrelsen har under året bestått av Peter Johansson, 1:e Ålderman, Joakim Bernling, 2:e Ålderman, Göran Hagborg, Kassafogde, Christer Zetterberg, Gilleskrivare, Eric Lundborg, Gillevärd, Håkan Lind, Bisittare och Lars Salonen, Bisittare.

Vänersborg i mars 2016.

Christer Zetterberg Gilleskrivare	Peter Johansson 1:e Ålderman	Joakim Bernling 2:e Ålderman
Göran Hagborg Kassafogde	Eric Lundborg Gillevärd	Håkan Lind Bisittare
Lars Salonen Bisittare		

www.vanersborgssonersgille.se

Årsbokslut 2015

Resultaträkning

Intäkter

Medlemsavgifter	179 500:-
Bokförsäljning	3 850:-
Övriga intäkter	818:-
Ränteintäkter	6 012-
Årets Underskott	165 298:-
Summa	355 478:-

Kostnader

Kostnader årsskrift	88 002:-
Annonsintäkter	/- -32 500:-
Nettokostnad årsskrift	55 502:-
Lokalkostnader	223 570:-
Telefon, porto	17 269:-
Sammanträdeskostnader	7 860:-
Uppvaktningar	15 519:-
Annonsering	2 197:-
Kontorskostnader	3 921:-
Övriga kostnader	25 305:-
Räntekostnader	3 865:-
Skatter	470:-
Summa	355 478:-

Balansräkning 2015 12 31

Tillgångar

Kassa bank, plusgiro	221 943:-
Fonder	857 028:-
Övriga fordringar	1 500:-
Inventarier	75 000:-
Årets Underskott	165 298:-
	1 320 769:-

Skulder, Eget kapital

Diverse skulder	7 053:-
Eget kapital Fonder	619 918:-
Eget kapital Gillet	369 704:-
Eget kapital Sjung Sjung	324 094:-
	1 320 769:-

GRANSKNINGSBERÄTTELSE

Undertecknade, som utsetts att granska Vänersborgs Söners Gilles räkenskaper och förvaltning för år 2015, får efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse.
För uppdragets fullgörande har vi tagit del av Gillets samt dess fonders räkenskaper och styrelsens berättelse samt i övrigt företagit de granskningsåtgärder vi ansett nödvändiga. Någon anledning till anmärkning föreligger inte beträffande de till oss överlämnade handlingarna, bokföringen, inventeringen av dess tillgångar eller eljest beträffande Gillets förvaltning.
Med anledning härav tillstyrker vi full ansvarsfrihet för den tid granskningen avser.

Vänersborg den 20 februari 2016

Jan-Olof Strand
Granskningsman

Lennart Svensson
Granskningsman

www.vanersborgssonersgille.se

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 2016

Styrelse

JOHANSSON, PETER, Museichef, 1:e Ålderman 2011 (2008)
BERNLING, JOAKIM, Advokat, 2:e Ålderman 2011 (2008)
ZETTERBERG, CHRISTER, Näringslivssekreterare, Gilleskrivare 2003 (2002)
HAGBORG, GÖRAN, Redov.konsult, Kassafogde 1993 (1980)
LUNDBORG, ERIC, Köpman, Gillevärd 2008 (2006)
SALONEN, LARS, Tandläkare, Bisittare 2006
LIND, HÅKAN, Jur.kand, Bisittare 2008 (2003)
BOMAN, GÖRAN, Försäljningschef, Ersättare 2008
ALFREDSSON, LARS, Administrativ chef, Ersättare 2011

Beredningsnämnd

ZETTERBERG, CHRISTER, Gilleskrivaren
WESTERLUND, ÅKE, Regionchef
SVANBERG, HENRIK, Ingenjör
PRINS, EDDIE, Frisör
JOSTEN, HENRIK, Lärare
ERIKSSON, PATRICK, Egenföretagare
LINNARSSON, LENNART, Begravningsentreprenör

Årsskriftnämnd

BERNLING, JOAKIM, 2:e Ålderman
BERNLING, KARL, Postiljon
BOMAN, GÖRAN, Försäljningschef
JARHED, GUNNAR, Banktjänsteman
AHLIN, GÖRAN, Ingenjör
KNUTSSON, BO, Pol mag
JOHANSSON, PETER, Museichef
HEDQVIST, PER, Byråassistent
LIND, HÅKAN, Jur.kand
LINNARSSON, LENNART, Begravningsentreprenör

Granskningsmän

STRAND, JAN-OLOF, Bankchef
SVENSSON, LENNART, Intendent
WASSÉN, LARS, Banktjänsteman, suppleant

GILLETS ÅLDERMÄN

Stadskassören Ferdinand Hallberg	1905-1920
Direktören Edwin Andersson	1921-1935
f.d Fältläkaren Karl Gustaf Cedergren	1936-1941
Borgmästaren Bertel Hallberg	1942-1953
Landskamreraren Gunnar Hjorth	1954-1964
Länspolismästaren Erik Sahlin	1965-1973
Kamreraren Olov Janson	1974-1979
Fd. Disponenten Sven Lind	1980-1990
Direktören Stig Larsson	1991-2005
Ingenjören Göran Ahlin	2006-2010
Museichefen Peter Johansson	2011-

Gillets styrelse leddes till 1933 av en ordförande. Detta år infördes beteckningen Förste Ålderman samtidigt som styrelsens övriga ledamöter fingo sina nuvarande titlar

www.vanersborgssonersgille.se

MEDLEMSINFORMATION
Gillets hemsida

Vänersborgs Söners Gille har naturligtvis en egen hemsida på det s.k nätet. Vi försöker efter bästa förmåga att hålla den uppdaterad och aktuell. Du loggar in på internetadressen: www.vanersborgssonersgille.se och hamnar på vår startsida, där Du finner de senaste nyheterna och flikar som leder till vidare information. Du kan ex. läsa samtliga årsskrifter sedan 1932.

Genom att klicka på fliken ”Medlemskap” kan Du enkelt anmäla nya medlemmar genom att fylla i formuläret och sända det via e-post direkt till Gillet.

Medlemsförteckningen
Den medlemsförteckning som Du finner i årsskriften är inte till alla stycken helt korrekt vad avser titlar, bostadsort mm. Vi uppskattar om Du meddelar oss eventuella felaktigheter antingen via e-post: hagborg@tele2.se eller genom ett telefonsamtal till Göran Hagborg 0521-17705 eller brevledes till adress: Vänersborgs Söners Gille, Göran Hagborg, Öxneredsvägen 117 B, 462 61 Vänersborg.

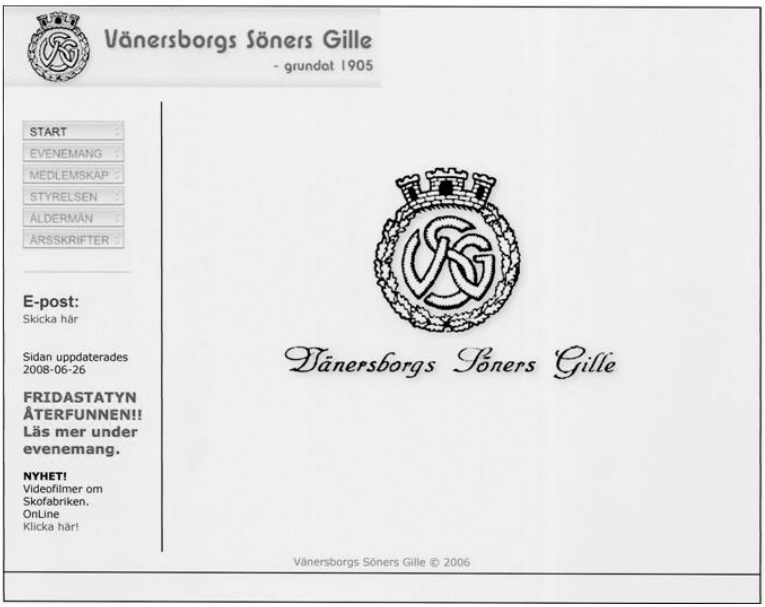

www.vanersborgssonersgille.se

Vänersborgs Söners Gilles styrelse 2016

Bakre raden fr. vänster Christer Zetterberg, Håkan Lind, Eric Lundborg, Lars Salonen.
Främre raden fr. vänster Joakim Bernling, Peter Johansson, Göran Hagborg.

www.vanersborgssonersgille.se

Årsskriftsnämnden 2016

Årsskriftsnämnden 2016. Fr.v. Karl Bernling, Peter Johansson, Göran Ahlin, Per Hedqvist, Göran Boman, Gunnar Jarhed, Håkan Lind, Joakim Bernling, Lennart Linnarsson, Bo Knutsson. Foto: Karl Bernling

SCOOZ
VÄSK- & SKOMODE
Edsgatan 19 E, Vänersborg. Tel 0521-142 46
www.scooz.se

ASPERA
Skadedjurskontroll
Fasadtvätt, takrengöring
Tel. 0730-35 67 70

Ståhlbergs
Plåtslageri
Tenggrenstorpsvägen 17
462 56 Vänersborg
Tel. 0521-194 16
Fax 0521-642 45

PRINS
frisersalong
Kungsgatan 17, Vänersborg
Tel. 0521-668 95
www.prins.se

mid
MARKETING
Reklam och marknadskommunikation
Vänersborg | Uddevalla | Göteborg
www.midmarketing.se

Skiffer
• Skiffer för utom- och inomhusbruk
• Köksbänkar i granit
• Marmor
SKIFFERFORUM
VÄNERSBORG
Industrigatan 2, Vänersborg • 0521-71 12 13
www.skifferforum.se

– Säljande samarbete på 190 orter –
Svensk Fastighetsförmedling
Edsgatan 6 VÄNERSBORG
Tel. 0521-655 50
ENDA FRISTÅENDE RIKSOMFATTANDE MÄKLARFÖRETAG

VÄNERSBORGS
MÅLERI
Verkstaden Sundsgatan 37
Tel. 0521-71 12 25
malarn@vanersborgsmaleri.se

ALAB
FASTIGHETER
0521-25 56 00

VBG GROUP
www.vbggroup.com

Swedbank
www.swedbank.se

Forum Vänersborg
www.vanersborg.nu

Kronogatan 42
Vänersborg
Tel. 0521-107 97
Fax 0521-107 24
bil 0708-37 35 37

Kalas boden
Nyttigare Godare Roligare

Kungsgatan 21, 462 33 VÄNERSBORG
Telefon 0521-154 45, fax 0521-101 68
www.kalasboden.se

COMFORT

B.Erlandsson AB
RÖRLEDNINGSFIRMA

AFFÄRSJURIDIK • FAMILJERÄTT
SKADESTÅND • BROTTMÅL • KONKURSER
FÖRSÄKRINGSÄRENDEN • FASTIGHETSRÄTT
HYRES- O ARRENDERÄTT • BOUTREDNINGAR
TRAFIKRÄTT ALLMÄN RÄTTSHJÄLP • RÄTTSSKYDD
ADVOKATERNA
BERNLING • BOBERG • CEDER
BOX 12 • KUNGSGATAN 9 • 462 21 VÄNERSBORG
TEL 0521–66200 • TELEFAX 0521–66229

www.vanersborgssonersgille.se

AUKTORISERADE BEGRAVNINGSBYRÅER · SBF ·
blixt
BEGRAVNINGSBYRÅ
Vänersborg 0521-71 11 63 Trollhättan 0520-160 02

Vänersborgs kommun
- attraktiv och hållbar
i alla delar, hela livet

VÄNERSBORGS
BOSTÄDER
0521 - 260 260

Länsförsäkringar
Fastighetsförmedling
Vänersborg/Trollhättan
Tel. 0521-27 32 80
Tel. 0520-49 49 30

7 ELEVEN
Gropbrovägen 2 Vänersborg
Tel. 0521-140 35

OPTIKER LILJELOOD
Det Personliga Snälla Familjeföretaget
Vi är inte Nöjda förrän Du är Nöjd!
Optikerfamilj i 80 år
Leg. Optiker • Kontaktlinsbehörighet • Arbetsmedicinskbehörighet •Synergonom.
Sundsgatan 11 Vänersborg
Tel. 0521-10 000

Lundborgs
HERREKIPERING
EDSGATAN 14 VÄNERSBORG
TEL 104 14

hanssonbil.se

www.vanersborgssonersgille.se

Vi finns, om du behöver oss

Vi kan hjälpa dig med bland annat begravning, gravsten, juridik och försäkringar. Du är varmt välkommen in på vårt kontor. Vi gör även hembesök och har jour dygnet runt.

Edsgatan 22, Vänersborg, tel: 0521-611 60
www.fonus.se

FONUS

VASSBOTTENS BIL

KIA

KIA MOTORS

Östra vägen 28, VÄNERSBORG
tel. 0521-192 22

QUALITY HOTEL

0521-57 57 20

Mäklarhuset
HOME OF HOUSEBOOK

Hamngatan 9 i VÄNERSBORG
telefon 0521-680 85
www.maklarhuset.se

Knutssons
Antik- och Konsthandel AB
Bo Knutsson

Kungsgatan 3, Vänersborg
0521-660 77

MALMSTRÖMS
ur ● guld ● vänersborg

Din Guldbutik i Trestad
Edsgatan 21 Vänersborg
Tel. 0521 - 106 95

interflora fresh

Thernquist
Blomsterhandel

Edsgatan 19, 462 21 Vänersborg
Telefon 0521-100 63

Handelsbanken
–En riktig bank

Edsgatan 11, Box 116, 462 34 Vänersborg
Tel 0521-28 28 00, fax 0521-646 76
www.handelsbanken.se/vanersborg

VÄNERSBORGS MUSEUM
– Upptäcktsresor i tid och rum –
Telefon:0521-600 62, 070-544 75 39
www.vanersborgsmuseum.se

Klockor & mycken
Din urmakare i Vänersborg
Butik och verkstad
0521-10762 • Sundsgatan 9c

mediatryck
Magnetvägen 10
TROLLHÄTTAN
0520-47 99 50

RESTAD
VISITRESTAD.SE

ICA KVANTUM
Vänersborg

ircon EFFICIENT INFRARED PAPER DRYING
Box 59, 462 21 VÄNERSBORG
Tel. 0521-27 69 70

BRANDT
www.brandtbil.se

STRAND HOTELL
VÄNERSBORG
Tel. 0521-138 50
Fax 0521-159 00
Hamngatan 7
462 33 VÄNERSBORG

Nordfeldts
TEL 101 10
EDSGATAN 12 B
VÄNERSBORG

NSP
50 år
JUBILEUM 1964-2014
Nordiska
Skorstensprodukter AB
0521-65 999

SJÖSTADS
Electrolux Home
SVARVARGATAN 4
VÄNERSBORG
TEL 0521-120 00

B.A. Johansson
Fastighetsförvaltning AB
www.bafastigheter.nu

Allt under samma tak
Ring 0521-27 30 00 eller
besök oss på Vallgatan 21
i Vänersborg, så hjälper vi dig!
Länsförsäkringar
Älvsborg

ecco
ara
rieker
BIRKENSTOCK
NYA SKOR
Sundsgatan 9
Tel. 170 30
www.nyaskor.se

yngves Dialect
Yngves
Onsjö Företagsby, Vänersborg
Tel. 0521-665 00
www.yngves–elektronik.se

Lundin Oriental rugs
Persiska handknutna mattor
Östergatan 7 Vänersborg
Tel. 070-544 75 69

MOBILBANKEN
www.mobilbanken.se
Mobilupplåsning,
Reparationer
Köper, Byter & Säljer
Edsgatan 27 Vänersborg • Tel. 0521-173 00

c/o smile
TANDVÅRDSKLINIKEN
Edsgatan 23
Tel 0521-71 18 88

Lotta
SPARKÖP
Skyttegatan 3 – Vänersborg
Tel. 0521-613 50, 172 16

Thomas Carlssons Måleri AB
Tel. 0521-666 65
070-529 93 22
carlssons.maleri@spray.se

Välkomna till
Konditori Princess
Tårtor, Bakelser, Bröd
Smörgåstårta, Smörgåsar
Vetebröd, Kondiskakor, Småbröd
Beställ på tel. 0521-164 90
Öppet:
Mån-fre 8.00-18.00
Lör 9.00-15.00
Sön 11.00-15.00

Varuhuset
mitt i Centrum
I vårt sortiment hittar ni produkter så som...
• Presentartiklar
• Verktyg
• Elmaterial
• Hygienartiklar
• Båttillbehör
• Ramar
• Leksaker
• Belysning
• Husgeråd
• Inredning & Design
•...och mycket mer!
CK:s
Öppet: Vard 09.30-18.00
Lörd 09.30-15.00
Sandsgatan 8 - Vänersborg
Tel. 0521-100 10

Restaurang
KOPPARgrillen
Hamngatan 13, Vänersborg
Tel. 0521-18151

trenova center
TRENOVA FASTIGHETER AB
www.trenova.se
Östra vägen 1, 462 32 Vänersborg
0521-27 20 00

FISK

Sundsgatan 7 A • 462 33 Vänersborg
Mobil 0708-87 67 53 • Telefon 0521-615 12

PANTBANKEN VÄNERSBORG

Residensgatan 5, Vänersborg
tel. 0521- 100 64
www.panta.nu

ODELIUS FASTIGHETER

odeliusfastigheter.se
Tel. 0521-656 15

Stavdal

Swedbank
Fastighetsbyrån

Tel. 0521-610 00
Sundsgatan 5a, Vänersborg
fastighetsbyran.se/vanersborg

Restaurang
ITALIA
A LA CARTE • PIZZA • BAR

Edsgatan 7, Vänersborg
Tel. 0521-612 20

FÄRG & TAPETLAGRET

Vänersborgs Tandteknik ab

seccredo

RISKHANTERING
KRISLEDNING - SÄKERHET

STOCKHOLM - VÄNERSBORG - MALMÖ
GÖEBORG - RIGA - KÖPENHAMN
WARSZAWA - BASRA - DUBAI

Gillemästerskap i Golf 2016

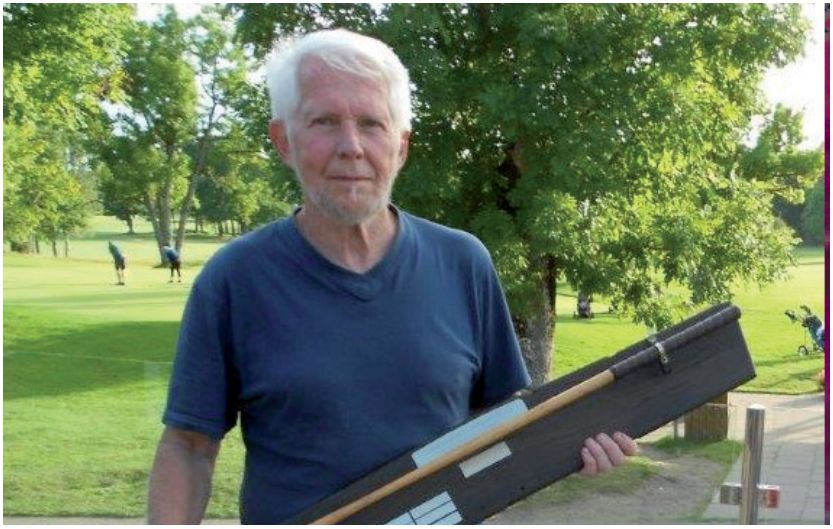

Segraren Anders Knutsson.

Tisdagen den 23 augusti genomförde Gillet sin årliga golftävling. När vi kom ut till Onsjö välkomnades vi av en golfbana i yppersta skick, vilket vi naturligtvis tackar den duktiga banpersonalen för. Välklippta fairways och lagom snabba greener. Vad vädret anbelangar kan man knappast så här års ens tänka sig bättre förutsättningar. Solen gassade över denna fina anläggningen och de deltagande 19 gillebröderna tog sig an uppgiften med stort allvar och glada miner.

Tävlingen genomfördes utan longörer i positiv anda och med resultat som till och med fick de mest erfarna att dra efter andan. Segraren Anders Knutsson hade inte mindre är 40 poäng och efterföljdes av ett flertal spelare med poäng på/över 36, vilket markerar att man gått sina 18 hål på eller bättre än sitt handicap.

Resultat för de 6 bästa:

1.	Anders Knutsson	40	4.	Göran Hedenstedt	37
2.	Peter Almqvist	39	5.	Bernt Grönroos	36
3.	Sten Blomqvist	37	6.	Mats Ove Svensson	36

Gillebroder! Om Du spelar golf och inte har deltagit i våra Gillemästerskap tidigare skicka Din e-postadress till kjell.thernquist@telia.com så ser vi till att Du får information när det är dags för nästa års tävling, vilket beslutas redan i mars månad och meddelas i samband med kallelsen till Gillets årsstämma.

www.vanersborgssonersgille.se